



Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Sammanfattning

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen för 2014 om anslag inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård och 5 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2012 och 49 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2013.

Efter förslag av finansutskottet och efter ett yttrande från miljö- och jordbruksutskottet fastställde riksdagen genom ett beslut den 20 november 2013 utgiftsramen för utgiftsområde 20 för 2014 till 5 155 997 000 kronor. Miljö- och jordbruksutskottet tillstyrker regeringens förslag om medeltilldelning till anslag och bemyndiganden. Utskottet ställer sig i övrigt bakom de bedömningar som regeringen har redovisat. Samtliga motioner avstyrks.

Socialdemokraterna, Miljöpartiet, Sverigedemokraterna och Vänsterpartiet har med hänvisning till sina respektive förslag för utgiftsområdet avstått från ställningstagande när det gäller utskottets beslut om tilldelningen till anslag. I stället redovisar dessa partier sina ställningstaganden i fyra särskilda yttranden.

Utskottet har gjort en uppföljning av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för 2014 för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet anfört i detta avsnitt.

Innehållsförteckning

| | |
|---|----|
| Sammanfattning | 1 |
| Utskottets förslag till riksdagsbeslut | 4 |
| Redogörelse för ärendet | 8 |
| Ärendet och dess beredning | 8 |
| Utskottets överväganden | 9 |
| Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 | |
| Allmän miljö- och naturvård | 9 |
| Anslagen för 2014 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård | 13 |
| Inledning | 13 |
| 1:1 Naturvårdsverket | 14 |
| 1:2 Miljöövervakning m.m. | 15 |
| 1:3 Åtgärder för värdefull natur | 18 |
| 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden | 21 |
| 1:5 Miljöforskning | 24 |
| 1:6 Kemikalieinspektionen | 24 |
| 1:7 Internationellt miljösamarbete | 26 |
| 1:8 Supermiljöbilspremie | 28 |
| 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut | 29 |
| 1:10 Klimatanpassning | 30 |
| 1:11 Inspire | 32 |
| 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö | 32 |
| 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar | 37 |
| 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland | 40 |
| 1:15 Hållbara städer | 40 |
| 1:16 Skydd av värdefull natur | 42 |
| 1:17 Havs- och vattenmyndigheten | 45 |
| 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader | 46 |
| 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning | 47 |
| Förslag till nya anslag | 50 |
| Utskottets ställningstagande | 55 |
| Övriga motionsförslag | 56 |
| Miljöbalken m.m. | 56 |
| Övriga frågor | 64 |
| Reservationer | 69 |
| 1. Handläggningstider för miljöprövningar, punkt 3 (S) | 69 |
| 2. Inomhusmiljö, punkt 4 (MP, V) | 69 |
| 3. Miljö rättvisa, punkt 5 (MP, V) | 70 |
| 4. Skydd av grundvatten, punkt 6 (V) | 71 |
| 5. Utfasning av miljöskadliga subventioner, punkt 7 (V) | 72 |
| 6. Förutsättningar för musselodling, punkt 8 (S, V) | 72 |
| 7. Den spanska skogssnigeln, punkt 9 (S) | 73 |
| Särskilda yttranden | 75 |

| | |
|---|-----|
| 1. Anslagen för 2014 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 2 (S) | 75 |
| 2. Anslagen för 2014 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 2 (MP) | 78 |
| 3. Anslagen för 2014 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 2 (SD) | 83 |
| 4. Anslagen för 2014 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 2 (V) | 84 |
| <i>Bilaga 1</i> | |
| Förteckning över behandlade förslag | 88 |
| Propositionen | 88 |
| Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012 | 89 |
| Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013 | 90 |
| <i>Bilaga 2</i> | |
| Utskottets anslagsförslag | 96 |
| <i>Bilaga 3</i> | |
| Regeringens och oppositionens anslagsförslag | 97 |
| <i>Bilaga 4</i> | |
| Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård | 99 |
| <i>Tabeller</i> | |
| Tabell 1 Utgiftsutvecklingen för anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö | 114 |
| Tabell 2 Utgiftsutvecklingen för anslaget 1:15 Hållbara städer | 121 |
| Tabell 3 Utgiftsutvecklingen för anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen | 124 |

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Riksdagen godkänner vad miljö- och jordbruksutskottet har anfört om utskottets uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20.

2. Anslagen för 2014 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

a) Bemyndiganden

Riksdagen bemyndigar regeringen att

1. under 2014 för anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 92 000 000 kronor 2015–2018
2. under 2014 för anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 210 000 000 kronor 2015–2037
3. under 2014 för anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 000 000 000 kronor 2015–2023
4. under 2014 för anslaget 1:5 Miljöforskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kronor 2015–2017
5. under 2014 för anslaget 1:7 Internationellt miljösamarbete ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 6 000 000 kronor 2015–2019
6. under 2014 för anslaget 1:10 Klimatanpassning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 52 000 000 kronor 2015 och 2016
7. under 2014 för anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö. ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 130 000 000 kronor 2015–2018
8. under 2014 för anslaget 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 811 000 000 kronor 2015–2022
9. under 2014 för anslaget 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 17 000 000 kronor 2015–2019

10. under 2014 för anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2015–2063

11. under 2014 för anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på 1 650 000 000 kronor 2015–2019.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:1 utgiftsområde 20 punkterna 1–11.

b) Anslag

Riksdagen anvisar för 2014 anslagen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt utskottets förslag i bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen proposition 2013/14:1 utgiftsområde 20 punkt 12.

c) Motioner om anslag

Riksdagen avslår motionerna

2012/13:MJ265 av Krister Örnfjäder (S),

2012/13:MJ420 av Cristina Husmark Pehrsson (M) i denna del,

2012/13:MJ425 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 18,

2012/13:MJ470 av Helena Lindahl och Ola Johansson (båda C),

2013/14:C467 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 4,

2013/14:T517 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 26,

2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkandena 12, 36, 38 och 48,

2013/14:MJ210 av Jan Lindholm (MP),

2013/14:MJ259 av Helena Leander (MP),

2013/14:MJ299 av Jens Holm m.fl. (V) yrkandena 3 och 4,

2013/14:MJ327 av Betty Malmberg och Finn Bengtsson (båda M),

2013/14:MJ339 av Maria Stenberg (S) yrkandena 1 och 2,

2013/14:MJ348 av Isak From och Agneta Gille (båda S),

2013/14:MJ350 av Suzanne Svensson och Peter Jeppsson (båda S),

2013/14:MJ383 av Cristina Husmark Pehrsson (M) yrkandena 1 och 2,

2013/14:MJ399 av Isak From m.fl. (S),

2013/14:MJ401 av Jennie Nilsson m.fl. (S),

2013/14:MJ402 av Åsa Lindestam och Elin Lundgren (båda S),

2013/14:MJ416 av Tina Ehn och Valter Mutt (båda MP),

2013/14:MJ421 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V),

2013/14:MJ464 av Josef Fransson m.fl. (SD),

2013/14:MJ481 av Anders Åkesson och Göran Lindell (båda C),

2013/14:MJ484 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkandena 1–6,

2013/14:MJ485 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 9,

2013/14:MJ489 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 7,

2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkandena 1 och 17,

2013/14:MJ493 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 10,

2013/14:MJ517 av Helena Leander m.fl. (MP) och
2013/14:N238 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) yrkande 7.

3. Handläggningstider för miljöprövningar

Riksdagen avslår motionerna
2013/14:MJ338 av Louise Malmström (S),
2013/14:MJ354 av Margareta Cederfelt och Lars-Arne Staxäng
(båda M) och
2013/14:N423 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 19.

Reservation 1 (S)

4. Inomhusmiljö

Riksdagen avslår motionerna
2013/14:MJ238 av Jan Lindholm och Agneta Börjesson (båda MP)
yrkandena 1 och 2 samt
2013/14:MJ385 av Henrik Ripa (M).

Reservation 2 (MP, V)

5. Miljörättvisa

Riksdagen avslår motion
2013/14:MJ381 av Annika Lillemets och Valter Mutt (båda MP)
yrkandena 1 och 2.

Reservation 3 (MP, V)

6. Skydd av grundvatten

Riksdagen avslår motion
2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 13.

Reservation 4 (V)

7. Utfasning av miljöskadliga subventioner

Riksdagen avslår motion
2013/14:MJ302 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 10.

Reservation 5 (V)

8. Förutsättningar för musselodling

Riksdagen avslår motionerna
2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 22 och
2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 30.

Reservation 6 (S, V)

9. Den spanska skogssnigeln

Riksdagen avslår motion
2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 72.

Reservation 7 (S)

Stockholm den 28 november 2013

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Matilda Ernkrans

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Matilda Ernkrans (S)¹, Bengt-Anders Johansson (M), Rune Wikström (M), Johan Löfstrand (S)², Johan Hultberg (M), Helén Pettersson i Umeå (S)³, Åsa Coenraads (M), Jan-Olof Larsson (S)⁴, Anita Brodén (FP), Sara Karlsson (S)⁵, Pyry Niemi (S)⁶, Christer Akej (M), Helena Leander (MP)⁷, Irene Oskarsson (KD), Josef Fransson (SD)⁸, Jens Holm (V)⁹ och Helena Lindahl (C).

¹⁻⁹ Avstår från ställningstagande under punkt 2.

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Inledning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens förslag i budgetpropositionen (prop. 2013/14:1 utg.omr. 20) om anslagen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Utskottet behandlar också ett antal motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2012 och 2013 med anknytning till budgeten (bil. 1). Utskottets förslag till beslut om anslag finns i bilaga 2. Regeringens och oppositionspartiernas förslag finns i bilaga 3. I betänkandet behandlas vidare uppföljningen av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård för 2014 (bil. 4).

Utgiftsområde 20

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård är indelat i två områden – Miljöpolitik och Miljöforskning. Området Miljöpolitik omfattar frågor som rör naturvård och biologisk mångfald, klimat, havs-, vatten- och luftvård, havsplanering, sanering och efterbehandling av förorenade områden, avfall, miljöskydd, miljöövervakning, miljöforskning, kemikaliekontroll, meteorologi, hydrologi och oceanografi, hållbara städer samt internationellt miljö-samarbete. Verksamheten vid Naturvårdsverket, Havs- och vattenmyndigheten, Kemikalieinspektionen och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut ingår i området. Vidare hör Stiftelsen Institutet för Vatten- och Luftvårdsforskning, Kärnavfallsfonden och Aktiebolaget Svenska Miljöstyrningsrådet till området. Området Miljöforskning omfattar forskning inom utgiftsområde 20, främst forskning om miljö och samhällsbyggande vid Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) men också forskningsverksamheten vid Naturvårdsverket, Stockholms internationella miljöinstitut (Stockholm Environment Institute, SEI), IVL Svenska Miljöinstitutet AB och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI).

Utskottets uppföljning och utvärdering

Den 21 februari 2013 beslutade miljö- och jordbruksutskottet att följa upp regeringens resultatredovisning inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Inriktningen har varit att följa upp de resultat som regeringen har redovisat, däribland iakttagelser om vad som har hänt utifrån utskottets tidigare uppföljningar. Uppföljningen finns i bilaga 4.

Utskottets överväganden

Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen godkänner vad utskottet har anfört om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Bakgrund

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen beslutat. Som en del i utskottens löpande uppföljning beslutade miljö- och jordbruksutskottet i februari 2013 att fortsätta att genomföra uppföljningar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen för utgiftsområde 20 respektive 23. Uppföljningarna genomförs av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Syftet har varit att ta fram ett beslutsunderlag inför behandlingen av budgetpropositionen för 2014 och att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan mål, gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och genomföra arbetet med uppföljning och utvärdering i enlighet med regeringsformen. Uppföljnings- och utvärderingsgruppens rapport för utgiftsområde 20 redovisas i bilaga 4 i detta betänkande.

Utskottets ställningstagande

Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning och regeringens resultatredovisning

Miljö- och jordbruksutskottet tar sedan flera år aktiv del i utvecklingsarbetet kring ekonomisk styrning, och det pågår en dialog mellan utskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras. Utskottet anser att det är positivt att utvecklingsarbetet fortsätter eftersom det fortfarande finns behov av förbättringar i resultatredovisningens struktur och utformning. Utskottet ser fram emot resultatet av fortsatta utvecklingsinsatser. Den dialog som har utvecklats mellan Miljödepartementet och utskottet om resultatredovisningen fyller en viktig funktion. Utskottet är angeläget om att dialogen vidmakthålls och utvecklas.

Regeringens resultatredovisning utgår från de miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat om. Det är positivt att resultatredovisningen alltså utgår från de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen. Utskottet kan dock ånyo konstatera att det i resultatredovisningen är svårt att se vilka resultat som faktiskt har uppnåtts, särskilt inom klimatområdet. Exempelvis redovisas inte indikatorerna för de olika målen i budgetpropositionen. Utskottet betonar att utskottet tidigare framfört att det är viktigt att regeringen beaktar riksdagens behov av resultatinformation.

Utskottet noterar att regeringen för flera miljö mål uppger att det pågår ett utvecklingsarbete inom myndigheterna för att uppdatera indikatorerna till de nya preciseringarna till miljö kvalitetsmålet. Utskottet utgår från att de synpunkter som under senare år har framförts i utskottets uppföljningar utgör ett underlag för denna översyn. Vidare anser utskottet att det är positivt att utvecklingen av resultat inom flera områden redovisas genom tidsserier. Detta göra det lättare för riksdagen att följa utvecklingen och bedöma resultat över tid.

Redovisade resultat inom havsmiljöområdet

Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. att man bedömer att det inte är möjligt att nå miljö kvalitetsmålet till 2020 med de styrmedel som är beslutade eller planerade i dagsläget, och det är inte möjligt att se någon tydlig riktning för utvecklingen i miljön. De storskaliga problemen för havsmiljön kvarstår, med följderna att havets biologiska mångfald hotas. Allvarliga problem kvarstår när det gäller god ekologisk och kemisk status för kustvatten, bl.a. på grund av miljögifter. Till följd av mänskliga aktiviteter är särskilt värdefulla ekosystemtjänster hotade. Genom nationella och internationella åtgärder syns såväl positiva som negativa trender, men de storskaliga problemen för havsmiljön återstår.

Utskottet delar regeringens bedömning att miljö tillståndet i omkringliggande hav fortsätter att vara bekymmersamt. Mycket återstår att göra innan det är ett bra miljö tillstånd i samtliga kust- och havsvatten. Utskottet noterar att insatser görs på internationell nivå och vill betona vikten av att Sverige är pådrivande och bedriver ett målinriktat arbete för att förbättra havsmiljön. Med anledning av att anslagen för havs- och vattenmiljön under senare år har varierat stort efterfrågar utskottet från regeringen en tydligare motivering till förändringarna och en bedömning av hur dessa påverkar det resultat som uppnåtts. Det är även i fortsättningen viktigt att regeringen redovisar resultaten av insatserna och hur de utvecklas över åren för riksdagen.

Redovisade resultat inom klimatområdet

Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. att tillståndet i miljön på global nivå, liksom tidigare år, är negativt. Enligt preliminär statistik minskade Sveriges utsläpp med ca 20 procent under perioden 1990–2012. Enligt preliminära beräkningar släppte Sverige ut 58 miljoner ton växthus-

gaser 2012, vilket är den lägsta noteringen sedan 1990. Utsläppsminskningarna kan enligt regeringen till stor del förklaras av den förda klimatpolitiken. Vägtrafikens utsläpp av växthusgaser minskade under 2012 men ligger fortfarande strax över 1990 års nivå. När det gäller internationella klimatinsatser anger regeringen att Energimyndigheten behöver förvärva ytterligare utsläppsminskningenheter för att insatserna ska nå målet till 2020. Regeringen anser att det underlag som tas fram genom klimatforskning har stor betydelse för att de klimatpolitiska målen ska nås. Länsstyrelsernas arbete med regionala klimat- och energistrategier, åtgärdsprogram samt klimatanpassning bedöms utvecklas väl. Regeringen bedömer att etappmålet för utsläppen av växthusgaser under perioden 1990 till 2020 kan uppnås, dvs. att utsläppen ska minska med 40 procent (se bilaga 4 s. 115 för en redovisning av etappmålet).

Utskottet konstaterar att tillståndet i miljön förändras i en negativ riktning, och det är enligt utskottet oroväckande att förbättringstakten inte är tillräcklig för att uppnå målet för bl.a. transportsystemets klimatpåverkan. Utskottet ser med oro på att utsläppen från vägtrafiken, trots en minskning under 2012, fortfarande ligger över 1990 års nivå. Det är bekymmersamt att den tidigare minskande trenden för utsläpp orsakade av uppvärmning sedan två år är bruten. Utskottet ser fram emot att regeringen återkommer i fråga om behovet av nya åtgärder för att nå målet i samband med att en kontrollstation för politikområdet genomförs 2015. Utskottet noterar att regeringen inte har lämnat förslag om hur det samlade överskottet av utsläppsrätter ska hanteras. Utskottet utgår från att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om hur överskottet ska hanteras i enlighet med riksdagens tillkännagivande.

Hållbara städer

Utskottet genomförde 2010 en uppföljning av statens satsning på hållbara städer. Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. att det enligt regeringen inte är möjligt att se någon tydlig riktning för utvecklingen inom området God bebyggd miljö. Regeringen bedömer att det med de styrmedel som i dagsläget är beslutade eller planerade är möjligt att nå miljökvalitetsmålet. Under 2012 avslutade Delegationen för hållbara städer sitt arbete i och med att en slutrapport lämnades till regeringen. Boverket har fått i uppdrag att utvärdera det arbete som Delegationen för hållbara städer har gjort och de stödprojekt som fått medel från delegationen.

Utskottet har tidigare betonat vikten av att regeringen uppmärksammar de problem som utskottet kommenterat i uppföljningen av satsningen på hållbara städer. Regeringen gör i årets budgetproposition ingen bedömning av satsningens utfall. Det är positivt att regeringen genom Boverket har initierat en uppföljning av både stödprojekt och det arbete delegationen utfört. Det är viktigt att erfarenheterna från satsningen tas till vara och sprids. Utskottet utgår från att regeringen återkommer till riksdagen med en redovisning av uppföljningens resultat.

Kemikalieområdet

Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. att det inte går att se någon tydlig riktning för utvecklingen i miljön. Medan lagstiftningen och andra styrmedel utvecklas positivt och bedöms bidra till målets uppfyllande antas en fortsatt ökad konsumtion och bristfällig kunskap om hälso- och miljöfarliga egenskaper verka i negativ riktning. Regeringen redovisar flera positiva tendenser men konstaterar samtidigt att det för många övriga ämnen saknas uppgifter om halter i människa och miljö samt om förändringen över tid. Satsningen på handlingsplanen har gjort det möjligt för Kemikalieinspektionen att utöka varutillsynen, att främja initiativ i näringslivet för byta ut farliga ämnen m.m. Sverige tillhör enligt regeringen de mest aktiva länderna i EU när det gäller att lämna förslag på åtgärder mot enskilda hälso- och miljöfarliga ämnen.

Utskottet konstaterar att regeringen inte heller i årets budgetproposition lämnar någon redogörelse för de förväntade konsekvenserna när satsningen upphör, vilket efterfrågades av utskottet tidigare år. Utskottet noterar att regeringen i budgetpropositionen beräknar att anslaget för Kemikalieinspektionen även efter 2014 kommer att ligga kvar på en högre nivå än före satsningen 2011. Utskottet anser det positivt att tillsynen i form av bl.a. inspektioner har ökat och lett till resultat. I enlighet med utskottets önskemål i förra årets uppföljning redovisar regeringen i årets budgetproposition satsningens betydelse för tillsynen och vilket resultat den gav. Givet frågans vikt och det stora engagemanget på området skulle utskottet gärna ta del av en fördjupad analys av de resultat som har uppnåtts genom anslagsutvecklingen. Förra året efterfrågade utskottet en redovisning av bl.a. samverkan på internationell nivå. Utskottet noterar att regeringen i årets budgetproposition redovisar både hur samverkan skett och resultat av bl.a. överenskommelser.

Biologisk mångfald i rinnande vatten

Utskottet genomförde 2011 en uppföljning av statens insatser för biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft. Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. regeringens bedömning att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet om levande sjöar och vattendrag till 2020 med de styrmedel som är beslutade eller planerade i dagsläget. Fortfarande kvarstår många miljöproblem på grund av att ett överskott av växtnäringssämnen, farliga ämnen och läkemedelsrester tillförs vattenmiljön. Kunskapen om ämnens spridning och påverkan behöver förbättras. Försurningen har under senare decennier minskat, men trots det är både vatten och mark starkt påverkade. I dag råder både resurs- och kunskapsbrist för skydd och restaurering av kulturmiljövården längs sjöar och vattendrag.

Det är likväl positivt att regeringen har identifierat vissa åtgärdsbehov, men utskottet anser, liksom förra året, att ytterligare åtgärder måste vidtas för att målet ska uppnås. Utskottet vill återigen understryka vikten av förstärkta insatser för restaurering av vattendrag och vikten av att följa upp

resultatet av de insatser som görs. I miljö- och jordbruksutskottets uppföljning av biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft 2011 redovisades och analyserades en rad olika problem. Utskottet följer med intresse arbetet i den utredning regeringen har tillsatt för att se över reglerna för vattenverksamhet.

Utskottet föreslår att riksdagen godkänner vad utskottet har anfört om regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

Anslagen för 2014 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen anvisar anslagen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård i enlighet med vad utskottet föreslår och vad som framgår av bilaga 2. Därmed bifaller riksdagen regeringens förslag om medelstilldelning till anslagen. Riksdagen bifaller även regeringens förslag om bemyndiganden inom detta utgiftsområde. Riksdagen avslår samtliga motionsyrkanden med förslag om en annan fördelning på anslag och om nya anslag inom utgiftsområdet.

Jämför särskilda yttrandena 1 (S), 2 (MP), 3 (SD) och 4 (V).

Inledning

Enligt 5 kap. 12 § riksdagsordningen ska riksdagen i ett och samma beslut fastställa ramarna för de olika utgiftsområdena och godkänna en beräkning av statsbudgetens inkomster. Beslutsordningen innebär att riksdagen tar ställning till dessa poster genom ett beslut. Alla förslag som avser utgiftsramar m.m. och beräkningen av statsbudgetens inkomster är sammanförda i en enda beslutspunkt, det s.k. rambeslutet. Finansutskottet har i årets s.k. rambetänkande (bet. 2013/14:FiU1) behandlat regeringens och partiernas förslag till fördelning av statsutgifterna på de olika utgiftsområdena. Detta betänkande ligger till grund för riksdagens rambeslut av den 20 november 2013 om statsbudgeten och utgiftsramarna för de olika utgiftsområdena nästa år. Riksdagen har därmed ställt sig bakom den ram för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård som angivits i budgetpropositionen. Ramen för utgiftsområde 20 är 5 155 997 000 kronor för 2014. När riksdagen har fattat beslut om fördelningen av utgifterna i statsbudgeten på de olika utgiftsområdena tar utskotten och därefter riksdagen ställning till anslagsfördelningen inom respektive utgiftsområde. Enligt regler för budgetprocessen ska det även beslutas om samtliga anslag inom ett utgiftsom-

råde genom ett enda beslut. Nedan redovisas regeringens förslag för de olika verksamheter som ingår i utgiftsområde 20 och förslag i de aktuella motionerna.

1:1 Naturvårdsverket

Propositionen

Anslaget används för Naturvårdsverkets förvaltningsutgifter inklusive myndighetens utgifter för att administrera de verksamheter som finansieras via sakanslagen. Anslaget används även för bidrag till utvecklingsarbete som andra än Naturvårdsverket har organiserat och som främjar de verksamheter som Naturvårdsverket ansvarar för. Regeringen föreslår att 377 231 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionerna

I partimotion 2013/14:MJ421 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del föreslås att anslaget ska förstärkas med 60 000 000 kronor för att bl.a. genomföra Vänsterpartiets förslag om att införa ett Klimatprogram, och därför behövs medel för ökade administrativa kostnader. Enligt kommittémotion 2013/14:MJ464 av Josef Fransson m.fl. (SD) i denna del behöver anslaget tillföras 20 000 000 kronor för sanering och återställning av förorenade områden samt för genomförandet av åtgärder för havs- och vattenmiljön. I kommittémotion 2013/14:MJ517 av Helena Leander m.fl. (MP) i denna del föreslås att anslaget höjs med 230 000 000 kronor för Naturvårdsverkets arbete med att samordna och genomföra en rad åtgärder inom miljömålsarbetet samt för tillståndsprövning för miljöfarliga verksamheter.

Utskottets kompletterande uppgifter

Av propositionen framgår att arbetet med att utveckla miljömålssystemet fortsätter. Den parlamentariska Miljömålsberedningen (M 2010:04) har på uppdrag av regeringen i uppgift att utveckla strategier med etappmål, styrmedel och åtgärder. Beredningen ska hantera frågor som kräver politiska avvägningar och områden som är särskilt komplexa och kännetecknas av stor osäkerhet (dir. 2010:74).

Ansvaret inom miljömålssystemet har fördelats på 25 myndigheter. Naturvårdsverket har i uppgift att samordna arbetet med miljömålsuppföljningen i samråd med andra berörda myndigheter. De ska redovisa en årlig uppföljning av miljökvalitetsmålen och etappmålen samt en fördjupad utvärdering en gång per mandatperiod. Den senaste fördjupade utvärderingen redovisades i juni 2012 (NV rapport 6500).

Regeringen uppger att Naturvårdsverket har startat ett utvecklingsarbete i dialog med de målansvariga myndigheterna och länsstyrelsernas samverkansorgan Regional utveckling och samverkan i miljömålssystemet (RUS), med syfte att få en mer konsekvent, transparent och robust miljömålsuppföljning utifrån de nya preciseringarna och etappmålen.

1:2 Miljöövervakning m.m.

Propositionen

Anslaget används för miljömålsuppföljning, för miljöövervakning, för statsbidrag till ideella miljöorganisationer och verksamhet vid Swedish Water House samt för arbete med miljökrav i offentlig upphandling och miljöledningssystem. Anslaget får även användas för internationell miljöövervakning samt internationell rapportering som följer av EU-direktiv och andra internationella åtaganden.

Regeringen föreslår att 292 714 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

I propositionen föreslås vidare att regeringen bemyndigas att under 2014 för ramanslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 92 000 000 kronor under perioden 2015–2018.

Motionerna

Enligt partimotion 2013/14:MJ421 av Jonas Sjöström m.fl. (V) i denna del föreslås att anslaget tillförs 25 000 000 kronor för att möjliggöra ett arbete med könsuppdelad statistik och analys av klimatpåverkan. Kunskapen på området om hur ojämlikheter och bristande hållbarhet kan åtgärdas måste fördjupas.

I kommittémotion 2013/14:MJ517 av Helena Leander m.fl. (MP) i denna del framhålls att miljöövervakning har stor betydelse för uppföljningen av den faktiska utvecklingen i miljön, och därför behöver anslaget höjas med 100 000 000 kronor. Bidrag till ideella miljöorganisationer är mycket kostnadseffektiva satsningar, och därför behöver de höjas. För miljöövervakning till havs behöver det skrotade forsknings- och övervakningsfartyget Argos ersättas.

Utskottets kompletterande uppgifter

Frågan om könsuppdelad statistik har behandlats tidigare av utskottet, senast i november 2012 (bet. 2012/13:MJU1). Utskottet uppmärksammade då bl.a. att Naturvårdsverket har tagit fram en rapport, Genusperspektiv på allmänhetens kunskaper och attityder till klimatförändringen (tidigare växt-huseffekten), Rapport P1075, oktober 2009. Enligt Naturvårdsverket ger rapporten intressanta insikter i skillnaderna mellan män och kvinnor när

det gäller synen på klimatproblematiken och hur dessa skillnader har förändrats över tid. I rapporten anförts att det finns skillnader mellan män och kvinnor när det gäller attityder till och kunskaper om klimatförändringen.

När det gäller statistik som SCB tar fram inom miljöräkenskaperna beräknas utsläpp orsakade av konsumtion genom att man kopplar utsläpp per bransch till den slutliga användningen som beskrivs inom nationalräkenskapssystemet. För att kunna göra ytterligare analyser av utsläpp orsakade av hushållens konsumtion har miljöräkenskaperna kopplat utsläppen till information från undersökningen Hushållens utgifter (HUT). Detta gör det möjligt att analysera utsläppen ur flera perspektiv såsom familjetyp, geografi, genus, inkomst osv.

Utskottet vill uppmärksamma att det finns ny statistik från SCB publicerad den 30 september 2013, nr 2013:65. Statistiken behandlar hushållens utsläpp av koldioxid. Den visar att svenska hushållsmedlemmar i genomsnitt orsakar 7,5 ton koldioxidutsläpp per år per s.k. konsumtionsenhet. Konsumtion av varor och tjänster leder direkt och indirekt till utsläpp av koldioxid. Av detta är de direkta utsläppen 1,7 ton och beror på t.ex. fordonbränsle till bilen och uppvärmning av bostaden. Indirekt påverkar hushållen koldioxidutsläppen genom konsumtion av andra varor och tjänster. Hur mycket och vad som konsumeras har stor påverkan på utsläppens storlek.

Genom att koppla samman miljöräkenskapernas statistik över koldioxidutsläpp med statistik om hur hushållen konsumerar är det möjligt att beräkna koldioxidutsläpp fördelat på de hushållstyper som orsakar dem. Hur mycket ett hushåll konsumerar beror på hushållets sammansättning, dvs. antalet vuxna och barn i hushållet. När man beräknar hushållens utsläpp används s.k. konsumtionsenheter för att man ska kunna jämföra personer som bor i olika typer av hushåll med varandra. Konsumtionsenheterna tar hänsyn till hur personer i ett hushåll bidrar till utgifterna, t.ex. att vuxna och barn konsumerar olika mycket.

Hushållens koldioxidutsläpp 2009 uppdelade på hushållstyper, per konsumtionsenhet, visar att sammanboende utan barn är den hushållstyp som orsakar mest koldioxidutsläpp per konsumtionsenhet. Därefter kommer ensamstående utan barn, tätt följt av sammanboende med barn. Den hushållstyp som bidrar minst till koldioxidutsläppen är personer som är ensamstående med barn. I ett hushåll som består av två vuxna sambor utan barn står varje konsumtionsenhet för nästan 8,9 ton koldioxidutsläpp, jämfört med ett hushåll som består av en ensamstående vuxen med barn, som bidrar med knappt 5,7 ton.

Kön verkar enligt undersökningen ha betydelse för vad och hur mycket som konsumeras. En fördjupad studie från 2003 visar att ensamstående män bidrar till större koldioxidutsläpp än ensamstående kvinnor. Konsumtionen hos hushåll utan barn leder till mer koldioxidutsläpp per konsumtionsenhet än konsumtionen hos hushåll med barn.

Utsläppen av koldioxid sett per konsumtionsenhet som orsakas av de svenska hushållens konsumtion ökade mellan 2003 och 2006 men har där- efter minskat fram till 2009. Den tiondel av de svenska hushållen som har högst disponibel inkomst svarade för knappt 20 procent av hushållens utsläpp, enligt uppgifter från 2003. Den tiondel som har lägst disponibel inkomst stod för endast 5 procent av hushållens utsläpp. Detta innebär att tiondelen med högst inkomst har mer än tre gånger så stora koldioxidut- släpp som tiondelen med lägst.

Enligt SCB är det viktigt att poängtera att utsläppen från konsumtionen inte enbart beror på enskilda konsumenters val. Samhällets uppbyggda infra- struktur, energisystem och regelverk liksom utbudet av varor spelar en stor roll för resultatet.

Utskottet har vidare fått information om att Naturvårdsverket har gjort en utlysning av forskningsmedel som avser forskning för att förbättra metod- och statistikunderlaget om konsumtion och miljö. Detta rör bl.a. produktgrupper och var utsläppen sker geografiskt.

Frågan om miljöövervakning till havs uppmärksammades av utskottet i förra årets budgetbetänkande (2012/13:MJU1). Utskottet redovisade att regeringen i september 2012 hade gett Sjöfartsverket i uppdrag att utreda hur statens behov av forsknings- och undersökningsfartyg bäst kunde tillgo- doses och hur statens fartygsresurser för forsknings- och undersöknings- verksamhet skulle kunna nyttjas mest effektivt. Uppdraget skulle genomföras i samråd med de myndigheter som är i behov av fartygsresur- ser för forsknings- och undersökningsverksamhet, dvs. Havs- och vatten- myndigheten, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI), Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), Sveriges geologiska undersökning (SGU) samt universiteten i Stockholm, Göteborg och Umeå.

Den 15 december 2012 redovisade Sjöfartsverket resultatet av utred- ningen kring behov och effektivt nyttjande av forsknings- och undersök- ningsfartyg (N2012/4497/TE).

I utredningen har brukarnas behov av fartygsresurser för marin undersök- ningsverksamhet (miljöövervakning, fiskbeståndsinventering, sedimentkar- teringar m.m.) och forskning beaktats och kopplats till den inventering som gjorts av lämpliga fartyg för dessa verksamheter. Det finns enligt utred- ningen möjlighet att effektivisera nuvarande verksamheter. Sjöfartsverkets förslag grundar sig på att fartygsflottan kan nyttjas mer optimalt med en gemensam planering och ett samnyttjande av besättningar och tonnage, samlat i ett rederi. En sådan organisation kan säkerställa att fartygen drivs, underhålls och bemannas enligt gällande lagar och förordningar. Att rede- riet är resurshållare betyder inte att det ska styra resursnyttjandet. För att tillgodose berörda myndigheters behov och säkerställa inflytandet i plane- ringsprocessen bör ett brukarråd skapas. Enligt förslaget bör rådet bli ett nationellt samrådsorgan för forsknings- och undersökningsverksamhet.

Utifrån den inventering och analys som har genomförts konstaterar man att det finns en begränsad tillgång på fartyg som kan ersätta det oceangående forskningsfartyget Argos och därmed täcka behovet av nationell undersökningsverksamhet. Sjöfartsverket anser att det är lämpligast att bygga ett nytt fartyg, anpassat för de krav som är kopplade till undersökningsverksamhet och forskning. För att bredda nyttjandet ytterligare kan man överväga isklassning, vilket ökar kostnaden men kan tillföra önskade resurser vid forskningsexpeditioner i islagda farvatten. Utredningen har identifierat tre organisatoriska lösningar för den framtida hanteringen av fartygsresurser för forsknings- och undersökningsverksamhet. Vilket av alternativen som bedöms vara mest kostnadseffektivt beror på många faktorer som inte är helt klarlagda.

Utskottet har fått information från Miljödepartementet om att frågan är under beredning inom Regeringskansliet.

1:3 Åtgärder för värdefull natur

Propositionen

Anslaget används för insatser för skötsel och förvaltning av skyddad natur, bevarande och restaurering av biologisk mångfald och insatser för friluftsliv. Anslaget används för skötsel av skyddade områden, naturvårdsförvaltning och fastighetsförvaltning, för artbevarande och viltförvaltning samt i samband med skötsel och övrig förvaltning av värdefull natur.

För arbetet med biologisk mångfald och ekosystemtjänster föreslår regeringen att anslaget tillförs 11 miljoner kronor 2014, 24 miljoner kronor 2015 och 27 miljoner kronor per år fr.o.m. 2016.

Regeringen föreslår att 636 535 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

I propositionen föreslås att regeringen bemyndigas att under 2014 för ramanslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 210 000 000 kronor 2015–2037.

Motionerna

Enligt partimotion 2013/14: MJ421 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del bör anslaget tillföras 250 000 000 kronor. Anslaget är underdimensionerat i förhållande till behovet att sköta och förvalta skyddade områden och bevara hotade arter. Ökade insatser kommer att krävas för att uppnå överenskommelsen i Nagoya om biologisk mångfald till 2020 för att skydda bl.a. land- och vattenområden.

Även i kommittémotion 2013/14: MJ517 av Helena Leander m.fl. (MP) i denna del föreslås att anslaget förstärks med 300 000 000 kronor. När alltmer natur skyddas behövs mer resurser för skötseln av skyddade områden. För ett antal hotade arter behövs också mer specifika bevarandeinsatser, både i och utanför skyddade områden.

I motionerna 2013/14:MJ339 av Maria Stenberg (S) yrkande 2, 2013/14: MJ383 av Cristina Husmark Pehrsson yrkandena 1 och 2 samt kommittémotion 2013/14:MJ489 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 7 och motion 2012/14:MJ 399 av Isak From m.fl. (S) uppmärksammas problemen med mårdhundar. Motionärerna pekar bl.a. på att Mårdhundsprojektet har varit framgångsrikt för att hejda spridningen av den invasiva arten. Det finns en oro för att mårdhundarna ska få fäste i Sverige när EU-finansieringen av projektet upphör. Därför är det viktigt att Mårdhundsprojektet fortsätter så att mårdhundarnas utbredning begränsas.

I motion 2012/13:MJ420 av Cristina Husmark Pehrsson (M) i denna del och kommittémotionerna 2012/13:MJ425 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 18, 2013/14:MJ485 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 9 samt motionerna 2012/13:MJ470 av Helena Lindahl och Ola Johansson (båda C) samt 2013/14:MJ339 av Maria Stenberg (S) yrkande 1 begärs att regeringen vidtar åtgärder för att hejda smittspridningen av dvärgbandmask. Motionärerna anser att Sverige måste vidta alla nödvändiga åtgärder för att begränsa och i bästa fall stoppa utbredningen av dvärgbandmasken. Exempelvis bör kravet på avmaskning av hundar som förs in på svenskt territorium återinföras.

Enligt motion 2013/14:MJ402 av Åsa Lindestam och Elin Lundgren (båda S) bör en översyn göras för att se till att Rovdjurscentret De 5 Stora genom ett basanslag till verksamheten även i fortsättningen kan bedriva sin verksamhet under trygga ekonomiska former.

Utskottets kompletterande uppgifter

Mårdhundar

Inledningsvis kan nämnas att regeringen under 2012 beslutade om nya etappmål för den biologiska mångfalden (regeringsbeslut I:4, M2012/1171/Ma). I enlighet med etappmålet om invasiva främmande arter ska dessa arters effekter på den biologiska mångfalden i Sverige vara bedömda senast 2015. Då ska även prioriterade insatser för bekämpning ha inletts. Regeringen föreslog i 2013 års budgetproposition en förstärkning av anslaget med 5 miljoner kronor per år för arbetet med invasiva främmande arter under perioden 2013–2016.

Utskottet har i olika sammanhang uppmärksammat problemen med mårdhundar. Mårdhunden, ett hunddjur naturligt hemmahörande i östra Asien, sprider sig invasionsartat och kan med största sannolikhet etablera sig i Sverige om den inte stoppas med aktiva åtgärder. Mårdhunden är en s.k. invasiv främmande art som orsakar mycket stor skada på ekosystemen och som dessutom kan vara en hälsofara. Ekosystem som våtmarker kan drabbas hårt eftersom mårdhunden skadar fågel- och grodpopulationer. Arten kan dessutom sprida rabies och dvärgbandmask. De insatser som hittills har gjorts för att stoppa artens etablering i stor skala i Sverige har gett effekt, och populationen kommer troligen att minska.

Svenska Jägareförbundet är sedan 2010 projektledare för mårhundprojektet som syftar till att bekämpa mårhund. Projektet, som omfattar de nordiska länderna utom Island, har framgångsrikt hindrat artens spridning i de deltagande länderna och kraftigt begränsat populationen.

Enligt regeringen är denna insats ett bra exempel på att åtgärder mot invasiva arter får effekt om de inte sätts in för sent. Mårhundprojektet redovisar att varken den svenska populationen eller dess utbredningsområde ökar. Däremot minskar troligtvis antalet djur i gränsområdet mot Finland.

Fram till den 30 augusti 2013 bedrevs Mårhundprojektet, som är ett Life-plus-projekt, med en budget på 5,3 miljoner euro. I förra årets budgetbetänkande redovisade utskottet att Naturvårdsverket arbetade med en ansökan till EU-kommissionen som innebar att projektet skulle få fortsatt finansiering genom EU:s finansieringsprogram Life plus. Den ansökan som skickades in för bekämpning av mårhundarna fick avslag av kommissionen. Ansökan underkändes i den tekniska utvärderingen, och kommissionens huvudsakliga motivering var att ansökan liknar det pågående projektet för mycket. Kommissionen ansåg att ansökan innehåller åtgärder och metoder som redan genomförs och därför inte är tillräckligt innovativa eller har ett demonstrativt värde.

Mårhundprojektet fortsätter emellertid, och under hösten 2013 ingick ansvariga statssekreterare i Sverige, Norge och Finland en avsiktsförklaring om mårhund. Syftet är att utveckla ländernas samarbete för att förhindra att mårhund sprider sig inom och mellan länderna. De tre statssekreterarna anser att mårhund är ett allvarligt gränsöverskridande problem som kräver prioriterade insatser, och de har för avsikt att bl.a. skapa en kontaktgrupp i frågan på myndighetsnivå.

Utskottet vill också nämna att EU-kommissionen har presenterat ett förslag om en förordning om invasiva främmande arter (KOM(2013) 620).

Dvärgbandmask

Den 19 juni 2013 behandlade riksdagen risken för spridning av dvärgbandmask i ett svar på en fråga (2012/13:585). Landsbygdsminister Eskil Erlandsson svar avsåg ett förslag om att återinföra krav på avmaskning för hundar som förs in i Sverige enligt följande:

I februari 2011 blev det känt att rävens dvärgbandmask finns i Sverige. Intensifierad övervakning, som infördes efter det första fyndet, visade att ca 1 promille av de undersökta rävarna var smittade. Parasiten har hittills påvisats i Västra Götaland, Södermanland och Dalarna, men det kan inte uteslutas att den även finns i andra delar av landet. För närvarande pågår undersökning av rävspillning från hela landet, men till följd av den låga smittgraden är det svårt att dra slutsatser om utbredningen.

Spridning av rävens dvärgbandmask sker i huvudsak genom rävar, som får i sig parasiterna när de äter smittade gnagare. För att en hund ska smittas måste även den äta smittade gnagare. Jordbruksverket rekommenderar därför avmaskning av hundar som misstänks äta gnagare.

Eftersom dvärgbandmasken finns i Sverige ger EU:s regelverk inte oss möjlighet att kräva avmaskning av hundar före införsel. Det är endast länder som är helt fria från smittan som kan göra detta.

Av de skäl som anges ovan avser jag inte att verka för ett återinförande av avmaskning för hundar som förs in i Sverige.

Enligt uppgift från Landsbyggsdepartementet har dvärgbandmask påträffats på tre platser i Sverige. I samband med att de första fallen påträffades skedde en intensifierad övervakning. Prover visar att andelen smittade råvar förefaller vara mycket låg, men för att få en tydligare bild av läget fortsätter övervakningen.

Rovdjurscentrum

Utskottet har tidigare behandlat förslag om finansiering av rovdjurscentrum. Utskottet anförde i betänkande 2010/11:MJU8 En ny rovdjursförvaltning med anledning av regeringens proposition 2008/09:210 med samma namn att ett nytt informationscentrum borde läggas inom ett område där rovdjuren får större utbredning i södra Sverige. Vidare uppmärksammades att Rovdjursutredningen i sitt betänkande hade bedömt att de tre informationscentrumen behövde en grundfinansiering med 8 miljoner kronor per år. I propositionen angavs att kostnaderna för informationscentrumen skulle täckas med anslaget för åtgärder för biologisk mångfald (1:3) inom utgiftsområde 20. Utskottet framhöll betydelsen av att Naturvårdsverket kontinuerligt följer upp och utvärderar de tre informationscentrumens insatser i syfte att kvalitetssäkra och effektivisera informationsverksamheten (prop. 2008/09:210, bet. 2009/10:MJU8, rskr. 2009/10:7).¹ Utskottets ställningstagande har bekräftats i senare betänkanden, t.ex. 2010/11:MJU19 Biologisk mångfald m.m.

Naturvårdsverket har således möjlighet att finansiera Rovdjurscentrum som ”artbevarande och viltförvaltning” via anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur.

1:4 Sanering och återställning av förorenade områden

Propositionen

Anslaget används för att inventera, undersöka och åtgärda förorenade områden som behöver saneras och efterbehandlas samt för att ta fram prioriteringsunderlag. Anslaget får användas till utgifter för att åtgärda saneringsobjekt som är särskilt angelägna ur risksynpunkt och till akuta saneringsinsatser. Anslaget får vidare användas till utgifter för att inventera om det förekommer objekt som har förorenats av en statlig organisation som inte längre finns kvar, och i så fall genomföra ansvarsutredningar och nödvändiga undersökningar av dessa. Anslaget används även för att ta hand om historiskt radioaktivt avfall från icke kärnteknisk verksamhet.

¹ I dag finns två informationscentrum, ett i Orsa och ett i Järvsö.

Regeringen föreslår att 418 018 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

För fleråriga avtal som rör inventering, undersökningar och åtgärder för att sanera och efterbehandla förorenade områden bemyndigas regeringen att under 2014 för anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 000 000 000 kronor 2015–2023.

Bemyndigandet för 2014 föreslås öka med 188 miljoner kronor för att man även fortsättningsvis ska kunna bevilja större och fleråriga efterbehandlingsprojekt.

Motionerna

I partimotion 2013/14:MJ421 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del föreslås att anslaget ökas med 150 000 000 kronor eftersom det finns stora områden i Sverige som är förorenade och behöver miljösaneras. I kommittémotion 2013/14:MJ464 av Josef Fransson m.fl. (SD) i denna del föreslås att anslaget förstärks med 100 000 000 kronor eftersom det är viktigt att återställa förorenade områden. I kommittémotion 2013/14:MJ517 av Helena Leander m.fl. (MP) i denna del förordas att anslaget ska höjas med 280 000 000 kronor eftersom behovet av sanering och efterbehandling är betydligt större än vad som är möjligt att genomföra med tillgängliga medel. Det är viktigt att öka arbetstakten för att minska spridningen av miljögifter från de mest förgiftade platserna runt om i Sverige.

I motion 2013/14:MJ327 av Betty Malmberg och Finn Bengtsson (båda M) konstateras att anslaget för att åtgärda förorenade områden har ökat, men många högriskklassade objekt återstår, och arbetet behöver intensifieras. Man bör undersöka om det är lämpligt att inrätta ett särskilt råd där myndigheter och institut som arbetar med efterbehandling av förorenade områden ingår.

Utskottets kompletterande uppgifter

Av budgetpropositionen framgår att arbetet med sanering och efterbehandling av förorenade områden går framåt. Inventeringsarbetet är färdigt, vilket innebär att arbetet i större utsträckning kan inriktas på åtgärder. Resultatet av länsstyrelsernas inventering av de ca 80 000 potentiellt förorenade områdena är att 966 områden tillhör den högsta riskklassen och 6 147 tillhör riskklass 2. Inventeringsarbetet utgör grunden för prioriteringen av vilka områden vidare utredningar och eventuella saneringsåtgärder ska genomföras på.

Information om förorenade områden är också en stor tillgång i många andra sammanhang, exempelvis vid planeringen av mark och vatten och vid fastighetsöverlåtelse. Det pågår efterbehandling med statliga bidrag på 33 områden. Till utgången av 2012 hade totalt 101 områden efterbehandlats. År 2012 sanerade ansvariga verksamhetsutövare och markägare ytterligare 276 områden via länsstyrelsernas och kommunernas tillsyn. Hitills

är därmed 2 543 områden med stora risker efterbehandlade med statlig finansiering eller med finansiering av den juridiskt ansvariga. Ett exempel på genomförda åtgärder är f.d. Surte Glasbruk vid Göta älv. Göta älv är Göteborgs huvudvattentäkt. Saneringsområdet ska kunna användas som naturområde, industrimark och trafikområde. Strandlinjen har säkrats mot skred och 14 500 ton jordmassor med arsenik och bly har schaktats bort, men det mesta av den förorenade jorden ligger kvar eftersom den enligt Naturvårdsverkets bedömning inte riskerar att läcka farliga ämnen ut i älven. Genom ytterligare ett skydd bestående av ett geotextilfilter förhindras partiklar från att sköljas ut i älven av regn eller eventuella översvämningar. Den totala kostnaden för utredningar och åtgärder är 26 miljoner kronor, varav 12,5 miljoner kronor är bidrag från Naturvårdsverket.

Sveriges geologiska undersökning, SGU, har åtagit sig att vara huvudman för efterbehandlingsprojekt där kommunen själv inte har möjlighet att vara det. Vid årsskiftet 2012 hade SGU tagit på sig ansvaret för 24 sådana projekt. SGU ansvarar även för saneringsprojekt där staten har varit verksamhetsutövare (se även utg.omr. 24).

Vidare vill utskottet uppmärksamma att frågan om sanering av förorenade områden diskuteras i Miljömålsberedningens betänkande Etappmål i miljömålssystemet (SOU 2011:34). Beredningen framhåller att det är viktigt att arbetet med att sanera prioriterade områden fortsätter i ökad takt om miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö ska uppnås. Det behövs därför offensiva etappmål för efterbehandling av förorenade områden, inklusive information om förorenade områden. Eftersom problemet med förorenade områden är omfattande och måluppfyllelsen med nuvarande effektivitet i efterbehandlingsprocessen kräver kraftigt ökade resurser bedömer Miljömålsberedningen att det krävs ytterligare utredning innan ett sådant etappmål kan formuleras. Det pågår också för närvarande en rad åtgärder med syfte att effektivisera efterbehandlingsprocessen.

I Naturvårdsverkets regleringsbrev för 2013 har regeringen gett verket i uppdrag att föreslå ett etappmål om efterbehandling av förorenade områden. I uppdraget ingår att identifiera steg på vägen för att nå målet för förorenade områden så som det preciseras under miljö kvalitetsmålet Giftfri miljö. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 6 januari 2014.

Utskottet konstaterar vidare att verksamhetsutövarens ansvar för att åtgärda förorenade områden klargjordes i ett antal vägledande rättsfall från Miljööverdomstolen under 2010. Utskottet har fått en uppgift från Miljödepartementet om att Regeringskansliet har analyserat konsekvenserna av Miljööverdomstolens beslut, och man konstaterar att en större andel av projekten behöver finansieras med statliga medel.

1:5 Miljöforskning

Propositionen

Anslaget används för att finansiera miljöforskning främst till stöd för arbetet med miljökvalitetsmålen, miljöbalken och underlagen för internationellt förhandlingsarbete. Anslaget används även till statens andel av den forskning som bedrivs samfinansierat med näringslivet vid IVL Svenska Miljöinstitutet AB.

Regeringen föreslår att 82 162 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

I propositionen föreslås att regeringen bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:5 Miljöforskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kronor 2015–2017.

Motionen

I partimotion 2013/14:MJ421 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del föreslås att anslaget ökas med 10 000 000 kronor eftersom man vill stärka den forskning som stöder Naturvårdsverkets arbete med miljömålen.

Utskottets kompletterande uppgifter

Regeringen uppger att ansvaret för Sveriges deltagande i Mellanstatliga panelen för klimatförändringar (IPCC) flyttas från Naturvårdsverket till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI). Finansieringen av deltagandet har tidigare skett från anslaget 1:5 Miljöforskning. Regeringen föreslår att 1 miljon kronor per år fr.o.m. 2014 överförs till anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut för detta ändamål.

Av budgetpropositionen framgår vidare att Naturvårdsverket främst finansierar forskning till stöd för att de nationella miljökvalitetsmålen ska kunna nås och stöd till verkets egen verksamhet. Huvuddelen av forskningsverksamheten sker i programform. Forskningen bidrar också till Naturvårdsverkets miljöarbete. Regeringen framhåller att den forskning som finansieras via Formas och Naturvårdsverket är av stor betydelse för miljöarbetet och för den nationella och internationella miljöpolitiken.

1:6 Kemikalieinspektionen

Propositionen

Anslaget används för Kemikalieinspektionens förvaltningskostnader, som avser tillsyn och vägledning, riskbedömning och riskbegränsning för bekämpningsmedel. Anslaget används även för finansiering av Internationella kemikaliesekretariatets verksamhet. Anslaget används också för att täcka eventuellt underskott i prövningsverksamheten inom det svenska rapportörsprogrammet (SERP) för riskbedömning av befintliga och nya verk-

samma ämnen i bekämpningsmedel. Anslaget används vidare för att betala Livsmedelsverket och Statens jordbruksverk för nationell prövning av växtskyddsmedel och biocidprodukter.

Regeringen föreslår att 216 327 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionerna

I partimotion 2013/14:MJ421 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del förordas att anslaget höjs med 50 000 000 kronor för att stärka arbetet med att begränsa riskerna med allmänkemikalier och bekämpningsmedel samt öka kunskapen om kemikaliers påverkan på miljön. Enligt kommittémotion 2013/14:MJ517 av Helena Leander m.fl. (MP) i denna del bör anslaget förstärkas med 10 000 000 kronor för att intensifiera arbetet med att minska spridningen av miljögifter i Sverige. Det behövs en vassare tillsyn och en långsiktig och stabil finansiering av Kemikalieinspektionen. I kommittémotion 2013/14:MJ299 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 3 föreslås att ett grönt kemikalieinstitut ska inrättas. Grön kemi är en viktig del i en hållbar kemikalieproduktion och kemikalieanvändning. Begreppet grön kemi står för uppfinnandet av kemiska produkter och processer som minskar eller helt eliminerar användandet eller bildandet av farliga ämnen.

Utskottets kompletterande uppgifter

Regeringens handlingsplan för en giftfri vardag har hittills inneburit att Kemikalieinspektionen har kunnat öka insatserna på flera områden. De största resurserna har satsats på att föreslå klassificering och reglering av farliga ämnen inom EU:s kemikalielagstiftning, på företagets eget arbete med att byta ut farliga ämnen, på tillsyn av farliga ämnen i varor och på ökad kunskap om hälsorisker.

Kemikalieinspektionen har under 2012 lämnat in två ämnesutvärderingar, förslag på harmoniserad klassificering för fyra ämnen, fyra förslag på ämnen till kandidatförteckningen samt förslag på två begränsningar av ämnen till Europeiska kemikaliemyndigheten (Echa). Kemikalieinspektionen har även inlett arbetet med en begränsningsdossier för vissa kadmiumföreningar i konstnärsfärger.

Enligt budgetpropositionen har regeringens satsning på handlingsplanen för en giftfri vardag, utöver det som annars skulle ha genomförts, gjort det möjligt för Kemikalieinspektionen att kraftigt öka antalet förslag på reglering av hälso- och miljöfarliga ämnen. Utan regeringens satsning på handlingsplanen hade endast enstaka förslag kunnat lämnas. Sverige har ökat sin aktivitet och tillhör nu de mest aktiva medlemsländerna i EU när det gäller att lämna förslag på åtgärder mot enskilda hälso- och miljöfarliga ämnen.

Regeringen uppger att Kemikalieinspektionen också har prioriterat frågor om företags eget arbete med att byta ut farliga ämnen. De branscher som är involverade i arbetet är leksaks-, kosmetika- och textilbranscherna. Branscherna deltar i dialoger och har kommit överens om uppföljningsbara mål för information och utbildningsinsatser samt substitution.

Även tillsynsfrågorna har stått i fokus. Handlingsplanen för en giftfri vardag har, utöver det som annars skulle ha genomförts, gjort det möjligt för Kemikalieinspektionen att ha ett omfattande tillsynssamarbete med Konsumentverket och Elsäkerhetsverket. Detta arbete har varit inriktat på leksaker, inklusive gemensamma informationsinsatser till företagen, på kraftigt öka antalet inspektioner på plats hos företagen, kraftigt öka antalet kemiska analyser för att kontrollera att företagen följer reglerna om farliga ämnen i varor och på att införa ett mer strukturerat och förebyggande arbetssätt genom att fokusera på en hel bransch eller produktgrupp på den svenska marknaden, till exempel golv eller leksaker. Mer resurser har således kunnat läggas på operativ tillsyn och tillsynsvägledning samt på kemiska analyser för kontroll av hur företagen följer reglerna om farliga ämnen i varor. Kemikalieinspektionen har i tillsynen upptäckt ett flertal överträdelser som lett till åtalsanmälningar. Andelen åtalsanmälningar har varit störst för leksaker (16 av 238 analyserade varor) och enklare hemelektronik (15 av 107). Överträdelserna har främst gällt att gränsvärdena för bly, ftalater och bromerade flamskyddsmedel har överskridits.

Av propositionen framgår också att Kemikalieinspektionen under 2011 och 2012 inom ramen för handlingsplanen har genomfört en rad aktiviteter med syftet att stärka myndighetens vetenskapliga underlag för att bättre kunna påverka utvecklingen av EU:s rättsakter. Underlag om hormonstörande ämnen och nanomaterial har tagits fram. Vidare har Kemikalieinspektionen kartlagt hur barns säkerhet hanteras i de EU-rättsakter som berör riskerna med kemikalier. Kemikalieinspektionen har även kartlagt befintliga internationella aktiviteter som ska skydda barn från att utsättas för farliga kemikalier. EU ska besluta om kriterier för hormonstörande ämnen senast i slutet av 2013. Dessa kriterier ska införlivas i växtskyddsmedelsförordningen och biocidförordningen, men även i andra relevanta EU-regelverk. Kemikalieinspektionen har aktivt deltagit i olika planerings- och arbetsgrupper bl.a. för att påverka vilka vetenskapliga aspekter kommissionen bör ta hänsyn till vid utformningen av kriterierna.

1:7 Internationellt miljösamarbete

Propositionen

Anslaget används för internationellt miljösamarbete, medlemsavgifter och stöd till internationella organisationer samt för internationellt samarbete. Vidare används anslaget för långsiktigt samarbete med länder av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet. Anslaget används också för bidrag till Världshälsoorganisationens (WHO) internationella pro-

gram för kemikaliesäkerhet (International Programme for Chemical Safety, IPCS), OECD:s Pesticide Programme, OECD:s Biocide Programme, OECD Working Group on Harmonisation of Regulatory Oversight in Biotechnology, OECD:s Expanded Special Programme och andra internationella organisationer på kemikalieområdet. Likaså används anslaget för Sveriges medlemsavgifter till Internationella atomenergiorganet (IAEA) och Sveriges bidrag till IAEA:s Technical Assistance and Cooperation Fund. Även Sveriges årliga bidrag till FN:s miljöfond som utgör kärnan i finansieringen av FN:s miljöprogram Uneps verksamhet, samt till stöd till olika aktiviteter inom FN:s miljöprogram Unep finansieras genom anslaget. Slutligen används anslaget för Sveriges medlemsavgifter i de internationella organisationerna Europeiska organisationen för utnyttjande av meteorologiska satelliter (Eumetsat), Europacentret för medellånga väderprognoser (ECMWF) och Meteorologiska världsorganisationen (WMO) samt medlemsavgifter i Eumetnet.

Regeringen föreslår att 190 906 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

I propositionen förslås att regeringen bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:7 Internationellt miljösamarbete ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 6 000 000 kronor 2015–2019.

Motionerna

Enligt partimotion 2013/14: MJ421 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del behöver anslaget förstärkas med 30 000 000 kronor eftersom ambitionsnivån inom klimatpolitiken behöver höjas, vilket innebär att samarbetet med internationella miljöorganisationer behöver intensifieras. I kommittémotion 2013/14: MJ517 av Helena Leander m.fl. (MP) i denna del föreslås att anslaget höjs med 50 000 000 kronor för att öka Sveriges bidrag till det internationella miljöarbetet inom FN-systemet och i miljökonventionerna. Även det bilaterala samarbetet med strategiskt viktiga utvecklingsländer bör öka och i viss mån de svenska myndigheternas möjligheter att bidra till det internationella arbete som är av betydelse för utvecklingsländerna.

Utskottets kompletterande uppgifter

Det föreslagna bemyndigandet är nytt för 2014. I budgetpropositionen för 2013 föreslog regeringen att anslaget 1:7 Internationellt miljösamarbete skulle tillföras medel för långsiktigt miljö- och klimatsamarbete med länder som har stor påverkan på den globala miljön och är av strategisk betydelse för det globala miljö- och klimatsamarbetet. Regeringen föreslog att 6 miljoner skulle kronor tillföras anslaget 2013 och att 8 miljoner kronor per år ska tillföras fr.o.m. 2014. Riksdagen följde regeringens förslag.

1:8 Supermiljöbilspremie

Propositionen

Anslaget används för supermiljöbilspremien, dvs. bidraget till fysiska och juridiska personer som har förvärvat en ny supermiljöbil.

Regeringen föreslår att 100 000 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionerna

I partimotion 2013/14:MJ421 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del anförs att supermiljöpremien inte ger några miljöeffekter, och premien avvisas. Anslaget bör därför minskas med 100 miljoner kronor. Enligt kommittémotion 2013/14:MJ484 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1 i denna del uppmärksammas att den supermiljöbilspremie som har införts bara gynnar dem som har råd att köpa mycket dyra miljöbilar. Reformen skapar ett otillräckligt omställningstryck. Anslaget bör därför minskas med 100 miljoner kronor och ett annat system med miljöbilsbonus och registreringsavgift (se nytt anslag under rubriken ”Förslag till nya anslag”). I kommittémotion 2013/14:MJ517 av Helena Leander m.fl. (MP) i denna del anförs att regeringens supermiljöbilspremie är en felsatsning, och motionärerna föreslår att anslaget 1:8 Supermiljöbilspremie upphör.

Utskottets kompletterande uppgifter

Av budgetpropositionen framgår att en av regeringens viktigaste miljöuppgifter är att skynda på omställningen av den svenska fordonsflottan till mer energieffektiva fordon med mycket låga utsläpp av koldioxid. Trafikens utsläpp av växthusgaser minskade med 4 procent 2012 jämfört med året innan. De nya bilar som säljs har bränslesnålare motorer, och andelen fordon som körs på biobränsle ökar. Dessutom minskade den totala mängden trafik på de svenska vägarna under 2012. Alltjämt står dock de inhemska transporterna för nära en tredjedel av de svenska utsläppen av koldioxid. I klimatpropositionen 2009 (prop. 2008/09:162) formulerades den långsiktiga prioriteringen om att Sverige 2030 bör ha en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen. Sedan dess har regeringen vidtagit ett flertal åtgärder för att bidra till att prioriteringen nås, men ytterligare utvecklade styrmedel kommer att krävas. Den supermiljöbilspremie om 40 000 kronor per bil som infördes den 1 januari 2012 har utnyttjats väl och bidragit till en marknadsintroduktion av bilar med extremt låga utsläpp av koldioxid, samtidigt som premien verkat stödjande för teknikutvecklingen. Nedsättningen av förmånsvärdet för elbilar, laddhybrider och gasbilar har stor betydelse för styrningen av nybilsförsäljningen mot mer miljöanpassade alternativ. Regeringen uppger att man avser att förlänga nedsättningen t.o.m. 2016.

Vidare framgår att ett kvotpliktssystem föreslås från maj 2014 för att säkerställa fortsatt låginblandning av biodrivmedel på marknaden. Regeringen föreslår att en lag om kvotplikt för biodrivmedel införs (prop. 2013/14:1 Budgetproposition 2014, Förslag till statens budget för 2014, Finansplan och skattefrågor). Miljö- och jordbruksutskottet har yttrat sig till finansutskottet om det ovan nämnda lagförslaget. I yttrandet föreslår miljö- och jordbruksutskottet att finansutskottet ska tillstyrka regeringens lagförslag om kvotplikt för biodrivmedel (2013/14:MJU2y).

Av budgetpropositionen framgår att det nationella demonstrationsprogram för utveckling av elbilar och laddhybrider som startade 2011 utvecklas. Programmet gäller 2011–2015 och har en budgetram på 200 miljoner kronor. Som en del i programmet förstärks laddinfrastrukturen över hela landet. EU:s krav på bilars utsläpp av koldioxid spelar en betydande roll för att tydligt minska transportsektorns klimatpåverkan och långsiktigt bygga upp en svensk fordonsflotta med låga utsläpp av växthusgaser. Regeringen kommer fortsatt att verka för att ambitiösa krav ställs.

Under 2014 kommer frågan om en ökad differentiering i fordonsbeskattningen för att premiera nyförsäljning av fordon med låg klimatpåverkan att beredas.

I budgetpropositionen redovisas vidare att alla transportslag kommer att behöva utnyttjas effektivt i ett framtida transportsystem, och de bör i högre grad bära sina egna miljökostnader. Att underlätta kombitrafik, fler transporter på järnväg och en fordonsflotta som är oberoende av fossila bränslen är viktiga delar i en omställning av transportsystemet. Det är också angeläget att samhällsplaneringen generellt främjar en hållbar och transporteffektiv samhällsstruktur. Regeringens infrastrukturopsattningar som presenterades hösten 2012 kommer att ytterligare begränsa trafikens klimatpåverkan, bidra till att tillgodose nuvarande efterfrågan och möta en förväntad efterfrågeökning på järnvägstransporter. Som ett led i arbetet med en fossiloberoende fordonsflotta utsåg regeringen i juli 2012 en särskild utredare som ska kartlägga möjliga handlingsalternativ och identifiera åtgärder för att reducera transportsektorns utsläpp. Utredaren ska även identifiera åtgärder som har betydelse för att man ska kunna uppnå den långsiktiga prioriteringen för 2030 och är i linje med visionen för 2050 med avseende på transportsektorn. Utgångspunkten för utredningen är att hållbara förnybara drivmedel och elektricitet behöver få fler andelar i transportsektorn, samtidigt som fordonseffektiviteten bör förbättras och utsläppen av växthusgaser minska. Utredningen ska redovisa sitt betänkande till regeringen i december 2013.

1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Propositionen

Anslaget används för Sveriges meteorologiska och hydrologiska instituts (SMHI) förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att 218 136 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionen

Enligt partimotion 2013/14: MJ421 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del bör anslaget förstärkas med 20 000 000 kronor för att stärka SMHI:s arbete med klimatanpassning.

Utskottets kompletterande uppgifter

Ansvaret för Sveriges deltagande i IPCC flyttas från Naturvårdsverket till Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut. Finansiering av deltagandet har tidigare skett från anslaget 1:5 Miljöforskning. Regeringen föreslår att 1 miljon kronor per år fr.o.m. 2014 överförs för detta ändamål från anslaget 1:5 Miljöforskning till anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut.

1:10 Klimatanpassning

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för klimatanpassning, såsom förebyggande och kunskapshöjande insatser, för att förebygga och begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar. Anslaget får även användas för de administrativa utgifter som insatserna medför.

Regeringen föreslår att 110 000 000 kronor anvisas under anslaget för 2014 och att regeringen bemyndigas att under 2014 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 52 000 000 kronor 2015 och 2016.

Motionen

I partimotion 2013/14: MJ421 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del anförs att arbetet med klimatanpassning behöver stärkas med förebyggande och kunskapshöjande insatser för att begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar. Anslaget bör enligt motionen höjas med 50 000 000 kronor för att öka resurserna för klimatanpassningsåtgärder i länsstyrelsernas regi.

Utskottets kompletterande uppgifter

Enligt propositionen bedrivs arbetet med klimatanpassning av en rad olika myndigheter. Länsstyrelserna och kommunerna har en nyckelroll. Länsstyrelserna har till uppgift att samordna arbetet med anpassningen till ett förändrat klimat på regional nivå. Länsstyrelserna fick i regleringsbrevet för 2013 i uppdrag att till halvårsskiftet 2014 utarbeta regionala handlingsplaner för klimatanpassning. Lantmäteriet har under året fortsatt arbetet med en ny nationell höjdmödel för att öka möjligheterna att ange riskom-

råden för bl.a. översvämningar och skred. I början av 2013 återstod ungefär 30 procent av landet att kartlägga. Statens geotekniska institut (SGI) lämnade i mars 2012 sin slutrapport om skredriskkartläggningen i Göta älvdalen till regeringen, som ett led i sitt arbete för att förebygga ras och skred. Myndigheten har genomfört ett omfattande metodutvecklingsarbete och en värdefull datainsamling och analys. Myndigheten för samhällsskydd och beredskap har i uppdrag att genomföra förebyggande och kunskapshöjande insatser för att begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar. Översvämningsskartläggningar är en viktig del av verksamheten. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) driver sedan 2012 Nationellt kunskapscentrum för klimatanpassning. Det har till uppgift att samla in, sammanställa och tillgängliggöra kunskap om klimatanpassning som tas fram regionalt, nationellt och internationellt. Arbetet bedrivs i bred samverkan med aktörer inom klimatanpassningsområdet.

Fortsatta insatser för att slutföra en nationell höjdmodell har stor betydelse för det fortsatta klimatanpassningsarbetet ute i landet. Likaså behöver fler områden kartläggas med avseende på ras och skred för att skapa underlag för åtgärder. Klimatanpassningsarbetet måste i stor utsträckning genomföras ute i kommunerna och av sektorsmyndigheter, näringsliv och enskilda. Det är dock av stor vikt att ett samlat underlag för åtgärder och stöd för genomförande finns tillgängligt. Arbetet vid kunskapscentrumet vid SMHI utgör därför en viktig grund för bl.a. länsstyrelsernas arbete. Det är också viktigt att länsstyrelsernas dialog med kommunerna om klimatanpassning intensifieras.

Utskottet har fått en uppgift om att SGI har ett uppdrag att nyttiggöra och komplettera material från Götaälvtredningen och metodutveckla samt ras- och skredriskarter i övriga delar av landet. Som ett led i uppdraget ingår att tillämpa en förenklad variant av karteringsmetoden från Götaälvtredningen i de tio områden som prioriterades 2012, dvs. där skred har förekommit i betydande omfattning fram tills i dag (se vidare Prioritering av områden för skredriskanalys, SGI Publikation 6, 2013). Från och med 2010 har SGI regeringens uppdrag att ge myndighetsstöd till samtliga Sveriges länsstyrelser och kommuner rörande geotekniska säkerhetsfrågor i planprocessen. Regeringen har även utsett en särskild delegation som ska vara ett kontakt- och samverkansorgan för myndigheter som är involverade i skred- och rasfrågor. Delegation består av institutets generaldirektör, som är delegationens ordförande, institutets sakkunniga inom området ras och skred samt ledamöter utsedda av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB), Boverket, Trafikverket, Sjöfartsverket, Naturvårdsverket, Sveriges geologiska undersökning och Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI).

1:11 Inspire

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för att samordna det fortsatta arbetet med att genomföra Inspiredirektivet i svensk lagstiftning. Anslaget får även användas för kostnader för en nationell portal och för merkostnader som följer av direktivet. Regeringen föreslår att 20 000 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för insatser och åtgärder för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Anslaget får även användas för statsbidrag, medfinansiering av EU-medel, medlemskap i internationella organisationer samt för att utvärdera ovan angivna insatser och åtgärder.

Regeringen föreslår att 672 565 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Enligt förslaget bemyndigas regeringen att under 2014 för anslaget 1:12 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 130 000 000 kronor 2015–2018.

Motionerna

Enligt partimotion 2013/14:MJ421 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del bör anslaget förstärkas med 60 000 000 kronor. Det behövs ett mer intensivt arbete med att begränsa övergödning och miljögifter samt att restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer. Även bevarandet av skydds zoner och skötsel av våtmarker behöver ökade resurser.

I kommittémotion 2013/14:MJ517 av Helena Leander m.fl. (MP) i denna del anförs att anslaget bör höjas med 75 000 000 kronor. En satsning bör ske på vissa lokala åtgärder och åtgärder inom vattenförvaltningen för att klara målen i EU:s vattendirektiv. Det behövs också satsningar på åtgärder inom den internationellt antagna handlingsplanen för Östersjön samt bättre tillsyn av kraftverk, vattenregleringar och dammar. En sanering av förorenade havsområden bör påbörjas.

Enligt kommittémotion 2013/14:MJ484 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 5 bör ca 20 000 000 kronor inom anslaget 1:12 användas för att utforma ett system där musselodlare och odlare av andra organismer ersätts för sina insatser att binda näringsämnen i havet. Odling av blåmusslor har visat sig vara mycket effektivt ur både ekologisk och ekonomisk synvinkel för att minska övergödningen. En ersättning på 2 kronor per kilo föreslås. Ersättningen ska ges under en inledningsperiod, förslagsvis fem år.

I motion 2012/13:MJ265 av Krister Örnfjäder (S) anförs att finansieringen av kalkning av sjöar och vattendrag bör fortsätta.

I motion 2013/14:MJ259 av Helena Leander (MP) anförs att Sölvbacka strömmar i Jämtland bör återställas. Detta bör ske genom att regleringsdammen vid Storsjöns utlopp tas bort och utloppet återställs. Åtgärden skulle höja den ekologiska statusen i hela Övre Ljungans vattensystem samt öppna fria vandringsvägar för fisk och andra vattenlevande organismer. Ett omlöp skulle till en del återställa de naturvärden som gått förlorade men som helhet uppnår man inte samma höga ekologiska värde som en rivning av dammen skulle medföra.

Utskottets kompletterande uppgifter

Enligt propositionen är havs- och vattenarbetet även i fortsättningen högt prioriterat av regeringen. De åtgärder och mål som fastställts genom propositionen En sammanhållen svensk havspolitik (prop. 2008/09:170) och skrivelsen Åtgärder för levande hav (skr. 2009/10:213) är fortfarande centrala. För att få verkliga effekter i miljön krävs konkreta åtgärder och ett integrerat åtgärdsarbete för havs- och vattenförvaltning. Havs- och vattenmyndigheten har en central roll i detta sammanhang. Myndigheten ansvarar för frågor om bevarande och hållbart nyttjande av Sveriges sjöar, vattendrag och hav. Verksamheten omfattar vattenförvaltning, havsförvaltning, havsplanering och fiskförvaltning och myndighetens arbete är därför mycket viktigt för att stärka genomförandet av åtgärder. Andra centrala myndigheter, länsstyrelser och kommuner har också viktiga roller för att se till att åtgärdsarbetet fortgår i den takt som krävs för att uppsatta mål ska nås.

En viktig del av arbetet för havs- och vattenmiljön är enligt propositionen det pågående genomförandet av EU:s ramdirektiv för vatten (2000/60/EG) och EU:s havsmiljödirektiv (2008/56/EG). Målet för ramdirektivet för vatten är god ekologisk och kemisk status eller potential för EU:s sjöar, vattendrag och kustvatten samt god grundvattenkemisk och kvantitativ status för grundvatten till 2015. Havs- och vattenmyndigheten, Sveriges geologiska undersökning samt de länsstyrelser som är vattenmyndigheter har ett särskilt ansvar i genomförandet av direktivet. Vattendelegationerna vid de fem länsstyrelser som är vattenmyndigheter beslutade 2009 om förvaltningsplaner, åtgärdsprogram och miljökvalitetsnormer för vattendistriktet. De myndigheter, länsstyrelser och kommuner som åtgärderna riktar sig till har nu ett ansvar för att genomföra de åtgärder som krävs för att målen enligt ramdirektivet för vatten ska nås i tid. Parallellt har arbetet med att utforma de framtida åtgärdsprogrammen påbörjats.

För havsmiljödirektivet är målet god miljöstatus för havet till 2020. Havs- och vattenmyndigheten har tagit fram en inledande bedömning av förvaltningsområdena Östersjön och Nordsjön. Myndigheten har även fastställt föreskrifter för vad som kännetecknar god miljöstatus för dessa förvaltningsområden, samt miljökvalitetsnormer med indikatorer som ska

vara vägledande för hur god miljöstatus ska uppnås. Grunden läggs nu för att ta fram det första åtgärdsprogrammet i genomförandet av havsmiljödirektivet, vilket ska vara på plats i december 2015. Genomförandet ska påbörjas senast i slutet av 2016. Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för detta arbete. Ett alltmer integrerat genomförande av åtgärder för att nå målen i direktiven blir enligt regeringen ett viktigt verktyg för att uppnå de vattenanknutna miljökvalitetsmålen Hav i balans samt levande kust och skärgård, Ingen övergödning, Levande sjöar och vattendrag samt Grundvattnen av god kvalitet.

Under hösten 2012 presenterade EU-kommissionen meddelandet Strategi för att skydda Europas vattenresurser (KOM(2012) 673). Inom ramen för arbetet med strategin utvärderades samtliga medlemsstaters förvaltningsplaner enligt vattendirektivet. En generell slutsats från kommissionen var att genomförandet av befintlig lagstiftning behöver förbättras. För Sveriges del pekade kommissionen särskilt på vikten av bättre miljöövervakning. De nya krav på övervakning som framgår av vattendirektivet och havsmiljödirektivet kräver utökad miljöövervakning i både sötvatten och i havet. Övervakningen är också mycket central för att utvärdera effekterna av vidtagna åtgärder. Regeringen ser därför ett behov av att göra en översyn av miljöövervakningen samt möjligheten att bättre integrera recipientkontrollen med nationell övervakning för att optimera insatserna.

En inriktning på det konkreta åtgärdsarbetet behöver ske på bred front, på internationell, nationell, regional och lokal nivå. Ett åtgärdsinriktat och samordnat internationellt samarbete inom de regionala havsmiljökonventionerna, Ospar för Nordostatlanten och Helcom för Östersjön, har stor betydelse för genomförandet av havsmiljödirektivet. Inom Ospar prioriterar Sverige bl.a. arbetet med marina skyddade områden, skydd av hotade arter och habitat samt arbetet med marint skräp. Inom Östersjösamarbetet Helcom är Sverige fortsatt pådrivande för att öka genomförandetakten så att de flesta av åtgärderna i Helcoms aktionsplan för Östersjön (BSAP) kommer på plats senast 2016. BSAP är också en viktig komponent i EU:s Östersjöstrategi som skapar ytterligare möjligheter till ett projektrinriktat samarbete för att förbättra havsmiljön. Prioriterade frågor är miljöanpassningen av sjöfarten, att motverka övergödning, och då särskilt genom minskade näringsutsläpp från jordbruket, skyddet av biologisk mångfald samt farliga ämnen.

Det internationella arbetet är viktigt men det är också nödvändigt att fokusera på nationella och lokala åtgärder i vatten- och havsmiljöarbetet. I svenska kommuner växer sig engagemanget för att delta i internationella projekt, liksom att vidta lokala åtgärder, allt starkare. Att stärka det lokala engagemanget är nödvändigt för att nå resultat i åtgärdsarbetet. Regeringen inför därför en permanent förstärkning om 75 miljoner kronor per år fr.o.m. 2014 för lokala vattenvårdsprojekt (LOVA).

Regeringen arbetar för en politik som både ger oss friska hav och vatten och samtidigt stärker välfärden. Ett aktivt åtgärdsarbete för levande hav och vattendrag har stor betydelse för samhällsekonomin. Ett innovationsinriktat åtgärdsarbete kan även bidra till att skapa nya arbetstillfällen och stärka utvecklingen av miljöteknik, t.ex. inom vattenrening och biogasproduktion. Den maritima strategi som regeringen avser att presentera under våren 2014 ska tydliggöra det fortsatta arbetet med svensk havspolitik och hur den ska bidra till att skapa hållbar tillväxt, välfärd och god havsmiljö. De globala vattenfrågorna blir också allt viktigare. Befolkningstillväxt, urbanisering och ekonomisk utveckling ökar efterfrågan på energi och livsmedel och skapar ett ohållbart tryck på de globala vattenresurserna. Regeringen anser därför att det är viktigt med en integrerad förvaltning av vattenresurser, energiproduktion och livsmedelsförsörjning. Utöver ett stärkt åtgärdsarbete krävs även fortsättningsvis arbete med att utveckla lagstiftning och andra styrmedel för att komma till rätta med miljöproblemen i havs- och vattenmiljön.

Regeringen tillsatte 2012 Vattenverksamhetsutredningen (dir. 2012:29) i syfte att se över regelverket rörande vattenverksamheter. Utredningen har lämnat två delbetänkanden (SOU 2012:89 och SOU 2013:69). Slutbetänkandet kommer att lämnas i maj 2014. I utredningens uppdrag ligger att föreslå de ändringar i reglerna som behövs för att miljörättens grundläggande principer t.ex. principen om att förorenaren betalar och principen om att bästa möjliga teknik ska användas, får genomslag även i den vattenrättsliga regleringen. De ändringar som föreslås ska säkerställa att alla tillståndspliktiga vattenverksamheter har tillstånd i överensstämmelse med de miljökrav som ställs i miljöbalken och EU-rättslig reglering, samtidigt som en väl fungerande markavvattning och en fortsatt hög regler- och produktionskapacitet i den svenska vattenkraftproduktionen eftersträvas. Utredningens resultat blir en viktig del i arbetet med att förbättra havs- och vattenmiljön. (Se även ovan under avsnittet Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, Biologisk mångfald i rinnande vatten.)

Arbetet för en ny svensk havsplanering fortsätter. Havsplaneringsutredningens betänkande Planering på djupet (SOU 2010:91) har remissbehandlats och förslaget bereds inom Regeringskansliet. Havs- och vattenmyndigheten ska arbeta med en kommande statlig havsplanering i samarbete med kustlänsstyrelserna. Myndigheten deltar tillsammans med regeringen i det internationella samarbetet om havsplanering. EU-kommissionen lade i mars 2013 fram ett förslag till direktiv om upprättande av en ram för havsplanering och integrerad kustförvaltning (KOM(2013) 133). Förhandlingar har inletts i rådet om detta direktivförslag.

Utformningen av det svenska landsbygdsprogrammet för perioden 2014–2020 kommer att vara av stor betydelse för möjligheterna att uppnå vad som uttrycks i preciseringarna av flera miljökvalitetsmål, bl.a. för målet Ingen övergödning. Arbetet med att stärka odlingslandskapets natur- och

kulturvärden förutsätter miljöeffektiva åtgärder, och i dessa delar har landsbygdsprogrammets stöd gett goda resultat. Regeringen avser därför att för kommande period ge hög prioritet åt miljöåtgärder i landsbygdsprogrammet. Inom ramen för åtgärden kompetensutveckling, information och kunskapsspridning i landsbygdsprogrammets axel 1 genomförs kurser och rådgivningsinsatser inom jordbrukets miljöfrågor. Rådgivningsverksamheten Greppa Näringen utgörs av ett samarbete mellan Jordbruksverket, Lantbrukarnas riksförbund (LRF), länsstyrelserna och rådgivningsföretag och startade 2001 i de tre sydligaste länen. I dag omfattar verksamheten alla län upp t.o.m. Värmlands, Dalarnas och Gävleborgs län där brukare kan ta del av kostnadsfri miljörådgivning. Några viktiga framgångsfaktorer för Greppa Näringen är det systematiska tillvägagångssätt som präglar rådgivningen samt det helhetsgrepp som rådgivningen tar då både gårdens djurhållning och växtodling omfattas, vilket är betydelsefullt bl.a. för miljö kvalitetsmålet Ingen övergödning. Arbets sättet har förmedlats till övriga Östersjöländer för att stärka åtgärdsarbetet mot växtnäringens förluster till Östersjön genom projektet Baltic Deal.

När det gäller musselodlingar har utskottet tidigare uppmärksammat den frågan (bet. 2012/13: MJU1). Utskottet vill återigen uppmärksamma att miljöminister Lena Ek den 30 oktober 2012 gav följande svar på den skriftliga frågan 2012/13:36 om vilka initiativ som planeras för att säkerställa att musselodling inomskärs kan drivas vidare i syfte att hejda övergödningen:

Det är viktigt att hitta arbetssätt för att hantera övergödningen av havet och [...] att musselodling kan vara ett alternativ för att motverka övergödningen. Alternativet är emellertid inte oproblematiskt och dess miljöeffekter behöver utvärderas ytterligare. Projekt för att utvärdera effekterna av musselodling pågår bland annat med stöd från anslaget för åtgärder för havs- och vattenmiljön.

Utskottet har fått uppgifter från Miljödepartementet om att ett antal pilotanläggningar med musselodling har etablerats i Östersjön med varierande resultat. Även på västkusten finns pilotanläggningar. Regeringen anser att det är viktigt att stimulera nya alternativ för att binda näringsämnen i havet. Europeiska havs- och fiskerifonden kommer enligt departementet sannolikt att kunna användas för sådana ändamål.

Sverige har kalkat sjöar och vattendrag sedan mitten av 1970-talet för att motverka försurningsskador på djur och växter. Enligt Havs- och vattenmyndigheten har staten totalt satsat över 4 miljarder kronor, vilket gör kalkningen till en av de största miljövårdsåtgärder som har genomförts i Sverige. Kalkningen har under flera årtionden upprätthållit förutsättningarna för liv i tusentals försurade sjöar och vattendrag. Det försurande nedfallet över Sverige har minskat, vilket har medfört en återhämtning i många försurade vatten. Därför har det under senare år varit möjligt att trappa ned eller avsluta kalkningen i flera sjöar och vattendrag. Tillsammans med metodförbättringar och kvalitetshöjande åtgärder har detta inneburit att kalkförbrukningen har minskat med runt 40 procent jämfört med toppnoteringarna i början av 2000-talet. För att följa upp de långsiktiga

effekterna av kalkningen startades 1998 IKEU-programmet (Integrerad kalkningseffektuppföljning). Huvudsyftet med denna nationella uppföljning är att bedöma om naturliga ekosystem återskapas, om kalkningen leder till önskade effekter samt hur biologin påverkas vid avslutad kalkning. I propositionen anförts att försurningen har minskat under de senaste årtiondena och att den mängd kalk som spridits under de senaste tio åren successivt har reducerats. Trots detta kommer många sjöar och vattendrag att behöva kalkas för en lång tid framöver för att upprätthålla ekosystemen, eftersom både vatten och mark är starkt påverkade av försurning.

En viktig del av arbetet för havs- och vattenmiljön är som nämnts ovan det pågående genomförandet av EU:s ramdirektiv för vatten. Sölvbacka strömmar och Övre Ljungans vattensystem ligger i Bottenhavets vattendistrikt. Utskottet har fått uppgifter om att Vattenmyndigheten Bottenhavet beslutade om en förvaltningsplan och ett åtgärdsprogram 2009–2015 för Bottenhavets vattendistrikt den 15 december 2009. Förvaltningsplanen redovisar bl.a. en översikt över de viktigare insatserna för vattenförvaltningen 2009–2015. Vattenmyndigheten Bottenhavet har sammanställt delområdesrapporter för varje delområde i vattendistriktet. Dessa rapporter innehåller mer detaljerade beskrivningar av det underlag som Vattenmyndigheten Bottenhavet har utgått från vid sin samlade bedömning av de konkreta åtgärdsbehov och åtgärdskostnader som beskrivs i åtgärdsprogrammet (se Bottenhavets vattendistrikt 2009–2015 Delområdesrapport Ljungan). Länsstyrelsen i Jämtlands län arbetar nu med att ta fram prioriterade insatser för Övre Ljungans vattensystem.

1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för insatser för internationella klimatinvesteringar som syftar till att uppnå det svenska etappmålet för begränsad klimatpåverkan till 2020 samt internationella klimatåtaganden, genom att delta i, förbereda, genomföra, utvärdera och utveckla projekt och metoder för s.k. gemensamt genomförande (JI) och mekanismen för ren utveckling (CDM) under Kyotoprotokollet till FN:s ramkonvention för klimatförändringar samt utveckla liknande mekanismer inom ramen för samma konvention. I samma syfte får anslaget användas för utgifter för förvärv av utsläppsutrymme. Anslaget får även användas för utgifter för utveckling av EU:s system för handel med utsläppsrätter och utsläppsutrymme inom ramen för bördefördelningsbeslutet samt för övervakning av internationell utsläppshandel. Anslaget får användas för att bidra till finansiering av utgifter för den internationella transaktionsförteckningen (ITL) för registerhållning av transaktioner av s.k. Kyotoenheter samt för klimatkompensering för Regeringskansliets flygresor utanför EU. Utsläppsminskningenheter som förvärvas för klimatkompensering bör annulleras.

Regeringen föreslår att 115 000 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

För att kunna teckna avtal om fleråriga projekt i samband med internationella klimatinvesteringar bör regeringen bemyndigas att under 2014 för anslaget 1:13 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 811 000 000 kronor 2015–2022.

Motionerna

Enligt kommittémotion 2013/14:MJ484 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 6 och kommittémotion 2013/14:MJ493 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 10 bör de medel som inom anslaget 1:13 är avsedda för köp av utsläppsenheter från CDM- och JI-projekt i stället användas för stöd till FN:s gröna klimatfond. En av de internationella klimatförhandlingarnas få framgångar är upprättandet av den gröna fonden vars syfte är att finansiera klimatåtgärder i utvecklingsländerna. Fonden är enligt motionerna en bättre metod för att stödja klimatsatser i utvecklingsländer.

Utskottets kompletterande uppgifter

I propositionen anförs att klimatförändringarna har en direkt koppling till utvecklingen i fattiga länderna, särskilt i de minst utvecklade länderna och för de mest sårbara befolkningsgrupperna där de försvårar fattigdomsbekämpning (se vidare under avsnittet Förslag till nya anslag m.m. Klimatsatsning utvecklingsländer).

Av propositionen framgår även att internationella klimatsatser i form av förvärv av utsläppsminskningensenheter är ett viktigt inslag i den svenska klimatpolitiken och för att uppfylla etappmålet för begränsad klimatpåverkan till 2020. Enligt regeringens redovisning i budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:01) ska insatserna fram till 2020 motsvara 40 miljoner ton utsläppsminskningensenheter inklusive redan förvärvade och kontrakterade enheter.

Av propositionen framgår vidare att Statens energimyndighet under 2012 tecknade 21 nya förvärvsavtal avseende enskilda projekt, vilket innebär att Energimyndigheten totalt kontrakterat utsläppsminskningensenheter från 68 enskilda projekt inom Kyotoprotokollets mekanismer för ren utveckling (CDM) och s.k. gemensamt genomförande (JI) samt deltar i sju multilaterala fonder. Portföljen med enskilda projekt omfattar en kontraktsvolym på ca tio miljoner utsläppsminskningensenheter och genom deltagandet i de sju multilaterala fonderna förväntas ca nio miljoner utsläppsminskningensenheter erhållas. Sammanlagt ger det en total kontraktsvolym om ca 19 miljoner utsläppsminskningensenheter vid utgången av 2012. Den genomsnittliga kostnaden för utsläppsminskningensenheter i portföljen har beräknats till omkring 70 till 80 kronor per ton. Som jämförelse kan nämnas att den svenska generella koldioxidskatten är drygt 1 000 kronor per ton. Leve-

ranserna av utsläppsminskningenheter har ökat. Under 2012 levererades ca 1,7 miljoner enheter till Energimyndigheten, vilket innebär att totalt ca 3,3 miljoner enheter har levererats sedan programmet inleddes.

En verkningsfull global klimatpolitik förutsätter enligt propositionen att arbetet inte begränsas till det nationella territoriet. Sverige ska fortsätta att samarbeta särskilt med de länder som har högst ambitioner på klimatområdet och som vill gå före. Med åtgärder såväl nationellt som internationellt kan Sverige visa vägen för den omställning som är nödvändig runt om i världen. Endast om vi vidtar åtgärder såväl på hemmaplan som internationellt blir vi trovärdiga som en engagerad aktör i internationella förhandlingar. Vi ska befästa vårt strategiska samarbete med fattiga utvecklingsländer i förhandlingarna genom lämpliga åtgärder såsom samarbete i CDM, bilaterala samarbeten och ett fördjupat samarbete med strategiska länder i det internationella klimatarbetet.

I betänkande 2012/13:MJU11 noterade utskottet att Sverige framgångsrikt drev på för att få fram ett ökat stöd till utvecklingsländerna under det svenska ordförandeskapet i EU. Vidare anförde utskottet följande.

Enligt beslut på FN:s klimatmöten under 2010 och 2011 har höginkomstländerna ett åtagande om en målsättning att via olika finansieringskällor, privata, offentliga och innovativa, mobilisera 100 miljarder dollar årligen fram till 2020 till åtgärder för begränsning av klimatutsläpp och anpassning till klimatförändringar i utvecklingsländer. För detta skapades den s.k. Gröna fonden. Så som framhålls i budgetpropositionen för 2013 finns det förväntningar på industriländerna att de ska bidra substantiellt till fonden när den blir operativ. Utskottet anser i likhet med regeringen att Sverige ska vara pådrivande i ansträngningarna för att utveckla trovärdiga nya former och källor för finansiering utöver offentliga medel, som ett led i en internationell process. Utskottet välkomnar att utformningen av fonden börjar ta form. Världlandet för fonden är Sydkorea. Sverige ingår som ordinarie medlem i styrelsen och representeras av Jan Cedergren. Utskottet anser att det är viktigt att säkerställa att fonden får en effektiv och ändamålsenlig struktur och funktion eftersom en fond måste styras på ett bra sätt för att kunna attrahera finansiering. Det gäller såväl för fondens styrelse och sekretariat som för dess institutioner samt vid förvaltning, kanalisering och uppföljning av medel. Det är viktigt att fonden får ett tydligt mervärde i förhållande till redan existerande fonder. Enligt uppgifter från Miljödepartementet arbetar styrelsen nu med att göra fonden operationell, d.v.s. att spelregler fastställs för fonden. Därefter kommer finansiella resurser gradvis att byggas upp. Några länder, bl.a. Tyskland och Danmark, har utlovat stöd till fonden när den blir operativ och under förutsättning att den fungerar effektivt. Enligt departementet har Sverige bidragit med 5 miljoner kronor 2012 till fondens sekretariat för startkostnader (möten, u-landsdeltagande osv.).

Den 5 november 2013 aviserade biståndsmminister Hillevi Engström att regeringen har beredskap att bidra med ca 300 miljoner kronor till Gröna klimatfonden 2014, under förutsättning att fonden blir operativ. Stödet till den gröna klimatfonden kan bidra till att förbättra levnadsvillkoren för människor som lever i fattigdom. Samtidigt befäster Sverige sin ställning som en pådrivande kraft i det internationella klimatarbetet.

1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för samarbete med Ryssland inom miljö- klimat- och kärnsäkerhetsområdet. Anslaget får även användas för utgifter för samarbete med Ryssland inom miljö-, havs- och kemikalieområdet med särskilt fokus på Östersjön, Barentsregionen och Arktis. Anslaget får användas för utgifter för projekt som stödjer Arktiska rådets verksamhet. Anslaget får användas för utgifter för projekt som stödjer verksamhet inom Barents euroarktiska råd. Anslaget får också användas för utgifter för tillskott till miljöutvecklingsfonden inom Nordiska Miljöfinansieringsbolaget (Nefco) vad avser samarbetet med Ryssland. Anslaget får därutöver användas för administration och samordning.

Regeringen föreslår att 26 000 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

För att avtal om fleråriga projekt ska kunna tecknas inom det område som anslaget omfattar bemyndigas regeringen enligt förslaget att under 2014 för anslaget 1:14 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 17 000 000 kronor 2015–2019.

1:15 Hållbara städer

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för att stödja utvecklingen av hållbara städer. Stödet avser sådana ny- och ombyggnadsåtgärder inom en särskild stadsdel eller ett särskilt bostadsområde eller kvarter som bidrar till integrerade lösningar för hållbar stadsutveckling. Anslaget får även användas för utgifter för administration och utvärdering.

Regeringen föreslår att 3 300 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionen

I motion 2013/14:C467 av Hannah Bergstedt m.fl. (S) yrkande 4 anförs att den hållbara staden bör prioriteras. Man bör undersöka möjligheterna för ett statligt stöd till städer som vill satsa på pilotprojekt i hållbar stadsutveckling samt ett stöd som specifikt riktar sig till kommuner som satsar på hållbara kollektivtrafiklösningar. Vidare bör man enligt motionen överväga att inrätta ett nationellt kunskapscenter för hållbar stadsutveckling som kan stödja kommuners och regioners arbete och lyfta goda exempel och lyckade pilotprojekt.

Utskottets kompletterande uppgifter

Av propositionen framgår att Delegationen för hållbara städer avslutade sitt arbete i och med utgången av 2012 och lämnade under 2012 tre rapporter till regeringen. Den 28 juni 2012 lämnades rapporterna Förslag till fortsatt arbete för hållbar stadsutveckling och Femton hinder för hållbar stadsutveckling. Den 18 december 2012 lämnades rapporten Slutredovisning av Delegationen för hållbara städers verksamhet. Slutrapporten överfördes våren 2013 från Miljödepartementet till Socialdepartementet. I framtagandet av EU:s sjunde miljöhandlingsprogram ingår ett mål om hållbar stadsutveckling. Hållbar stadsutveckling kommer även att vara ett utpekade område under programperioden 2014–2020. Enligt ett förslag från kommissionen ska minst 5 procent av den regionala fondens insatser öronmärkas för hållbar stadsutveckling. Boverket och Naturvårdsverket ska bistå Tillväxtverket med att utarbeta och lämna förslag på hur det nationella regionalfondsprogrammet kan stödja de regionala strukturfondsprogrammen i detta arbete genom att erbjuda kunskapsutveckling och främja lärande och erfarenhetsutbyte om hållbar stadsutveckling som beaktar ekonomisk, social och miljömässig hållbarhet. Stockholms kommun och OECD samarrangerade en konferens i Stockholm den 23–24 maj 2013 kallad Cities and Green Growth – Urban Evolution. Miljödepartementet bidrog i arbetet med planering och genomförande av konferensen. Vid konferensen presenterade OECD dels rapporten Green Growth in Cities – OECD Green Growth Studies, en fallstudie om grön tillväxt i de fyra städerna Stockholm, Paris, Chicago och Kitakyushu, dels rapporten Grön tillväxt i Stockholm, Sverige – OECD-rapporter om grön tillväxt. Vid FN:s internationella konferens om hållbar utveckling i Rio de Janeiro 2012 enades länderna om vikten av hållbara städer och fortsatta insatser på detta område.

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö som rör ett helhetsperspektiv på den byggda miljön. Preciseringarna förtydligar innebörden av miljökvalitetsmålet och det miljötillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv. Boverket ansvarar för att samordna uppföljningen och utvärderingen av miljökvalitetsmålet.

I samhällsplaneringen behövs enligt propositionen en ur miljösynpunkt bättre tillämpning av de befintliga regelverken. För att åstadkomma förbättringar behövs bl.a. bättre kunskapsunderlag och förstärkt kompetens. Om t.ex. den kommunala översiktsplaneringen utvecklas skulle den kunna bli ett viktigt verktyg i arbetet för att styra utvecklingen mot en ”god bebyggd miljö”. Boverket har i samarbete med länsstyrelserna sjösat projektet ÖP-resan, som syftar till metodutveckling både på regional och lokal nivå för att bättre få in miljömålen i den fysiska planeringen (ÖP = översiktsplan). Det behövs också fler och utvecklade nationella och internationella styrmedel för att nå miljökvalitetsmålet God bebyggd miljö, t.ex. för att minska buller från vägtrafiken och att göra regelverket kring hantering av buller i planeringen tydligare och mer förutsägbart. Miljökvalitetsmålet God

bebyggd miljö innehåller många dimensioner och kopplingar till andra miljö kvalitetsmål. En majoritet av Sveriges och övriga världens befolkning bor i städer och tätorter och det är där den största resurs- och energianvändningen sker. Samtidigt har städerna förutsättningar för att använda resurser mer effektivt. Utvecklingen av den bebyggda miljön kommer därför att vara betydelsefull för flera olika hållbarhetsutmaningar, inte minst för möjligheten att nå regeringens vision om inga nettoutsläpp av växthusgaser 2050.

Utskottet vill även hänvisa till vad som anförts om hållbara städer ovan under avsnittet Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård.

1:16 Skydd av värdefull natur

Propositionen

Anslaget får användas till utgifter för att skydda och bevara värdefulla naturmiljöer för biologisk mångfald och friluftsliv. Anslaget får särskilt användas för

- ersättningar enligt 31 kap. miljöbalken inom Naturvårdsverkets ansvarsområde
- utgifter för förvärv samt avtalslösningar för statens räkning av värdefulla naturområden
- utgifter i samband med säkerställande av värdefulla naturområden
- statsbidrag till kommuner och kommunala stiftelser för skydd av värdefulla naturområden.

Regeringen föreslår att 808 000 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Enligt förslaget bemyndigas regeringen att under 2014 för anslaget 1:16 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2015–2063. Regeringen behöver ett bemyndigande för att fleråriga avtal ska kunna tecknas som avser skydd som exempelvis naturvårdsavtal, av värdefulla områden, förhandsbesked om statsbidrag till områdesskydd och samverkansavtal med statliga myndigheter.

Motionerna

Vänsterpartiet vill enligt partimotion 2013/14:MJ421 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del höja anslaget med 400 000 000 kronor. Utarmningen av den biologiska mångfalden fortsätter och anslaget måste höjas kraftigt för att uppnå ett flertal av miljö kvalitetsmålen samt överenskommelsen i Nagoya om skyddad areal. Huvuddelen av det ökade anslaget bör gå till ökat skydd av skog men även till marina reservat och övriga naturmiljöer. I anslaget bör även ingå medel för landskapsplanering i samverkan med skogsägare för att uppnå ett starkare skogsskydd.

Enligt kommittémotion 2013/14:MJ484 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1 i denna del bör anslaget förstärkas med 100 000 000 kronor. Ekosystemen kan inte fungera utan en sammansättning av arter och en mångfald av arter. FN:s överenskommelse inom ramen för konventionen för biologisk mångfald i Nagoya kräver att 17 procent av varje naturtyp på land ska bevaras. För att klara detta måste vi enligt motionen arbeta med nya metoder och former av skydd parallellt med bevarande på det klassiska sättet med naturreservat och nationalparker. Enligt yrkande 2 i samma motion bör riksdagen bemyndiga regeringen att under 2014 för ramanslaget 1:16 Skydd för värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 28 000 000 kronor 2015–2063.

I kommittémotion 2013/14:MJ517 av Helena Leander m.fl. (MP) i denna del anförs att anslaget bör höjas med 540 000 000 kronor. Den biologiska mångfalden i våra skogar utarmas. Områden som borde skyddas avverkas i stället i brist på pengar. Arbetet med skyddet av områden med höga naturvärden måste därför enligt motionen intensifieras. Det blir en stor utmaning för Sverige att klara det mål som antogs vid partsmötet för konventionen om biologisk mångfald i Nagoya 2010 om att länderna ska säkra ett långsiktigt skydd för 17 procent av landytan.

Utskottets kompletterande uppgifter

Enligt propositionen bedömer regeringen det som centralt att effektivisera arbetet med biologisk mångfald och ekosystemtjänster i Sverige. Våra ekosystem måste vara så pass resilienta, vid t.ex. förändringar i klimatet, att de kan vidmakthålla ekosystemtjänsterna.

Regeringen avser att intensifiera arbetet för att stoppa förlusten av biologisk mångfald och av ekosystemtjänster senast till 2020 samt i möjligaste mån återställa dem. Regeringen har för avsikt att under våren 2014 lägga fast den politiska inriktningen för detta arbete i en särskild proposition. Regeringen satsar 11 miljoner kronor 2014, 24 miljoner kronor 2015 och 27 miljoner kronor per år fr.o.m. 2016 för detta ändamål. Arbetet ska ske i linje med den strategiska plan som antogs vid partsmötet i konventionen om biologisk mångfald i Nagoya 2010, med EU:s strategi för biologisk mångfald som antogs 2011 samt med generationsmålet och berörda nationella miljö kvalitetsmål och etappmål. Regeringen planerar att i propositionen beskriva den nödvändiga balansen mellan konkreta åtgärder för bevarande, t.ex. skydd, förvaltning och restaurering av värdefulla naturområden, utvecklad miljöhänsyn i samt utveckling av grön infrastruktur. Aspekter som artskydd och bekämpning av invasiva främmande arter bör också integreras. Miljömålsberedningen lämnade i juni 2013 delbetänkandet Långsiktigt hållbar markanvändning (SOU 2013:43), vilket kommer att utgöra ett underlag till propositionen.

För att den biologiska mångfalden ska kunna säkras för framtiden behövs enligt propositionen insatser på rätt ställen och med rätt metoder både på land och i havs- och vattenmiljön. Det krävs planering, effektivisering och optimering av naturvårdsinsatserna för att skapa en grön infrastruktur. Brukarnas intresse för ekosystemen och de frivilliga naturvårdsåtgärder som vidtas är mycket viktig och bör lyftas fram och integreras i detta arbete.

Väl fungerande nationalparker, Natura 2000-områden och naturreservat utgör tillsammans med biotopskyddsområden och naturvårdsavtal basen för skyddet av värdefulla naturområden och kommer att vara en fortsatt viktig del av svensk naturvård. Regeringen har en tydlig ambition att skyddsvärda skogar inte ska avverkas utan bevaras antingen med formellt skydd eller genom frivilliga avsättningar. Ytterligare värdefulla områden, såsom gammelskog, ska ges ett långsiktigt skydd och förvaltas väl. Regeringen avser att arbeta vidare med att utveckla tillämpningen av olika typer av bevarandeinstrument för biologisk mångfald.

Det är inte möjligt att hejda förlusten av biologisk mångfald till 2020 utan att också begränsa klimatförändringarna. För att nå de långsiktiga klimatmålen behöver man arbeta integrerat med biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Därför är det viktigt att anpassa åtgärder så att de ger synergier och så att insatser för förstärkt koldioxidinlagring inte skadar biologisk mångfald och ekosystemtjänster. Regeringen avser att i det fortsatta arbetet med miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan även ta hänsyn till övriga miljö kvalitetsmål och att söka synergier med dessa i förslag till åtgärder för att minska klimatpåverkan. Detta kan ske bl.a. genom att ta fram kriterier för hur biologisk mångfald och ekosystemtjänster ska adresseras när klimatåtgärder genomförs. Även arbetet med grön infrastruktur är ett sätt att utveckla synergier. I enlighet med etappmålet om hotade arter och naturtyper ska åtgärdsprogram för att uppnå gynnsam bevarandestatus för hotade arter och naturtyper vara genomförda eller under genomförande under 2015.

Miljöutmaningarna är gränsöverskridande och det nationella arbetet är via EU-samarbetet tätt sammanlänkat med det globala. Med utgångspunkt från viktiga förhandlingar de senaste åren ska arbetet med hållbar utveckling inom ramen för de planetära gränserna fortsätta. Det är viktigt att tydliggöra beroendeförhållandet mellan biologisk mångfald, utvecklingsfrågor och klimatarbetet. Här är de globala målen från Nagoya fortsatt vägledande för arbetet fram till 2020, liksom slutsatserna från Rio + 20. Under 2014 kommer ett nytt partsmöte att hållas inom ramen för konventionen om biologisk mångfald. Regeringen ska enligt propositionen fortsätta att verka för att bidra till denna process, vilket också innefattar förhandlingarna kring att hitta nya innovativa mekanismer för mobilisering av resurser för genomförandet. En del av arbetet inom EU:s strategi för biologisk mångfald syftar till att färdigställa nätverket Natura 2000. Arbetet har nu kommit in i den fas som klargör vilka åtgärder som behövs för

att upprätthålla gynnsam bevarandestatus för arter och naturtyper som ingår i nätverket och kostnader relaterade till detta. Ett intensivt arbete pågår för att samtliga områden inom nätverket ska få status som särskilt bevarandeområde (Special Area of Conservation, SAC). Regeringen avser att under 2014 utse alla områden till SAC som antagits i nätverket fram till 2007.

Den 15 oktober 2013 överlämnades betänkandet Synliggöra värdet av ekosystemtjänster – Åtgärder för välfärd genom biologisk mångfald och ekosystemtjänster (SOU 2013:68) till regeringen. Betänkandet innehåller 25 förslag för integrering i beslutsprocesser, bättre kunskapsunderlag och lärande om ekosystemtjänster. Naturvårdsverket har lämnat ett förslag till hur en handlingsplan för grön infrastruktur kan tas fram på regional nivå (NV-03367-13). Naturvårdsverket redovisade uppdraget till regeringen den 13 september 2013. Frågorna är under beredning i Regeringskansliet. Regeringen vill i samband med detta arbete bidra till att förbättra och utveckla dialogen mellan naturvårdare, markägare, brukare, forskare m.fl. så att även deras kunskaper kommer till användning och att planeringen kan ske på ett sätt som också harmonierar med det hållbara brukandet.

1:17 Havs- och vattenmyndigheten

Propositionen

Anslaget får användas för Havs- och vattenmyndighetens förvaltningsutgifter.

Regeringen föreslår att 206 715 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

Motionerna

I partimotion 2013/14:MJ421 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del krävs en ökning av anslaget med 25 000 000 kronor. Havs- och vattenmyndigheten har sedan den inrättades arbetat med otillräckliga resurser enligt motionen.

Enligt kommittémotion 2013/14:MJ517 av Helena Leander m.fl. (MP) i denna del bör anslaget förstärkas med 10 000 000 kronor. Havs- och vattenmyndigheten ska genomföra merparten av en sammanhållen svensk politik för havs- och vattenmiljöer. Myndigheten har också viktiga uppdrag i det internationella arbetet, bl.a. genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv och fiskerikontrollen.

Enligt motion 2013/14:MJ350 av Suzanne Svensson och Peter Jeppsson (båda S) bör regeringen förtydliga uppdraget till Havs- och vattenmyndigheten vad gäller fiskerifrågorna. Havs- och vattenmyndigheten arbetar i huvudsak med miljöfrågor, och fiskerifrågorna har hamnat mellan stolarna. Fisket är viktigt inte minst ur folkhälsosynpunkt, men också för turismen. Fisket har också stor betydelse för att kustbygder och förädlingsindustrin ska ha möjlighet att överleva.

Utskottets kompletterande uppgifter

Havs- och vattenmyndighetens verksamhet regleras bl.a. i förordningen (2011:619) med instruktion för Havs- och vattenmyndigheten. Av förordningen framgår bl.a. att Havs- och vattenmyndigheten är förvaltningsmyndighet på miljöområdet för frågor om bevarande, restaurering och hållbart nyttjande av sjöar, vattendrag och hav. Myndigheten ska inom sitt ansvarsområde vara pådrivande, stödjande och samlande vid genomförandet av miljöpolitiken och verka för en hållbar förvaltning av fiskeresurserna. När det gäller fiskefrågor ska myndigheten bl.a. ha det övergripande ansvaret för fiskerikontrollen och ansvara för genomförandet av landningskontrollen, för att samla in grundläggande information om fiskbestånden samt fisket och annat nyttjande i sjöar, vattendrag och hav och särskilt för att datainsamling och rådgivning i fråga om fiskbestånden och fisket bedrivs i enlighet med gällande EU-förordningar. Som anförs ovan är havs- och vattenarbetet högt prioriterat av regeringen och Havs- och vattenmyndigheten har en central roll i detta sammanhang. Andra centrala myndigheter, länsstyrelser och kommuner har också viktiga roller för att se till att åtgärdsarbetet fortgår i den takt som krävs för att uppsatta mål ska nås.

Av propositionen framgår att det under 2012 har gjorts ändringar i den nationella fiskeförordningen i syfte att åstadkomma kortare handläggningstider inom ramen för det pågående fiskeriprogrammet, vilket minskar de stödsökandes upplevda regelkrångel. Havs- och vattenmyndigheten har i början av 2013 fått i uppdrag att systematiskt identifiera samt genomföra sådana ändringar av myndighetens föreskrifter som kan leda till minskade administrativa kostnader och faktiska regellättnader för företagen inom fiskets område. I uppdraget ingår också att föreslå administrativa och andra förenklingar av befintliga regler som påverkar företagen inom fiskets område men som ligger utanför myndighetens eget handlingsutrymme. Utskottet har fått uppgift om att myndighetens redovisning ska lämnas till regeringen den 31 mars 2014.

2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader

Propositionen

Anslaget får användas för de förvaltningsutgifter som Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har.

Regeringen föreslår att 52 225 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning

Propositionen

Anslaget får användas för utgifter för stöd till forskning inom områdena miljö och samhällsbyggande. Anslaget får också användas till projektrelaterade kostnader i anslutning till sådan forskning som utvärderingar, beredningsarbete, vissa resor och seminarier samt informationsinsatser.

Regeringen föreslår att 610 163 000 kronor anvisas under anslaget för 2014.

För att underlätta planering och teckna avtal om fleråriga forskningsprojekt är det nödvändigt att kunna fatta beslut som medför åtaganden för kommande år. Enligt förslaget bemyndigas därför regeringen att under 2014 för anslaget 2:2 ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 650 000 000 kronor 2015–2019.

Motionerna

I partimotion 2013/14:MJ421 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V) i denna del anförs att anslaget bör förstärkas med 55 000 000 kronor. Tilldelningen för miljötoxikologisk forskning bör öka med 25 000 000 kronor. Vidare föreslås att 15 000 000 kronor anslås till Formas för landsbygdsutveckling. Medlen ska kunna sökas av regionala högskolor i samverkan med det lokala och regionala näringslivet. Enligt motionen bör 15 000 000 kronor anslås för Stockholm Environment Institute. Även kommittémotion 2013/14: MJ299 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 4 tar upp frågan om öronmärkta pengar till miljötoxikologisk forskning.

Enligt kommittémotion 2013/14: MJ517 av Helena Leander m.fl. (MP) i denna del bör 6 000 000 kronor som i dag används till djurskyddsforskning flyttas från anslag 2:2 till utgiftsområde 23 anslag 1:8 Jordbruksverket som tidigare ansvarat för forskningspengarna. Detta skulle stärka kopplingen mellan medelstildelning och identifierade forskningsbehov.

I kommittémotion 2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 17 anförs att forskning kring de hormonstörande ämnena bör ges stöd. De hormonrelaterade störningarna hos människor har ökat kraftigt de senaste decennierna. Ämnena kan orsaka störningar på människans fortplantning.

Enligt motion 2013/14: MJ416 av Tina Ehn och Valter Mutt (båda MP) bör Sverige ha en nationell strategi för användning av nanopartiklar i produkter samt för forskning om nanoteknik. Betänkandet från Utredningen för en nationell handlingsplan för säker användning och hantering av nanomaterial (SOU 2013:70) är ett steg i rätt riktning. Sverige behöver enligt motionen samla resurserna kring nanoforskningen och även forska på etik och säkerhet kring nanoteknik.

Motion 2013/14:MJ348 av Isak From och Agneta Gille (båda S) tar upp frågan om forskning kring tiaminbrist hos djur, t.ex. älg, lax och fågel. Staten bör enligt motionen ta ett fördjupat ansvar genom att ge t.ex. Naturvårdsverket och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU) i uppdrag att utreda en rad frågeställningar gällande tiaminbrist kopplat till ökad dödlighet och sämre fortplantningsförmåga.

Utskottets kompletterande uppgifter

Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande (Formas) har bl.a. ansvaret för den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden inom miljöområdet. Formas ansvarar för finansieringen av forskningsprojekt och program, för forskartjänster och för finansieringen av starka forskarmiljöer samt för informationen om forskning och forskningsresultat. Drygt hälften av rådets forskningsmedel satsas inom områdena miljö och samhällsbyggande. Formas fördelade 604 miljoner kronor för åren 2013–2016 till 150 nya projekt i den öppna utlysningen. Beviljningsgraden var 11 procent (8 procent 2011 och 11 procent 2010) om man jämför antalet beviljade ansökningar med antalet inkomna. Dessutom har 506 miljoner kronor fördelats till riktade utlysningar för perioden 2012–2017. Regeringen bedömer att Formas forskningsstöd har stor betydelse för den långsiktiga kunskapsuppbyggnaden och ger en viktig grund för flera centrala samhällsutmaningar. Forskningen bidrar till att nå målen för ett hållbart samhällsbyggande och en hållbar samhällsutveckling. Utvärderingen av rådets nya beredningsorganisation med färre och disciplinorienterade beredningsgrupper visar att processen har blivit mer effektiv. Förändringen har också medfört att forskningen blivit mer problemorienterad och tvärvetenskaplig samt att forskningen håller en hög internationell vetenskaplig kvalitet och att den citeras i hög utsträckning.

Regeringen anför i propositionen att den forskning som finansieras via bl.a. Formas är av stor betydelse för miljöarbetet och för den nationella och internationella miljöpolitiken. Den forskning som utförs vid Stockholm Environment Institute (SEI) och vid IVL Svenska miljöinstitutet AB bidrar med underlag till den nationella och internationella miljöpolitiken samt med viktigt underlag till miljöarbetet. Forskningen vid SMHI är av stor betydelse för att utveckla väderprognoser och varningar för olika väderhändelser samt för klimatarbetet. Miljöforskningen har en stor betydelse för regeringens miljöpolitik. Styrmedel, lagstiftning och andra åtgärder bygger nästan alltid på resultaten från forskningen. En stark miljöforskning är också avgörande för att nå de nationella miljökvalitetsmålen samt för att hantera de stora globala miljöutmaningarna.

För att öka kontakterna mellan politiken och forskningen har regeringen under våren 2012 inrättat Miljöforskningsberedningen som består av tolv framstående forskare från olika discipliner med miljöministern som ordförande. Under året har beredningen bl.a. inlett ett arbete om miljöpolitikens långsiktiga förutsättningar, arrangerat ett seminarium och utarbetat under-

lagsmaterial. Beredningen har dessutom tagit fram en rapport om tillståndet för musselätande fåglar och miljötillståndet i Östersjön samt deltagit i diskussionen om ekosystemtjänster. Som ett resultat av regeringens forskningspolitiska proposition Forskning och innovation (prop. 2012/13:30) beräknas anslagen till Formas att öka med totalt 300 miljoner kronor till 2016 med bl.a. en riktad forskningssatsning på hållbart samhällsbyggande.

Av den forskningspolitiska propositionen framgår att regeringen anser att forskningen om riskerna med kemikalieanvändning inklusive forskning om användning och spridning av nanomaterial och läkemedel bör stärkas. Det behövs även forskning om farliga ämnen och grön kemi. Basanslagen till IVL Svenska Miljöinstitutet AB och Stockholm Environment Institute bör också stärkas genom finansiering från utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. En ökning av anslaget till Formas är därmed enligt den forskningspolitiska propositionen motiverat från kvalitetssynpunkt.

Utredningen för en nationell handlingsplan för säker användning och hantering av nanomaterial (M 2012:898) lämnade den 8 oktober 2013 sitt betänkande *Säker utveckling! – Nationell handlingsplan för säker användning och hantering av nanomaterial* (SOU 2013:70). I betänkandet föreslås åtgärder för en nationell handlingsplan för säker användning och hantering av nanomaterial, som tar till vara nanomaterialen möjligheter samtidigt som hälso- och miljörisker minimeras. Enligt miljödepartementet är redovisningen under beredning i Regeringskansliet.

När det gäller tiaminbrist har det som nämnts ovan kommit en rapport från Miljöforskningsberedningen (Ejders och andra musselätande dykänders minskning i Östersjön, augusti 2012). Av rapporten framgår bl.a. att döende och döda sjöfåglar har upptäckts längs den svenska ostkusten och i ett antal sjöar under senare år. De döende fåglarna har ofta uppvisat förlamningssyndrom i det som kommit att kallas för fågeldöden. Ett omfattande arbete för att ta reda på orsakerna bakom denna omfattande fågeldöd initierades 2004 och 2005 vid Statens veterinärmedicinska anstalt och Stockholms universitet med analyser av insamlade döda fåglar. En av huvudhypoteserna bakom fågeldöden är brist på B-vitamin (tiamin); förlamade fåglar som behandlades med tiamin tillfrisknade. De forskningsresultat som presenterades i studien om tiaminbrist har diskuterats av olika forskare och åsikterna om resultatens betydelse har gått isär. Det är än så länge okänt vad som orsakar tiaminbrist, men forskarnas huvudhypotes är att det handlar om en kemisk faktor, kanske miljögifter. Sedan 2010 pågår ett forskningsprogram på Institutionen för tillämpad miljövetenskap (ITM) vid Stockholms universitet som syftar till att utreda vad som orsakar tiaminbrist hos ejder och vilka konsekvenser detta kan ha för ejders reproduktion och överlevnad.

Enligt ITM dör vilda fåglar av många arter i stora antal i en förlamnings-sjukdom med hittills okänd orsak i Östersjöområdet. En forskargrupp vid Stockholms universitet har visat på starka samband mellan denna sjukdom, misslyckad häckning och brist på tiamin (vitamin B1) i ägg, ungar och

vuxna individer. Nu pågår forskning som bl.a. syftar till att försöka förstå vilken kemisk faktor som orsakar tiaminbristen. Forskningen har i huvudsak finansierats av privata stiftelser.

Naturvårdsverket har i augusti 2013 redovisat ett regeringsuppdrag, Övervakning av sjöfåglar. Naturvårdsverket föreslår ett övervakningssystem för sjöfåglar som innebär en påbyggnad och komplettering av den nuvarande övervakningen. Syftet är att kunna använda sjöfåglarnas status som en indikator på miljötillståndet i Östersjön och andra havsområden i Sverige. Enligt Regeringskansliet är Naturvårdsverkets förslag om övervakning av sjöfåglar under beredning. Nationellt har regeringen tillsammans med berörda myndigheter tagit initiativ till en översikt över det aktuella vetenskapliga kunskapsläget inom miljöforskning i Östersjön. Naturvårdsverket och Havs- och vattenmyndigheten ansvarar för initiativet i samarbete med Formas och Kemikalieinspektionen. Stockholms universitets Östersjöcentrum har fått i uppdrag att leda projektet. Detta underlag ska vara klart innan årsskiftet 2013/14.

Vidare har Havs- och vattenmyndigheten nyligen redovisat ett regeringsuppdrag gällande Hanöbukten, där tiaminbristen finns med som en möjlig förklaring till en del av Hanöbuktens miljöproblem (Hanöbukten, Havs- och vattenmyndighetens rapport 2013-10-29). Havs- och vattenmyndigheten har inte kunnat peka ut någon enstaka faktor eller enskild källa som bakomliggande orsak. Rapporten visar att man måste bli bättre på att förstå de komplexa orsakssamband som förmodligen ligger bakom den negativa påverkan på arter och livsmiljöer i Östersjön. Regeringen kommer nu att utvärdera myndighetens slutsatser och förslag till åtgärder.

Enligt uppgift från Regeringskansliet planeras inga uppdrag när det gäller eventuell tiaminbrist hos älg. Konkurrensen om föda bedöms enligt Regeringskansliet vara en bidragande orsak till de problem som observerats hos älg.

Förslag till nya anslag

Motionerna

Enligt kommittémotion 2013/14:MJ517 av Helena Leander m.fl. (MP) i denna del bör det inrättas ett anslag för klimatsatsningar utanför biståndsramen under utgiftsområde 20 på 2 000 000 000 kronor. Sverige bör enligt motionen förvalta sitt internationella förtroendekapital och bryta den missstro som präglar och låser de internationella klimatförhandlingarna. Det gör vi bäst genom att leva upp till de två åtaganden vi gjort i FN:s klimatkonvention: att minska våra egna utsläpp till en hållbar nivå och att finansiera klimatarbete i fattiga länder.

I kommittémotion 2013/14:MJ484 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1 i denna del föreslås att 250 000 000 kronor anvisas för miljömålsinvesteringar under ett nytt anslag. Med de styrmedel och insatser som finns på plats i dag nås endast 2 av de 16 miljömålen. Med en 50-

procentig egenfinansiering bör kommuner, företag och andra aktörer kunna söka stöd för lokala projekt som svarar mot ökad måluppfyllelse för de 14 miljömål där åtgärder saknas. I motion 2013/14:MJ484 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 4 och kommittémotion 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1 anförs att Naturvårdsverket bör utforma detaljerna i ett system med stöd för miljömålsinvesteringar.

Enligt motion 2013/14:MJ210 av Jan Lindholm (MP) bör en skrotningspremie på äldre kylskåp införas. Undersökningar visar enligt motionen att det är lönsamt för miljön och klimatet att byta ut även relativt nya kylskåp.

Enligt kommittémotion 2013/14:MJ484 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 1 i denna del föreslås att 600 000 000 kronor anslås i ett nytt anslag: Miljöbilsbonus. I yrkande 3 förordas ett system med miljöbilsbonus där den som köper en bil med lägre utsläpp får en premie. Detta ska kombineras med införande av en registreringsavgift för nya bilar med koldioxidutsläpp över en viss nivå. I kommittémotion 2013/14:T517 av Anders Ygeman m.fl. (S) yrkande 26 förordas ett bonus–malus-system för nya personbilar där bränsletörstiga bilar betalar en registreringsavgift medan köpare av energieffektiva bilar erhåller en bonus. Ett villkor för att få bonus är att den aktuella personbilen klarar betyget fem stjärnor i Euro NCAP:s krocktester. Även i kommittémotion 2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkande 36 framhålls behovet av att skynda på omställningen av den svenska bilparken genom ett s.k. bonus–malus-system, där bilar som släpper ut lite fossil koldioxid får en bonus som bekostas av bilar som släpper ut mycket koldioxid. Dagens miljöbilsdefinition bör ersättas med den eller de högsta kategorierna i ett framtida bonus–malus-system (yrkande 38).

I motion 2013/14:MJ481 av Anders Åkesson och Göran Lindell (båda C) uppmärksammas behovet av att miljöanpassa bussar och lastbilar som bör uppmuntras genom en miljöfordonspremie.

I motion 2013/14:MJ517 (MP) i denna del förordas att 50 000 000 kronor anvisas under ett nytt anslag: Stöd till efterhandskonvertering. Även i kommittémotion 2013/14:T526 av Stina Bergström (MP) yrkande 48 uppmärksammas att det behövs en konverteringspremie för byte från bensin till etanol–biogas–hybriddrift.

Enligt partimotion 2013/14:MJ421 (V) av Jonas Sjöstedt m.fl. yrkande 1 i denna del tillförs 1 000 000 000 kronor under ett nytt anslag: Klimatprogram.

I kommittémotion 2013/14:MJ517 av Helena Leander m.fl. (MP) förordas att ett anslag för klimatinvesteringar (Kloktstöd) inrättas, och man vill tillföra 600 000 000 kronor under detta anslag. Även i kommittémotion 2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP) yrkande 12 och i motion 2013/14:N238 av Kew Nordqvist m.fl. (MP) yrkande 7 föreslås att ett stöd enligt den s.k. Klokt-modellen för lokala klimatinvesteringar ska införas. Staten ska stödja kommunernas arbete för att minska sin klimatpå-

verkan genom medfinansiering. Enligt motion 2013/14:MJ401 av Jennie Nilsson m.fl. (S) behöver förutsättningarna för lokalt och regionalt miljöarbete förbättras på många områden.

Utskottets kompletterande uppgifter

Klimatsatsning i utvecklingsländer

Klimatförändringarna har enligt propositionen en direkt koppling till utvecklingen i fattiga länder, särskilt i de minst utvecklade länderna och för de mest sårbara befolkningsgrupperna där de försvårar fattigdomsbekämpningen. Behovet av anpassning till pågående och kommande klimatförändringar är stort, liksom behovet av investeringar i hållbar energi. Många fattiga drabbas särskilt av klimatförändringar, och Afrika är den kontinent i världen som förmodligen kommer att drabbas hårdast av klimatförändringarna. Regeringen ser därför skäl till att stärka det globala samarbetet för att begränsa klimatförändringarna och prioritera arbetet för klimat- och miljömässigt hållbar utveckling i de länder där problemen är störst. Enligt ett beslut på FN:s klimatmöten under 2010 och 2011 har höginkomstländerna ett åtagande om en målsättning att via olika finansieringskällor, privata, offentliga och innovativa, mobilisera 100 miljarder dollar årligen fram till 2020 till åtgärder för begränsning av klimatutsläpp och anpassning till klimatförändringar i utvecklingsländer. Den gröna klimatfonden kommer enligt propositionen att vara en viktig kanal för denna klimatfinansiering. Sverige fortsätter enligt propositionen sitt engagemang för att operationalisera fonden.

Utskottet har tidigare behandlat frågan om klimatsatsningar i utvecklingsländer (bet. 2012/13:MJU11). Utskottet hänvisade då till en interpellationsdebatt i frågan enligt följande.

När det gäller Sveriges bidrag till klimatsatser i utvecklingsländerna anförde finansminister Anders Borg i interpellationsdebatten den 7 december 2012 (ip. 2012/13:152) att Sverige har bidragit med 8 miljarder kronor i klimatbistånd till utvecklingsländer under perioden 2010–2012. Sveriges bidrag motsvarar 11 procent av EU:s totala snabbstartsfinsiering och är det i särklass mest ambitiösa bidraget per invånare inom EU. Ministern framhöll vidare att Sverige kommer att fortsätta att vara ambitiöst under 2013, då Sveriges klimatbistånd enligt prognosen uppgår till ca 2 ½ miljarder kronor. För framtiden har industriländerna gemensamt lovat att mobilisera 100 miljarder US-dollar årligen fram till 2020 från olika finansieringskällor, varav offentligt bistånd kan vara en del, i samband med att meningsfulla och transparenta åtgärder mot utsläpp genomförs i utvecklingsländerna. Utöver detta finns ännu inga konkreta kvantifierade åtaganden om offentlig klimatfinansiering eller hur stor del som ska utgöras av bistånd. De pågående förhandlingarna rör utvecklingen mot 2020 och fördelningen mellan privata och offentliga källor, och även hur kopplingen till effektiva åtgärder ska se ut. Ministern förklarade att Sverige samarbetar med övriga medlemsstater för att EU tillsammans med andra parter ska öppna vägen framåt för att uppfylla industriländernas gemensamma utfästelse från Köpenhamn. Ministern anförde vidare att det ännu är för tidigt att säga hur stor del av det gemensamma beloppet som kommer att utgö-

ras av svenskt offentligt bistånd. När man talar om additionalitet i dessa sammanhang är det enligt ministern utifrån att man ska ha ett 0,7-procentsmål för biståndet och utöver det ett tillägg för klimatåtgärder. Ministern underströk att det nästan inte är några andra länder som uppfyller 0,7-procentsmålet. Sverige går däremot framåt och ökar sitt bistånd. Han framhöll också att under hans tid som finansminister har Sverige i nominella termer praktiskt taget fördubblat biståndet. Vidare anfördes att när en uppgörelse nås internationellt kommer det att vara självklart att Sverige kommer vara ett av de länder som bär en börda utöver sin vikt.

Utskottet vill även hänvisa till det som anförts ovan under anslaget 1:13 Insatser för internationella klimatinsatser, bl.a. att regeringen har beredskap att bidra med ca 300 miljoner kronor till Gröna klimatfonden 2014, under förutsättning att fonden blir operativ.

Miljömålsinvesteringar

Enligt propositionen fortsätter arbetet med att utveckla miljömålssystemet (se vidare vad som anförts under anslaget 1:1 Naturvårdsverket).

I Naturvårdsverkets rapport Miljömålen – Årlig uppföljning av Sveriges miljö kvalitetsmål och etappmål 2013 (rapport 6557) redovisas en samlad uppföljning av miljö kvalitetsmålen och etappmålen. Årets uppföljning har gjorts med utgångspunkt i de reviderade preciseringar och de nya etappmål som regeringen beslutade om i april 2012. Myndigheternas bedömning av huruvida miljö kvalitetsmålet är uppnått sker i huvudsak i samband med den fördjupade utvärderingen då myndigheterna gör en grundlig måluppfyllelseanalys. I den årliga uppföljningen fokuserar myndigheterna på förändringar under det gångna året. Sammanfattningsvis bedömer Naturvårdsverket att endast ett miljö kvalitetsmål, Skyddande ozonskikt, är möjligt att nå till 2020 med de styrmedel som det hittills har fattats beslut om och de åtgärder som genomförs före 2020. Säker strålmiljö kan till stora delar nås med de beslutade styrmedlen och bedöms snart vara uppnådd. De resterande 14 miljö kvalitetsmålen bedöms inte vara möjliga att nå till 2020 med de styrmedel som hittills har beslutats och planerats. Bedömningarna har inte förändrats sedan den senaste fördjupade utvärderingen som myndigheterna presenterade i juni 2012.

Sveriges rådighet över möjligheterna att uppfylla målen skiljer sig åt mellan miljö kvalitetsmålen. Naturvårdsverket konstaterade i den fördjupade utvärderingen att behov av insatser på internationell nivå dominerar för ungefär hälften av målen, medan nationella insatser bedöms som viktigast för lika många miljö kvalitetsmål. I den årliga uppföljningen redovisas även respektive målmyndighets bedömning av utvecklingen av tillståndet i miljön. För fyra av miljö kvalitetsmålen bedöms tillståndet i miljön förändras i positiv riktning. Dessa är Frisk luft, Bara naturlig försurning, Skyddande ozonskikt och Ingen övergödning. För Ingen övergödning är detta en förbättring mot föregående år då bedömningen var att utvecklingen av tillståndet i miljön var neutralt. Samtidigt bedöms tillståndet i miljön nu förändras i negativ riktning för tre miljö kvalitetsmål jämfört med fyra mål

förra året. Dessa är Begränsad klimatpåverkan, Ett rikt odlingslandskap och Ett rikt växt- och djurliv. Myllrande våtmarker bedöms i årets uppföljning ha en neutral riktning, vilket är en förbättring jämfört med förra årets bedömning. För tre av miljökvalitetsmålen, Giftfri miljö, Grundvatten av god kvalitet och Storslagen fjällmiljö, bedömer myndigheterna att det saknas tillräckliga underlag för att bedöma utvecklingen i miljön. För övriga sex miljökvalitetsmål bedöms utvecklingen för tillståndet i miljön vara neutral.

Regeringen delar enligt propositionen de bedömningar om måluppfyllelse och utvecklingen av tillståndet i miljön som myndigheterna gör för miljökvalitetsmålen. För Levande skogar bedömer regeringen i tillägg att förutsättningarna att nå målet har förbättrats med de åtgärder som hittills initierats. Regeringen konstaterar utifrån uppföljningen att ytterligare insatser för att nå miljökvalitetsmålen kommer att vara nödvändiga.

Skrotningspremie för kylskåp

I propositionen under utgiftsområde 21 redogör regeringen för att den, i och med 2009 års klimat- och energipolitiska propositioner (prop. 2008/09:162 och prop. 2008/09:163), har bedömt att statens insatser för att stimulera effektivare energianvändning framför allt bör inriktas på att undanröja informations- och kunskapsbrister hos olika aktörer, vid sidan av energi- och koldioxidskatter och reglering av olika produkters och byggnaders energiprestanda. Detta inkluderar åtgärder för att främja tidig marknadsintroduktion av och skapa legitimitet för ny energieffektiv teknik.

Miljöbilsbonus

När det gäller frågan om miljöbilsbonus och bonus–malus-system vill utskottet hänvisa till det som anförts under anslaget 1:8 Supermiljöbilspremie.

Efterhandskonvertering

När det gäller efterhandskonvertering av bilar har utskottet tidigare behandlat frågan i flera betänkanden, bl.a. 2012/13: MJU1. Utskottet har redovisat att den 1 juli 2008 infördes bestämmelser i lagen (2001:1080) om motorfordons avgasrening och motorbränslen i syfte att underlätta efterkonvertering av fordon från drift med bensin eller diesel till drift med ett alternativt bränsle (prop. 2007/08:46, bet. 2007/08:TU4, rskr. 2007/08:144). Utskottet har vidare hänvisat till en interpellationsdebatt den 12 maj 2009 med den dåvarande miljöministern Andreas Carlgren då frågan om miljöbilspremie, bilskrattning, bidrag m.m. behandlades. Miljöministern framförde då bl.a. att något bidrag för efterkonvertering inte är aktuellt och att konverterade bilar ofta är gamla bilar med låga avgaskrav, hög bränsleförbrukning och omodern reningsteknik. Enligt uppgift från Miljödepartementet kvarstår bedömningen i interpellationssvaret.

Miljöanpassade bussar och lastbilar

När det gäller frågan om att införa miljöpremier för lastbilar och bussar vill utskottet hänvisa till den pågående utredningen om en fossiloberoende fordonsslotta (dir. 2012:78) som uppmärksammas under anslaget 1:8 Supermiljöbilspremiem.

Klimatinvesteringsprogram

När det gäller det regionala klimatarbetet vill utskottet uppmärksamma att samtliga länsstyrelser sedan 2008 har i uppgift att strategiskt samordna och leda det regionala arbetet med att förverkliga politiken för minskad klimatpåverkan och energiomställning. Länsstyrelserna ska i bred samverkan utveckla och genomföra regionala klimat- och energistrategier samt stödja både näringslivets och kommunernas klimat- och energiarbete. För att samordna det regionala klimat- och energiarbetet har länsstyrelserna i de tre storstadslänen fått 2,2 miljoner kronor och de övriga 1,3 miljoner kronor vardera under 2012. Regeringen utsåg 2010 Norrbottens, Dalarnas och Skåne län till pilotlän för grön utveckling i syfte att ytterligare främja och utveckla det regionala klimat- och energiarbetet samt nyttja det för att främja en miljödriven tillväxt. Länsstyrelserna i pilotlänen har fått 6 miljoner kronor vardera för att under 2010–2013 utveckla arbetsmetoder och verktyg samt för att dela med sig av sina erfarenheter och ge vägledning till andra län. Länsstyrelserna i pilotlänen ska också bidra med analyser av konsekvenserna av nationella styrmedel på regional nivå i syfte att identifiera hinder och möjligheter för minskad klimatpåverkan och energiomställning. De tre pilotlänen har i var sin slutrapport redovisat genomförda aktiviteter, slutsatser och rekommendationer för det fortsatta arbetet till Regeringskansliet (Miljödepartementet och Näringsdepartementet) i juni 2013. Allt material nås via www.lansstyrelsen.se/energi, en webbportal som pilotlänen gemensamt har tagit fram inom uppdraget.

En av de slutsatser länsstyrelserna drar är att energi- och klimataspekter behöver arbetas in i länsstyrelsens breda verksamhet såsom landsbygds- och näringslivsutveckling, miljöskydd, fysisk planering och internt miljöledningsarbete. Länsstyrelsernas slutrapporter bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet har, genom sitt yttrande till finansutskottet (miljö- och jordbruksutskottets prot. 2013/14:4), ställt sig bakom den ram som regeringen har föreslagit för utgiftsområde 20. Genom riksdagens beslut den 20 november 2013 om ramar för budgetens utgiftsområden är dessa ramar styrande för riksdagens fortsatta behandling av anslagen (prop. 2013/14:1, utg.omr. 20, bet. 2013/14:FiU1). I den tidigare redovisningen i detta betänkande har under berörda anslag lämnats vissa kompletterande uppgifter m.m., till vilka utskottet hänvisar. Med det anförda tillstyrker utskottet de anslag

som regeringen föreslagit för budgetåret 2014 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård (bil. 2). Utskottet ställer sig i övrigt bakom de bedömningar som regeringen har redovisat. Samtliga motionsyrkanden avstyrks.

Övriga motionsförslag

Miljöbalken m.m.

Utskottets förslag i korthet

Utskottet avslår motionsyrkanden om handläggningstider för miljöprövningar (S, M), inomhusmiljö (M, MP), miljö rättvisa (MP) och skydd av grundvatten (V).

Jämför reservationerna 1 (S), 2 (MP, V), 3 (MP, V) och 4 (V).

Motionerna

I motion 2013/14: MJ338 av Louise Malmström (S) anförs att man bör se över handläggningstiderna för miljöprövningar och villkoren för företag som vill göra miljöinvesteringar. För företag är de långa handläggningstiderna inom miljölagstiftningens område en bromskloss som försvårar miljömessigt fördelaktiga investeringar. Även motion 2013/14: MJ354 av Margareta Cederfelt och Lars-Arne Staxäng (båda M) tar upp frågan om att förkorta handläggningstiderna vid miljöprövningar. Inom gruvindustrin liksom inom åtskilliga andra näringar riskerar långa handläggningstider enligt motionen att leda till att fler företag väljer att investera i länder där processen är snabbare. De långa handläggningstiderna är även problematiska för utvecklingen och införandet av ny teknik. Enligt kommittémotion 2013/14: N423 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 19 finns ett behov av att effektivisera tillståndsprövningar enligt miljöbalken. Det är önskvärt att förslag tas fram på hur arbetsmetoder kan utvecklas för en snabbare, säkrare och mer samordnad hantering av frågor som rör miljöområdet.

Enligt motion 2013/14: MJ238 av Jan Lindholm och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 1 bör man utreda hur ändringar i miljöbalken kan ge ett starkare stöd till dem som drabbas av inomhusmiljöproblem. Det behövs också en översyn av rättstryggheten vid tillämpning av miljöbalken när det gäller människor som drabbats av sådana problem (yrkande 2). I dag tar det för lång tid att driva rättsfall om inomhusmiljö, och rättshjälpsystemet fungerar dåligt. I motion 2013/14: MJ385 av Henrik Ripa (M) uppmärksammas att de som bor i flerfamiljshus med brister i ventilationen kan drabbas av rök och parfymdoft från grannarna, vilket är ett stort problem för allergiker. Mot denna bakgrund bör miljöbalken ses över så att boende i flerfamiljshus skyddas från miljöfarliga ämnen.

I motion 2013/14:MJ381 av Annika Lillemets och Valter Mutz (båda MP) yrkande 1 framhålls att en statlig offentlig utredning behöver tillsättas för att kartlägga hur olika grupper i samhället exponeras för miljörisker och om vissa grupper drabbas oproportionerligt hårt. I samhället behövs miljörättvisa, dvs. att ingen grupp ska drabbas mer av förorenande industrier, buller och utsläpp från trafik samt andra miljö- och hälsoskadliga faktorer. Naturvårdsverket bör få i uppdrag att inrätta en särskild enhet för miljörättvisa (yrkande 2).

Enligt kommittémotion 2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 13 behövs en nationell plan för hur man bäst skyddar och nyttjar grundvattnet i sand- och grusavlagringar på ett hållbart sätt. Rätt utnyttjad kan geoenergi förse oss med en stor del av den energi vi behöver för att värma och kyla fastigheter. Samtidigt kan byggandet av s.k. akvifersystem hamna i konflikt med andra samhällsintressen, t.ex. behovet av dricksvatten.

Utskottets ställningstagande

Handläggningstider för miljöprövningar

I betänkande 2012/13:MJU15 anförde utskottet bl.a. följande.

När det gäller motionsförslagen om miljöprövningar vill utskottet peka på såväl genomförda som planerade förenklingar och effektivisering av miljöprövningarna (bet. 2011/12:MJU11). Utgångspunkten för utskottets ställningstagande är att industriella verksamheter är betydelsefulla för tillväxt och för att skapa nya jobb, men att sådana verksamheter samtidigt kan ha stor påverkan på människors hälsa och på miljön. Deras miljökonsekvenser har därför även i hög grad samhällsekonomiska konsekvenser.

Utskottet konstaterar att det genom miljöbalken har åstadkommit en samlad och integrerad miljöprövning som ger en helhetsbild av alla de olika miljöeffekter som en verksamhet riskerar att medföra. En sådan prövning är nödvändig för att säkerställa att skyddet för såväl människors hälsa som miljön upprätthålls. Prövningen enligt miljöbalken inbegriper också de EU-krav som ställs på miljöprövningen. Enligt utskottets mening sker det samtidigt en ständig utveckling av miljölagstiftningen, bl.a. genom det arbete som bedrivs inom EU.

För att förbättra gemenskapspolitiken för industriutsläpp föreslog EU-kommissionen en översyn av den gällande lagstiftningen, vilket resulterade i att IPPC-direktivet och sex befintliga sektorsdirektiv som rör industriverksamhet och energiproduktion omarbetades till ett enda direktiv om industriutsläpp (Europaparlamentets och rådets direktiv 2010/75/EU av den 24 november 2010 om industriutsläpp, även förkortat IED-direktivet). De lagändringar som behövs för att genomföra direktivet har beslutats genom att proposition 2012/13:35 Nya regler för industriutsläpp antogs av riksdagen (bet. 2012/13:MJU5, rskr. 2012/13:101).

Utskottet konstaterar att regeringen har genomfört ett flertal åtgärder för att förenkla och samordna miljöprövningen och korta handlägningstiderna. En av åtgärderna är att fem mark- och miljödomstolar och en mark- och miljööverdomstol har bildats för att ersätta de tidigare miljödomstolarna, fastighetsdomstolarna och miljööverdomstolen (prop. 2009/10:215, bet. 2009/10:JuU27, rskr. 2009/10:364). Genom reformen

har handläggningen av miljömål, mål enligt plan- och bygglagen och fastighetsmål koncentrerats till de nya domstolarna. Mark- och miljödomstolarna får 2013 ett tillskott på 35 miljoner kronor och 25 miljoner kronor per år fr.o.m. 2014.

Riksdagen har beslutat att prövningen av tillstånd till mindre miljöfarliga verksamheter, s.k. B-verksamheter, koncentreras från 21 länsstyrelser till tolv, detta för att få en effektivare och mer ändamålsenlig prövning av ansökningar om tillstånd till B-verksamheter samt tydliggöra miljöprövningsdelegationernas och länsstyrelsernas olika roller (prop. 2009/10:215, bet. 2009/10:JuU27, rskr. 2009/10:364). Därefter har förordningen (2011:1237) om miljöprövningsdelegationer trätt i kraft den 1 juni 2012. Vidare uppdrog regeringen den 1 december 2011 åt vissa länsstyrelser att redovisa handläggningstider. Målsättningen är att ett ärende vid en miljöprövningsdelegation ska beslutas inom sex månader från det att en fullständig ansökan lämnats in. I uppdraget ingick att redovisa vilka åtgärder som har vidtagits och vad som kan göras för att åstadkomma en kvalificerad och mer effektiv prövning av B-verksamheter. I slutrapporten den 1 mars 2013 konstateras att flera av länsstyrelserna har genomfört organisationsförändringar för att vässa hanteringen av sina prövningsärenden, och en handläggningsrutin har tagits fram. Länsstyrelserna får ytterligare 40 miljoner kronor 2013, 30 miljoner kronor 2014 och 15 miljoner kronor fr.o.m. 2015 (prop. 2012/13:1 utg.omr. 1, bet. 2012/134:KU1, rskr. 2012/13:80–88).

Det nationella rådet för innovation och kvalitet i offentlig förvaltning, Innovationsrådet, utsågs av regeringen i maj 2011. Rådet har genomfört kartläggning och analys av tillståndprocessen för täktverksamheter som är en s.k. B-verksamhet. Innovationsrådet har under 2012 påbörjat ett arbete för att utifrån ett helhetsperspektiv utveckla metoder, mätningar och samverkansformer i syfte att effektivisera miljöprövningen. Arbetet har genomförts tillsammans med Länsstyrelsen i Västerbottens län (länsstyrelsen), Mark- och miljödomstolen i Umeå, Domstolsverket, Bergsstaten, Naturvårdsverket, Umeå kommun och Skellefteå kommun. Innovationsrådets arbete har resulterat i en modell för att identifiera flaskhalsar i miljöprövningsverksamheten och komma till rätta med dessa. Erfarenheter och slutsatser från arbetet har beskrivits i Innovationsrådets sekretariatsrapport Ökad effektivitet i miljötillståndprocessen – hur ärendeprocesser kan följas upp och utvecklas över funktions- och myndighetsgränser utifrån en systemsyn.

Genom ett beslut den 25 oktober 2012 uppdrog regeringen åt Länsstyrelsen i Västerbottens län att utveckla och använda metoder, mätningar och samverkansformer för att främja en effektivare miljötillståndprocess med bibehållen rättssäkerhet. Arbetet ska utgå från det utvecklingsarbete som har påbörjats av Innovationsrådet under våren 2012. Länsstyrelsen ska arbeta vidare med modellen så att den också omfattar tillstånd om s.k. A-verksamheter, vilket inkluderar gruvverksamhet, och lämna förslag på hur miljöprövningen kan effektiviseras. Länsstyrelsen ska med Innovationsrådets sekretariatsrapport som grund vidareutveckla och använda metoder, mätningar och samverkansformer som redovisas i rapporten. Uppdraget ska omfatta tillståndsprövning av sådana miljöfarliga verksamheter som har beteckningen A och B i bilagan till förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. I uppdraget anges att en viktig utgångspunkt för miljöprövningen är att den inte ska vara mer komplicerad än vad som krävs med hänsyn till skyddet för miljön och människors hälsa utan att rättssäkerheten äventyras. Det finns behov av ett långsiktigt utvecklingsarbete över funktions- och myndighetsgränserna när det gäller att främja en effektivare och rättssäker tillståndprocess. Metoder, mätningar och sam-

verkansformer behöver utvecklas i syfte att åstadkomma detta. Regeringen arbetar för att miljöprövningar ska bli enklare och effektivare med bibehållen rättssäkerhet. Uppdraget till Länsstyrelsen i Västerbottens län är en fortsatt del av detta arbete. Uppdraget ska redovisas till Regeringskansliet senast den 1 november 2014, med en halvtidsrapport senast den 15 oktober 2013.

Utskottet har fått information om att man inom Regeringskansliet håller på att ta fram ett förslag till nya bestämmelser i miljöbalken om miljökonsekvensbeskrivningar (jfr bet. 2011/12:MJU11). Arbetet utgår från de översyner som har gjorts för att åstadkomma en tydligare lagstiftning som på ett bättre sätt tillgodoser att myndigheters, enskildas och verksamhetsutövarers resurser används där de gör störst miljönytta (se vidare Områden av riksintresse och miljökonsekvensbeskrivningar, SOU 2009:45, och Enklare lagtext om miljökonsekvensbeskrivningar, Ds 2009:65).

Därefter har en promemoria utarbetats inom Miljödepartementet med förslag till ett helt nytt 6 kap. miljöbalken och en miljökonsekvensförordning som gick ut på remiss i augusti 2012. Förslaget i promemorian går ut på att förenkla och effektivisera MKB-förfarandet utan att för den skull göra avkall på miljöskyddet.

Kommissionen lämnade den 26 oktober 2012 lämnat ett förslag till ändring av det s.k. miljökonsekvensbeskrivningsdirektivet, eller MKB-direktivet, som tillämpats i över 25 år (förslag om ändring i direktiv 2011/92/EU om bedömning av inverkan på miljön av vissa offentliga och privata projekt, KOM(2012) 628, 2012/13:FPM27). Förslaget syftar till att skärpa bestämmelserna om miljökonsekvensbedömningens kvalitet, att förbättra samstämmigheten med annan EU-lagstiftning och internationell rätt samt att förenkla procedurerna. Den preliminära svenska inställningen är att en ändring av direktivet inte väsentligen bör avvika från den svenska lagstiftningen på området och från de ändringsförslag som remitterats. Regeringen motsätter sig därför de ändringar i direktivet som innebär sådana väsentliga avvikelser. Ett flertal andra medlemsstater har också framfört kritik mot dessa ändringar. Miljörådet höll den 21 mars 2013 en riktlinjedebatt om förslaget.

Regeringens förslag till ett nytt 6 kap. miljöbalken sammanställs nu inom departementet parallellt med att Europeiska kommissionens förslag om ett reviderat MKB-direktiv förhandlas i Bryssel.

Utskottet har fått uppgifter om att det nämnda uppdraget till Länsstyrelsen i Västerbottens län nyligen har delredovisats till regeringskansliet och att arbetet med ett nytt kap 6 i miljöbalken och förhandlingarna om MKB-direktivet fortfarande pågår.

Mot bakgrund av pågående arbete föreslår utskottet att motionerna 2013/14:MJ338 (S), 2013/14:MJ354 (M) och 2013/14:N423 (S) yrkande 19 lämnas utan vidare åtgärd.

Inomhusmiljö

Socialstyrelsen har ansvar för frågor som gäller hälsoskydd enligt miljöbalken. Enligt 3 kap. 11 § miljötillsynsförordningen (2011:13) ska Socialstyrelsen ge kommunernas miljöförvaltningar tillsynsvägledning i frågor om bl.a. hälsoskydd i bostäder och lokaler m.m. enligt 9 kap. miljöbalken. I sin roll som tillsynsvägledande myndighet inom hälsoskydd har Socialstyrelsen publicerat ett flertal allmänna råd, meddelandeblad, handböcker och

andra kunskapsunderlag. Socialstyrelsen har meddelat allmänna råd som rör bl.a. radon i inomhusluft (SOSFS 1999:22), ventilation (SOSFS 1999:25) och buller inomhus (SOSFS 2005:6). Myndigheten följer upp och utvärderar hur miljöbalken och allmänna råd tillämpas och tar initiativ till nationella tillsynsprojekt inom hälsoskydd där kommunerna inbjuds att delta. Socialstyrelsen tar även fram en särskild miljöhälsorapport vart fjärde år där bl.a. frågor som rör inomhusmiljöns betydelse för hälsan beskrivs. Myndigheten ska även enligt sin instruktion verka för att generationsmålet för miljöarbetet nås genom att följa upp, utvärdera och sprida kunskap om hur människors hälsa ska utsättas för minimal negativ miljöpåverkan samtidigt som miljöns positiva påverkan på människors hälsa främjas samt vid behov föreslå åtgärder för miljöarbetets utveckling.

Boverket har ansvar för att samordna, följa upp och rapportera frågor om miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. Boverket har gjort en rikstäckande undersökning av byggnaders energianvändning, tekniska status och innemiljö. Särskilt fokus har lagts på att få fram underlag om skador och bristande underhåll samt uppgifter för utveckling av miljö kvalitetsmålet God bebyggd miljö. En sammanfattning av denna finns på Boverkets webbplats, Så mår våra hus.

Regeringen uppdrog genom ett beslut den 1 mars 2012 åt Statens folkhälsainstitut att under 2012–2013 utreda och analysera förekomsten av passiv rökning på allmänna platser, i synnerhet där barn vistas, och att lämna förslag på åtgärder för att ytterligare minska den passiva rökningen på dessa platser. Uppdraget ska redovisas senast den 1 december 2013. När det gäller passiv rökning från grannar i bostäder finns enligt uppgift från Socialdepartementet inte något pågående arbete att redovisa för närvarande. I miljöbalken understryks verksamhetsutövarnas eget ansvar för att hålla sig underrättade om miljöproblem och vidta åtgärder om det behövs. Det gäller även fastighetsägare. Alla som bedriver eller avser att bedriva en verksamhet eller vidta en åtgärd ska enligt 2 kap. 2 § miljöbalken skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamhetens eller åtgärdens art och omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skada eller olägenhet.

I de allmänna hänsynsreglerna (2 kap. miljöbalken) ingår kunskapskravet, försiktighetsprincipen och produktvalsprincipen (prop. 1997/98:45). Med kunskapskravet avses att fastighetsägaren ska skaffa sig den kunskap som behövs med hänsyn till verksamheten och dess omfattning för att skydda människors hälsa och miljön mot skador och olägenheter. Enligt försiktighetsprincipen ska fastighetsägaren vidta de skyddsåtgärder, begränsningar och försiktighetsmått som behövs för att förebygga, hindra eller motverka att verksamheten medför skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Av produktvalsprincipen följer att fastighetsägaren ska undvika att använda sådana kemiska produkter som kan medföra risker för människors hälsa eller miljön, om de kan ersättas med mindre skadliga produkter.

I 9 kap. 9 § miljöbalken finns särskilda hälsoskyddskrav för bostäder och lokaler. De innebär att bostäder ska vara ett skydd mot störningar som kan medföra olägenhet för människors hälsa och skötas så att olägenheter inte uppstår. Värme, kyla, drag, fukt, buller, luftföroreningar, radon, mögel och andra liknande faktorer kan enligt uppgift utgöra en störning. Vad som sedan ska anses utgöra en olägenhet kan variera för bostäder och lokaler av olika slag och även bero på om det finns boende som tillhör en känslig grupp. I förordningen (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd finns fler bestämmelser om hälsoskyddskrav i bostäder och lokaler.

Den kommunala nämnden för miljö- och hälsoskydd är tillsynsmyndighet enligt miljöbalken. Civilutskottet har nyligen redovisat (bet. 2012/13:CU9) att problemen med brister i inomhusmiljön i byggnadsbeståndet, och då kanske framför allt i delar av bostadsbeståndet, har fått stor uppmärksamhet under de senaste årtiondena. Ett flertal undersökningar, utredningar och forskningsprojekt har tagit upp olika aspekter på problemen och hur de kan bemötas. Flera statliga myndigheter är på olika sätt engagerade i frågor med betydelse för inomhusmiljön. Det gäller inte minst Boverkets arbete med att se över byggregler och ge ut allmänna råd. Boverket har också genomfört en rikstäckande undersökning av byggnaders energianvändning, tekniska status och inomhusmiljö (Betsi). Huvudrapporten *Så mår våra hus* överlämnades till regeringen 2009. Därefter har ett antal mer detaljerade fördjupningsrapporter redovisats. Enligt civilutskottet är det väl känt att dålig ventilation, fukt och mögel kan bidra till allergier och andra hälsoproblem. Frågor om möjligheten att utveckla nationella regler och insatser med betydelse för inomhusmiljön har uppmärksammats av Kemikalieinspektionen i flera sammanhang under de senaste åren. Det gäller bl.a. ett pågående arbete med myndighetens regeringsuppdrag att utforma en handlingsplan för en giftfri vardag (M2010/4986/Kk). Civilutskottet konstaterar sammanfattningsvis att det pågår ett omfattande arbete med inriktning på frågor med betydelse för byggnaders inomhusmiljö.

Utskottet delar civilutskottets bedömning och föreslår att motionerna 2013/14:MJ238 (MP) yrkandena 1 och 2 och 2013/14:MJ385 (M) lämnas utan vidare åtgärd.

Miljörättvisa

Målet med miljöbalken är att främja en hållbar utveckling och att tillförsäkra levande och kommande generationer en hälsosam och god livsmiljö. Människans rätt att förändra och bruka naturen är knuten till ett förvaltaransvar. I balken ges därför regler till skydd för människors hälsa och miljön, värdefulla natur- och kulturmiljöer och den biologiska mångfalden (prop. 1997/98:45 och 1 kap. miljöbalken).

Vidare ges regler som ska trygga en god hushållning med mark och vattenresurser. Återanvändning och återvinning liksom annan hushållning med råvaror, material och energi främjas så att ett kretsloppsanpassat samhälle

uppnås. Grundläggande internationella miljöprinciper görs rättsligt bindande. Miljöbalkens regler ska tillämpas vid all verksamhet och alla åtgärder som har betydelse för balkens mål parallellt med annan lagstiftning som reglerar verksamheten.

Miljöbalken innehåller ett kapitel med rättsligt bindande principer och allmänna hänsynsregler. Dessa ska gälla för all verksamhet och alla åtgärder enligt balken. De innebär bl.a. att alla försiktighetsmått som behövs ska vidtas så fort det finns en risk för skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön. Regeringen bemyndigas att föreskriva miljökvalitetsnormer för geografiska områden. Krav på miljökonsekvensbeskrivningar finns också i miljöbalken.

Den som utövar verksamhet eller vidtar en åtgärd som inte är av försumbar betydelse med hänsyn till miljöbalkens mål ska

- skaffa sig den kunskap som behövs, vidta de försiktighetsmått som behövs så snart det finns en risk för skada eller olägenhet för människors hälsa eller miljön, och därvid
- tillämpa bästa möjliga teknik i fråga om yrkesmässig verksamhet
- välja en lämplig plats
- hushålla med råvaror och energi
- utnyttja möjligheterna till återanvändning och återvinning
- inte använda eller sälja kemiska produkter och biotekniska organismer som kan ersättas med mindre farliga sådana
- ansvara för att skada som har uppkommit för miljön avhjälpas.

Vid tillämpningen av hänsynsreglerna ska en skälighetsavvägning göras med hänsyn särskilt till dels nyttan av försiktighetsmåten, dels kostnaderna för att vidta dessa.

Vid prövning och tillsyn enligt balken är verksamhetsutövaren skyldig att visa att hänsynsreglerna följs.

En verksamhet eller åtgärd som kan befaras föranleda skada eller olägenhet av väsentlig betydelse trots att de försiktighetsmått som kan krävas vidtas, får bedrivas eller vidtas endast om det finns särskilda skäl. Om verksamheten eller åtgärden medför risk för att ett stort antal människor får sina levnadsförhållanden väsentligt försämrade eller en avsevärd försämring av miljön, får den inte bedrivas eller vidtas. Regeringen kan dock meddela dispens från denna stoppregel i särskilda fall och tillåta verksamheten.

Den som bedriver miljöfarlig verksamhet kan ha tillstånds- eller anmälningsplikt för sin verksamhet. Enligt Naturvårdsverket måste närmare 5 000 företag i Sverige ha ett sådant tillstånd. Vilken typ av verksamheter som berörs framgår av miljöprövningsförordningen (2013:251).

Prövning genom tillstånds- och anmälningsplikt enligt 9 kap. 6 § miljöbalken är ett sätt för samhället att få en resursavvägd kontroll över de verksamheter som från tid till annan bedöms vara de mest störande. Det är samtidigt ett sätt att skapa rättstrygghet för dem som är närmast berörda av de här verksamheterna.

Som framgått ovan görs miljökonsekvensbeskrivningar (MKB) med stöd av miljöbalken. I 6 kap. 7 § miljöbalken regleras vad som ska ingå i en MKB. En MKB ska, med hänsyn till verksamhetens art och omfattning, innehålla de uppgifter som behövs för att uppfylla syftet enligt 6 kap. 3 § miljöbalken. Det innebär att en MKB ska identifiera och beskriva de direkta och indirekta effekter som den planerade verksamheten eller åtgärden kan medföra på människor, djur, växter, mark, vatten, luft, klimat, landskap och kulturmiljö, hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt samt annan hushållning med material, råvaror och energi. Dessutom ska en samlad bedömning av ovanstående effekter på människors hälsa och miljön vara möjlig att utläsa.

Institutet för miljömedicin (IMM) har vidare fått i uppdrag av regeringen att vara ett nationellt centrum för hälsorelaterad miljöriskbedömning. IMM är en institution vid Karolinska Institutet och ett tvärvetenskapligt forskningsinstitut inom området miljömedicin som bedriver forskning inom epidemiologi, toxikologi, fysiologi samt arbets- och miljömedicin.

Exempelvis publicerar man miljöhälsorapporter som tas fram i samarbete med bl.a. Socialstyrelsen. Miljöhälsorapport 2013 syftar till att ge underlag för prioriteringar och beslut inom området barns miljö och hälsa. Rapporten beskriver olika miljöfaktorerens betydelse för sjukdom och ohälsa i Sverige och vänder sig i första hand till beslutsfattare och handläggare inom miljö- och hälsoskydd samt hälso- och sjukvård på lokal, regional och nationell nivå. En viktig målsättning med rapporten är att ge underlag för revidering, genomförande och uppföljning av de nationella miljömålen. Den presenterar också underlag för flera av de indikatorer som används i miljömålsarbetet.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att motion 2013/14: MJ381 (MP) yrkandena 1 och 2 kan lämnas utan vidare åtgärd.

Skydd av grundvatten

Ett av de miljökvalitetsmål som riksdagen har beslutat om är Grundvatten av god kvalitet. Miljökvalitetsmålet innebär att grundvattnet ska ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag. Av propositionen framgår att kunskapen om grundvattnet i Sverige har förbättrats under året. Exempelvis har arbetet med dricksvattenkvalitet, dricksvattensäkerhet liksom med vattenskyddsområden och materialförsörjningsplaner intensifierats under året. Även samverkan mellan myndigheter och andra aktörer har utökats, och de länsstyrelser som är vattenmyndigheter har beslutat om nya övervakningsprogram. Medvetenheten om behovet av vattenplanering har ökat,

liksom antalet färdiga och påbörjade länsvisa och kommunala vattenförsörjningsplaner. Andelen vattentäkter som har ett skyddsområde ökar vilket förväntas ge ett positivt resultat. Materialförsörjningsplaner har tagits fram eller påbörjats i några län, vilket är positivt. Naturgrusavlagringar har ett värde för dricksvattenförsörjningen. Enligt Naturvårdsverkets årliga uppföljningsrapport om miljö kvalitetsmålen innebär miljöbalkens skärpta krav på nya täkter att antalet tillstånd för naturgrusuttag minskar successivt. Samtidigt är användningen av naturgrus för betong fortsatt hög bl.a. i tätortsregioner. Sveriges uttag av naturgrus minskar, men minskningstakten behöver enligt propositionen öka. Enligt Naturvårdsverkets årliga uppföljningsrapport finns det flera positiva tendenser för miljö kvalitetsmålet Grundvatten av god kvalitet. Det förbättrade arbetet med vattenförsörjningsplaner och materialförsörjningsplaner bedöms på sikt leda till att man tar bättre hänsyn till vattenresurserna vid bl.a. exploateringar och klimatanpassning. Genom de olika planerna blir konflikter mellan olika markanvändningsintressen tydligare och intressena kan vägas mot varandra. Detta bedöms på sikt leda till att vattenresursernas värde uppmärksammas och skyddas. En förutsättning för detta är att planerna på ett tydligt sätt införlivas i översiktsplaner och beaktas i samhällsplaneringen. I många län pågår arbete med att upprätta nya och uppdatera gamla vattenskyddsområden. Det behövs enligt propositionen ökad kunskap och kartläggning av vilka bergmaterial som kan ersätta naturgruset.

Utskottet har fått uppgift om att det inom SGU bedrivs ett projekt där det relativa värdet av ett grundvattenmagasin, i förhållande till andra grundvattenmagasin, beräknas ur ett dricksvattenperspektiv. En första nationell värdering med den framarbetade metodiken påbörjades i december 2011. I juni 2012 kom ett första utkast. Den relativa värderingen av Sveriges grundvattenmagasin kan komma till användning i många olika sammanhang såsom vid vattenförsörjningsplanering, markanvändningsplanering, materialförsörjningsplanering, vid tillståndprocesser och vid planering av skyddsåtgärder vid vägar och järnvägar. Projektet ska enligt planerna slutföras under den första halvan av 2014. Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motion 2013/14:N222 (V) yrkande 13.

Övriga frågor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om miljöskadliga subventioner (V), förutsättningar för musselodling (S) och den spanska skogssnigeln (S).

Jämför reservationerna 5 (V), 6 (S, V) och 7 (S).

Motionerna

Enligt kommittémotion 2013/14:MJ302 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 10 bör regeringen ta fram en handlingsplan för utfasning av miljöskadliga subventioner. Handlingsplanen bör omfatta en konsekvensutredning och en samlad styrmedelsanalys. I Sverige är det enligt motionen framför allt transport-, energi- och jordbrukssektorerna som har betydande potentiellt miljöskadliga subventioner.

Av kommittémotionerna 2012/13:MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 22 och 2013/14:MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 30 framgår att ett system bör utformas där musselodlare och odlare av andra organismer ersätts för sina insatser när det gäller att binda näringsämnen i havet. Naturvårdsverket bör få i uppdrag att utreda ett sådant system. Odling av blåmusslor har visat sig vara mycket effektivt för att minska övergödningen både ur ekologisk och ur ekonomisk synvinkel.

I motion 2013/14:MJ492 (S) yrkande 72 anförs att det finns ett behov av en nationell strategi beträffande den spanska skogssnigeln. I Sverige har snigelproblemet bedömts som mindre viktigt, och inga vetenskapliga försök beträffande bekämpning görs.

Utskottets ställningstagande

Miljöskadliga subventioner

I budgetpropositionen för 2013 (prop. 2012/13:1, utg.omr. 20) anförs att med rätt pris på miljöskadlig verksamhet finns förutsättningar för en mer hållbar tillväxt. Förearen ska betala, miljökostnader internaliseras och miljöskadliga subventioner fasas ut. Som ett led i detta arbete har vänföreningen Friends of Fossil Fuels Subsidy Reform, där Sverige ingår, bidragit till att lyfta frågan om utfasning av fossilsubventioner, bl.a. i samarbete med organisationen Global Subsidies Initiative (GSI). Regeringen avser att lämna stöd till GSI för att även i fortsättningen främja det internationella arbetet med miljöskadliga subventioner. Vid partsmötet för Konventionen om biologisk mångfald i Nagoya 2010 togs beslut om ett globalt mål om att till 2020 fasa ut eller reformera subventioner som är skadliga för biologisk mångfald och att utveckla positiva incitament. Regeringen prioriterar frågan om utfasning av miljöskadliga subventioner och kommer att möta de åtaganden som gjorts inom den strategiska planen från Nagoya och i andra sammanhang. Regeringen avser att ge uppdrag om att icke skatterelaterade eventuellt miljöskadliga subventioner hos relevanta miljömyndigheter successivt ska kartläggas och analyseras. Det är angeläget att Sverige söker nå de klimat- och energipolitiska målen på ett kostnadseffektivt sätt. Miljöskatter och andra ekonomiska styrmedel är här av central betydelse. Regeringen avser därför även att fortsätta arbetet med skatterna på klimat- och energiområdet. Även i årets budgetproposition nämns kartläggningen av miljöskadliga subventioner. Avsikten är enligt propositionen

att stärka kopplingen till generationsmålet och miljö kvalitetsmålen i miljömålssystemet och därmed även integrera åtgärder för hållbar konsumtion och produktion.

Naturvårdsverket har uppgett att verket har redovisat ett regeringsuppdrag till Miljödepartementet om att ta fram ett förslag till handledning för kartläggning av icke skatterelaterade miljöskadliga subventioner (skrivelse 2013-03-27 Ärendenr: NV-00316-13 och Kartläggning av potentiellt miljöskadliga subventioner – En handledning) Staten ger enligt Naturvårdsverket stöd som i många fall leder till positiva effekter på miljön, men samtidigt ges stöd som kan ha miljöskadliga konsekvenser. De miljöskadliga effekterna av olika stöd behöver analyseras mer utförligt. Att kartlägga hur subventioner påverkar miljön kan, förutom att förbättra miljö kvaliteten, öka subventioners måluppfyllelse, bidra till transparens och minska trycket på statsbudgeten. Handledningen ska kunna användas som ett stöd för myndigheter inom miljömålssystemet när det gäller att kartlägga subventioner inom deras respektive verksamhetsområde. Handledningen är främst tänkt att användas för kvalitativ bedömning. Handledningen bygger främst på internationella underlag från OECD, IEEP (Institute for European Environmental Policy) och Tysklands Naturvårdsverk. Synpunkter har hämtats från Ekonomistyrningsverket och Statistiska centralbyrån.

Sedan tidigare finns en rapport, Potentiellt miljöskadliga subventioner – Förstudie från 2005, som uppdaterades 2011 (rapport 6455 från 2012). I rapporten kartlägger Naturvårdsverket stöd med potentiellt negativa miljöeffekter, s.k. potentiellt miljöskadliga subventioner, som utgår från den offentliga sektorn. Dessutom inringas de sektorer som får stöd. I Sverige är det framför allt tre sektorer som har betydande potentiellt miljöskadliga subventioner: transport-, energi- och jordbrukssektorn. Även fiskesektorn får betydande stöd. Rapporten är ett arbetsdokument som ger en översiktlig sammanställning av potentiellt miljöskadliga subventioner inom dessa områden. Rapporten innehåller även en diskussion kring hur subventioner kan hanteras bättre i framtida styrmedelsanalyser.

Miljödepartementet har uppgett att efter det att Naturvårdsverket redovisat sitt uppdrag om icke skatterelaterade miljöskadliga subventioner i mars i år arrangerade Miljödepartementet ett seminarium för att diskutera rapporten. Rapporten inkom i en slutversion i september. Frågan bereds nu vidare i enlighet med vad som anfördes i budgetpropositionen för 2013 (se ovan).

Mot bakgrund av det anförda avstyrks motion 2013/14:MJ302 (V) yrkande 10.

Musslor

När det gäller frågan om musselodling vill utskottet hänvisa till det som anförs ovan under anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö. Mot bakgrund av vad som anförs där föreslår utskottet att motionerna 2012/13: MJ455 (S) yrkande 22 och 2013/14: MJ492 (S) yrkande 30 lämnas utan vidare åtgärd.

Den spanska skogssnigeln

Utskottet har tidigare behandlat frågan om den spanska skogssnigeln bl.a. i betänkande 2009/10: MJU2 och 2011/12: MJU14 där utskottet anförde bl.a. följande.

Under sommaren och hösten 2009 genomfördes tre olika studier och fältförsök finansierade av Jordbruksverket. Resultaten av studierna visar att det finns sätt att bekämpa och påverka mängden av både spansk skogssnigel och åkersnigel i foder och odlingar. Resultaten från försöken ger ytterligare kunskap om vad som får snigeln att trivas och förökas, hur man ska bekämpa snigeln och hur man undviker att få med sniglar i vallfoder till djuren. I Halland har ett projekt genomförts med djupintervjuer av odlare av ekologiska bär och grönsaker om problem och erfarenheter av spansk skogssnigel. Det framkom att snigeln är ett starkt hot mot odlingar och att alla odlare arbetar förebyggande för att minska risken för snigelskador och skapa ogynnsamma miljöer för sniglarna genom att t.ex. att klippa gräset kort. Förebyggande åtgärder kan vara öppen, harvad jord runt odlingen och användning av järnfosfat. Jordbruksverket har anslagit medel för projekten från anslag 1:25 Miljöförbättrande åtgärder i jordbruket. Det framgår av Jordbruksverkets regleringsbrev för 2009 att det från detta anslag också ska betalas ut 3 500 000 kronor till Fritidsodlingens Riksorganisation för informations- och rådgivningsverksamhet samt 750 000 kronor till Stiftelsen Trädgårdsodlingens elitplantstation. Även denna verksamhet omfattar information om den spanska skogssnigeln. Utskottet redovisade i december 2008 (bet. 2008/09: MJU2) att ett tjugotal experter och myndighetsföreträdare i juli 2008 diskuterade problemet med den invasiva snigeln *Arion lusitanicus*, den s.k. mördarsnigeln. Fem områden definierades som det finns behov av att arbeta vidare med. Tre av dessa rör lantbruks- och trädgårdsgrödor, och på dessa områden finns finansiärer för forskning och försöks- och utvecklingsprojekt, t.ex. Stiftelsen Lantbruksforskning (SLF), Formas och Jordbruksverket. När det gäller områdena grönytor och privata trädgårdar är det inte lika givet till vem man kan vända sig för att få finansiering, vilket innebär svårigheter att få i gång den verksamhet som behövs på dessa områden. Det norska regeringskansliet har utarbetat en handlingsplan mot skogssnigeln. De övergripande mål som anges är att minska förekomsten där snigeln har etablerat sig och att hindra spridning till nya områden. Andra mål är att öka kunskapen om snigeln, att utarbeta effektivare åtgärder mot skogssnigeln och att förbättra samarbetet mellan berörda myndigheter och organisationer. Jordbruksverket och Göteborgs Naturhistoriska Museum har publicerat en informationsbroschyr om snigelbekämpning m.m. (Jordbruksinformation 10-2008). Broschyren riktar sig främst till jordbruksföretag, men även privatpersoner kan självfallet ha glädje av den. Jordbruksverket lämnar också information i dessa frå-

gor. Kemikalieinspektionen har godkänt ett mer verkningsfullt bekämpningsmedel med s.k. nematoder som bekämpar sniglarna genom att överföra bakterier till dem.

Utskottet har fått uppgifter från Jordbruksverket om att nya forskningsprojekt har initierats. Ett skördeteknikförsök gjordes 2009 i slåttervall för möjligheten att minska risken för inblandning av spansk skogssnigel i ensilage. Jordbruksverket beslutade i juli 2010 att bevilja SLU 170 000 kronor till projektet Kontroll av sniglar i ekologisk produktion av grönsaker och bär fortsättning 2010 för perioden 1 januari 2010–31 december 2010. Jordbruksverket har därefter beslutat att bevilja ytterligare 280 000 kronor till projektet Kontroll av sniglar i ekologisk produktion av grönsaker och bär fortsättning 2010 och 2011.

Jordbruksminister Eskil Erlandsson anförde den 25 juli 2007 i sitt svar på skriftlig fråga 2006/07:1491 att det har ansetts troligt att spridningen av snigeln till stor del kan kopplas till handeln med växtprodukter. För att minimera spridningen av sniglarna är det viktigt att de växtprodukter som säljs på marknaden håller en god kvalitet och inte bidrar till spridningen. Detta anser regeringen primärt är ett ansvar för näringen i fråga. Myndigheterna håller uppsikt och följer noggrant utvecklingen.

I likhet med föregående år konstaterar utskottet att det kan finnas ytterligare behov av forskning och förutsätter att berörda näringar tillsammans med lämpliga forskningsinstitutioner prioriterar detta arbete. Därmed avstyrks motion 2013/14:MJ492 (S) yrkande 72.

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Handläggningstider för miljöprovningar, punkt 3 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Piry Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:N423 av Jennie Nilsson m.fl. (S) yrkande 19 och avslår motionerna 2013/14:MJ338 av Louise Malmström (S) och 2013/14:MJ354 av Margareta Cederfelt och Lars-Arne Staxäng (båda M).

Ställningstagande

Det finns flera orsaker till att miljöprovningar kan ta tid. För verksamheter som kräver provning enligt miljöbalken måste det i planeringen hos myndigheter, domstolar och företag finnas en framförhållning som gör det möjligt att effektivt pröva verksamheten. Tillståndsprövningar bör därför effektiviseras. Det är önskvärt att förslag tas fram på hur arbetsmetoder kan utvecklas för en snabbare, säkrare och mer samordnad hantering av frågor som rör miljöområdet för att främja en hållbar utveckling.

Detta bör ges regeringen till känna.

2. Inomhusmiljö, punkt 4 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 4 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ238 av Jan Lindholm och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 1 och

avslår motionerna

2013/14: MJ238 av Jan Lindholm och Agneta Börjesson (båda MP) yrkande 2 och

2013/14: MJ385 av Henrik Ripa (M).

Ställningstagande

Vi anser att man behöver utreda hur miljöbalken kan ändras för ge ett starkare stöd till dem som drabbas av inomhusmiljöproblem. Erfarenhet från bl.a. Astma- och Allergiförbundet visar att de som drabbas av sådana problem som t.ex. fukt, mögel och kemiska emissioner i flerbostadshus, främst hyresrätter, ofta har svårt att få hjälp i tid. De hinner då bli besvärande sjuka, och ju längre de bor kvar i bostaden desto allvarligare drabbas hälsan. Ett annat mycket vanligt problem är olägenheter på grund av passiv rökning i flerfamiljshus. De som drabbas av passiv rökning från grannar i flerbostadshus, bl. a. läckage via otätheter och ventilation eller rökning på balkonger, har svårt att få hjälp av tillsynsmyndigheter. Det saknas rättsfall och vägledning som ger stöd för att ställa krav på rökare. Personer med allergi och annan överkänslighet blir sjuka av tobaksröken, vilket blir en betydande olägenhet för deras hälsa. De kan dock inte vara säkra på att få en rökfri miljö även om de flyttar eftersom det kan finnas rökande grannar på det nya stället. Antalet fastighetsägare i landet som på frivillig väg infört rökfria flerbostadshus är få.

Detta bör ges regeringen till känna.

3. Miljörättvisa, punkt 5 (MP, V)

av Helena Leander (MP) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2013/14: MJ381 av Annika Lillemets och Valter Mutt (båda MP) yrkande 1 och

avslår motion

2013/14: MJ381 av Annika Lillemets och Valter Mutt (båda MP) yrkande 2.

Ställningstagande

Vi anser att en statlig offentlig utredning behöver tillsättas för att kartlägga hur olika grupper i samhället exponeras för miljörisker och om vissa grupper drabbas oproportionerligt hårt. Miljörättvisa – att ingen grupp ska drabbas mer av förorenande industrier, buller och utsläpp från trafik samt andra miljö- och hälsoskadliga faktorer – är ett begrepp som länge använts i andra länder, inte minst i USA. Miljörättvisa handlar om rättvis behand-

ling av alla, oavsett faktorer som etnicitet och inkomst. Ingen grupp i ett samhälle ska behöva bära en oproportionerligt stor del av de negativa konsekvenserna av verksamheter och strategier som är initierade och styrda av såväl näringslivet som politiska organ.

Det är angeläget att tänka och arbeta i termer av miljö rättvisa även i Sverige. I vårt land finns det också all anledning att aktivt och systematiskt arbeta för att vissa grupper, som fattiga och etniska minoriteter, inte ska drabbas hårdare än andra av miljöskadliga aktiviteter. Ett aktuellt exempel på problem i Sverige är Förbifart Stockholm, som om det genomförs blir en miljökatastrof som drabbar oss alla. Det kommer att slå särskilt hårt mot invånarna i Tensta och Akalla, där den är tänkt att gå i ytläge, medan en tunnel planeras under Ekerö, där starkare opinionsgrupper bor. Detta vägprojekt visar på nödvändigheten av att göra konsekvensanalyser utifrån ett miljö rättviseperspektiv. Det bör gälla alla projekt med påtaglig miljöpåverkan, vare sig det handlar om att bygga vägar eller tillåta gruvdrift. Ett annat aktuellt exempel är den planerade gruvan i Kallak, som om den blir verklighet får förödande konsekvenser för de samebyar som får sina renbetesmarker ödelagda.

Detta bör ges regeringen till känna.

4. Skydd av grundvatten, punkt 6 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:N222 av Kent Persson m.fl. (V) yrkande 13.

Ställningstagande

Sverige är världsledande när det gäller att utveckla och utnyttja geoenergi. I dag finns här hundratusentals små och stora anläggningar för att ta till vara solenergi som lagrats i marken. Varje år installeras drygt 30 000 nya anläggningar. Rätt utnyttjad kan geoenergi förse oss med en stor del av den energi vi behöver för att värma och kyla våra fastigheter. Det finns också stora möjligheter att använda tekniken för att lagra energi från andra förnybara energislag som sol- och vindkraft. Dessa s.k. akvifersystem använder grundvattnet i sand- och grusavlagringar för att lagra värme. Samtidigt kan byggandet av akvifersystem hamna i konflikt med andra samhällsintressen, som behovet av dricksvatten. För att väga dessa olika intressen mot varandra, och för att förhindra att sand- och grusavlagringar förstörs

genom exploatering i andra syften, krävs planering. Det behövs en nationell plan för hur vi bäst kan skydda och nyttja grundvattnet i sand- och grusavlagringar på ett hållbart sätt.

Detta bör ges regeringen till känna.

5. Utfasning av miljöskadliga subventioner, punkt 7 (V)

av Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14:MJ302 av Jens Holm m.fl. (V) yrkande 10.

Ställningstagande

En handlingsplan för utfasning av miljöskadliga subventioner bör tas fram. Naturvårdsverket har i rapporten Potentiellt miljöskadliga subventioner (rapport 6455) kartlagt subventioner med negativa miljöeffekter. I Sverige är det framför allt transport-, energi- och jordbrukssektorerna som har betydande potentiellt miljöskadliga subventioner. Även fiskesektorn får betydande stöd. Studien konstaterar att de miljöskadliga effekterna av subventioner många gånger är bristfälligt analyserade. Om miljöskadliga ekonomiska styrmedel ska avskaffas bör det enligt Naturvårdsverket ske först efter att en samlad styrmedelsanalys gjorts. I rapporten nämns elcertifikat till småskalig vattenkraft och stöd till jordbruket som problematiska subventioner. Dessa befintliga stöd innebär i många fall negativ påverkan på den biologiska mångfalden. Regeringen har uttryckt att den vill fasa ut de miljöskadliga subventionerna, men ännu har det inte kommit några konkreta förslag. Regeringen bör därför ges i uppdrag att utarbeta en handlingsplan för utfasning av miljöskadliga subventioner. Handlingsplanen bör omfatta konsekvensutredning samt omfatta en samlad styrmedelsanalys.

Detta bör ges regeringen till känna.

6. Förutsättningar för musselodling, punkt 8 (S, V)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S), Pyyry Niemi (S) och Jens Holm (V).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 8 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna 2012/13: MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 22 och 2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 30.

Ställningstagande

Vi anser att Naturvårdsverket ska få i uppdrag att utreda ett system där musselodlare och andra verksamhetsutövare ersätts för sina insatser när det gäller att binda näringsämnen i havet på samma sätt som odling av fångstgrödor på land ersätts. Odling av blåmusslor har visat sig vara mycket effektivt för att minska övergödningen både ur ekologisk och ur ekonomisk synvinkel. Naturvårdsverket har tagit upp detta i sitt förslag till nationell åtgärdsplan för att klara Helcomuppgörelsen. Naturvårdsverket menar att vid en skörd av ett ton blåmusslor kan mellan 8 och 12 kilo kväve och 0,6–0,8 kilo fosfor avlägsnas. Även ersättning för odling av andra organismer i syfte att binda näringsämnen i havet bör utredas.

Detta bör ges regeringen till känna.

7. Den spanska skogssnigeln, punkt 9 (S)

av Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Piry Niemi (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 9 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S) yrkande 72.

Ställningstagande

Den spanska skogssnigeln har funnits i Sverige i 30 år nu och orsakar skador i trädgårdar och odlingar. Grundorsaken till problemen är att det saknas naturliga fiender som kan balansera snigelns stora förökningsförmåga. Våra grannländer har engagerat sig i forskning, information och bekämpning av den spanska skogssnigeln. Men i Sverige har snigelproblemet bedömts som mindre viktigt, och inga vetenskapliga försök beträffande bekämpning görs. Mot bakgrund av att såväl yrkesmässig odling som fritidsodling kan förväntas få växande problem med den spanska skogssnigeln och att hittills otillräckliga åtgärder vidtagits från svensk sida, bör riksdagen till regeringen påtala behovet av en nationell strategi beträffande den spanska skogssnigeln. En sådan strategi bör innefatta områdena internationellt erfarenhetsutbyte och inhemska försök med bekämpning. Strate-

gin bör även behandla frågorna om hur information till yrkesodlare och fritidsodlare bör ske och hur en bättre övervakning av snigelns fortsatta spridning kan uppnås.

Detta bör ges regeringen till känna.

Särskilda yttranden

1. Anslagen för 2014 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 2 (S)

Matilda Ernkrans (S), Johan Löfstrand (S), Helén Pettersson i Umeå (S), Jan-Olof Larsson (S), Sara Karlsson (S) och Pyyri Niemi (S) anför:

Sverige är ett bra land. Men någonting håller på att gå sönder. Arbetslösheten har bitit sig fast. Skolresultaten faller. De anställda i vården behöver ta hand om allt fler gamla och sjuka. Människor far illa av vinstjakten i välfärden. Moderaterna lovade lägre arbetslöshet och minskat utanförskap. Ambitionen var inte fel. Men verkligheten visar att deras svar på varje samhällsproblem – att sänka skatten och privatisera – inte fungerar. Nu ser de inte längre vad som händer i vårt land.

Vi socialdemokrater vill i stället se ett land där vi samlas för att utveckla vår samhällsmodell. Där vi ställer krav på varandra och hjälps åt. Där konkurrenskraft och anständighet går hand i hand. Sverige ska vara unikt. Vi ska bo i ett land där kvinnor och män går till jobbet, tar ansvar, känner sig trygga och just därför är fria. Där unga som i dag saknar arbete får en jobbigare morgon, men ett rikare liv. Därför finns ett mål som är viktigare än alla andra: Sverige ska ha lägst arbetslöshet i EU 2020. Det kräver mer samarbete och investeringar i framtiden så att svenska företag kan växa och anställa. Så kan vi bäst ta oss an de stora framtidsutmaningarna, som att minska klimatförändringen och säkra tillväxten i den globala konkurrensen. Med fler jobb får vi också råd med en välfärd att vara stolta över.

Sverige behöver en ny riktning. Våra prioriteringar är tydliga: Vi vill ha en hållbar utveckling. Jobben är viktigast. Sedan skolan och välfärden. Mindre klasser och fungerande vård går före fler skattesänkningar. Finansutskottet har i årets s.k. rambetänkande ställt sig bakom den ram för utgiftsområde 20 som anges i budgetpropositionen. Utgiftsramen för ett utgiftsområde ska enligt budgetprocessens regler fattas genom ett enda beslut. För budgetåret 2013 gäller därmed, under förutsättning att riksdagen beslutar i enlighet med finansutskottets förslag, att de samlade utgifterna för utgiftsområde 20 inte får överstiga 5 155 997 000 kronor under riksdagens fortsatta behandling. Vårt förslag inom utgiftsområdet överstiger denna nivå och kan således inte formellt tas upp till behandling utan förändringar. Eftersom beslutet i det första steget av budgetprocessen kommer att ge budgetpolitiken en annan inriktning än den vi önskat, avstår vi från att redovisa något formellt motförslag när det gäller anslagsfördelningen inom utgiftsområde 20. Vårt budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket där någon eller några delar inte kan brytas ut och

behandlas isolerat. Vi vidhåller dock vår uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 20 borde ha utökats med 850 000 000 kronor så som framgår av vår motion 2013/14: MJ484.

Internationellt har kunskapen om betydelsen av biologisk mångfald växt de senaste åren. Vi menar att få frågor är så avgörande för mänsklig välfärd som den biologiska mångfalden. Vi är alla beroende av mat, luft och rent vatten. Vi är alla beroende av att ekosystemen producerar dessa för oss livsnödvändiga tjänster. Vi kallar det för ekosystemtjänster. Vi socialdemokrater konstaterar att regeringen har misslyckats med att uppnå miljömålet Levande skogar. Anslagen för att skydda värdefull natur har sänkts under den borgerliga regeringstiden. Möjligheten att skydda natur har därmed urholkats. Myndigheterna står handfallna när värdefulla naturskogar avverkas eftersom samhället har brist på medel att ersätta markägarna med.

Vi har därför föreslagit en förstärkning av anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur med 100 miljoner kronor.

Vi föreslår ett system där musselodlare ersätts för sin miljöinsats på samma sätt som odling av fångstgrödor på land. Odling av blåmusslor har visat sig vara mycket effektivt både ur ekologisk och ur ekonomisk synvinkel för att minska övergödningen. Musslorna binder näringsämnen i havet. Försöksverksamhet har genomförts i stor skala. Även odling av andra organismer i syfte att binda näringsämnen ska få ersättning. I dag testas odling med sjöpungar.

Ersättningen skulle baseras på mängden producerade musslor. Vi föreslår en ersättning på 2 kronor per kilo, vilket motsvarar det lantbrukare får för fångstgrödornas inbindning av näringsämnen. Ersättningen ska ges under en inledningsperiod, förslagsvis fem år. Den ska alltså inte vara permanent utan utgöra en initial stimulans till något som vi anser bör vara lönsamt på sikt. I dag odlas ca 3 000 ton per år. En ersättning skulle ha potential att öka odlingen. Vi vill använda ca 20 miljoner av anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö för detta ändamål.

Vi är oroliga för att regeringen tycks ha gett upp kampen mot dvärgbandmasken sedan denna parasit konstaterades hos svenska vilda djur. Vi anser inte att det är dags att ge upp kravet att alla hundar som kommer till Sverige ska avmaskas bara för att endast ett fåtal fall konstateras. Det behövs i stället kraftfulla åtgärder för att hejda smittspridningen.

Mårdhunden är en invasiv art som har negativa konsekvenser för den inhemska faunan, främst för markhäckande fåglar i våtmarksområden och för amfibier. Mårdhunden kan även sprida sjukdomar, bl.a. rabies och rävens dvärgbandmask. Det finns i dag en bra fungerande förvaltningsplan för att förhindra att mårdhunden sprider sig vidare i Sverige. Vi menar att det är viktigt att fortsätta de insatser som görs för att begränsa mårdhundens expansion ytterligare. Mårdhundsprojektet måste fortsätta.

Riksdagen beslutade 2009 om ett mål att minska utsläppen med 40 procent till 2020 jämfört med 1990. Det gäller endast de utsläpp som inte ingår i EU:s utsläppshandel. En tredjedel av de inhemska utsläppsminsk-

ningarna ska göras genom att regeringen betalar för utsläppsminskningar i andra länder med hjälp krediter inom mekanismen ren utveckling (CDM). Målet innebär alltså att utsläppen i Sverige ska minska med 27 procent.

Vi socialdemokrater anser att utsläppsminskningarna i CDM-projekt som genomförs i andra länder inte ska räknas in i det svenska klimatmålet. Att försöka klara våra utsläppsmål genom att köpa utsläppsminskningar i andra länder menar vi socialdemokrater är kortsiktigt. Det gör vårt näringsliv mindre konkurrenskraftigt på lång sikt och hämmar omställningstrycket.

Det gamla Kyotoprotokollet gick ut vid årsskiftet 2012/13. En ny period har beslutats men bara ett fåtal industriländer deltar. Det var Kyotoprotokollet som var grunden för CDM-systemet. Vi menar att detta system har fyllt sin funktion; tillgången på krediter kommer att minska avsevärt. I EU-kommissionens grönbok om en ram för klimatpolitiken till 2030 skriver kommissionen att EU genom inköpen av utsläppsreducerande krediter inom CDM har ”subventionerat konkurrerande sektorer, särskilt i tillväxtekonomier som Kina, Indien och Brasilien”.

En av de internationella klimatförhandlingarnas få framgångar är upprättandet av en grön klimatfond (The Green Climate Fund, GCF) vars syfte är att finansiera klimatåtgärder i utvecklingsländerna. Uppgårelsen mellan länderna i klimatkonventionen är att industriländerna före 2020 ska ha börjat sätta in 100 miljarder US-dollar årligen i fonden. Som finansiering har nämnts intäkter från utsläppshandel och en internationell skatt på utsläpp från flyg och sjöfart.

Den gröna klimatfonden har nu börjat fungera och betalar ut sina första stöd under 2013.

Vi menar att den nya gröna fonden är en bättre metod för att stödja klimatinsatser i utvecklingsländer. Därför anser vi att de medel av de 115 miljarder kronor under anslaget 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar som finns avsatta för CDM och andra klimatinsatser internationellt i stället ska användas för stöd i den gröna klimatfonden. Vi socialdemokrater anser ju inte att de internationella krediterna ska räknas in i det svenska klimatmålet. Det ger oss en större politisk flexibilitet att göra investeringarna där de gör bäst nytta. Vår trovärdighet kräver att vi tar ansvar på hemmaplan.

Trafiksektorn har länge varit ett orosmoln i klimatpolitiken eftersom utsläppsnivåerna inte har minskat. Regeringen har valt att stanna upp tempot, och försäljningen av nya miljöbilar minskar. En supermiljöbilspremie har införts, men den gynnar bara dem som har råd att köpa mycket dyra miljöbilar. Vi föreslår i stället dels ett system med miljöbilbonus där den som köper en bil med lägre utsläpp får en premie, dels en registreringsavgift för nya bilar med koldioxidutsläpp över en viss nivå. I flera andra europeiska länder finns liknande system. I vår motion har vi redogjort för

ett sådant förslag och vi avsätter 600 miljoner kronor i ett nytt anslag för att genomföra förslaget. Systemet ersätter regeringens supermiljöbilspremie, och därför utgår anslaget 1:8 Supermiljöbilspremie i vårt budgetförslag.

Vi vill att alla personbilar som säljs i Sverige omfattas av ett s.k. bonus-malus-system där bränsletörstiga bilar betalar en registreringsavgift, medan köpare av energieffektiva bilar får en bonus. Bonus-malus-systemet ska även främja energieffektiva personbilar som kan drivas med alternativa bränslen. Ett villkor för att få bonusen är att den aktuella personbilen klarar betyget fem stjärnor i Euro NCAP:s krocktester.

Vi menar att det lokala engagemanget för att nå miljömålet är mycket viktigt. Det visar inte minst det lokala klimatarbetet i Sveriges kommuner. Vi föreslår därför en miljömålsmiljard. Det är ett miljömålsinvesteringsprogram med 250 miljoner kronor årligen under fyra år. Med en 50-procentig egenfinansiering ska kommuner, företag och andra aktörer, ensamma eller tillsammans, kunna söka stöd för lokala projekt som svarar mot ökad måluppfyllelse för de 14 miljömål där åtgärder saknas. Framst tror vi att åtgärder för klimatet och ett levande hav är viktiga. Men det kanske också handlar om skydd av tätortsnära natur för att bevara biologisk mångfald, eller åtgärder som minskar barns exponering för farliga ämnen. Vi vill uppdraga till Naturvårdsverket att utforma detaljerna i ett sådant system.

2. Anslagen för 2014 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 2 (MP)

Helena Leander (MP) anför:

Miljöpartiet de gröna vill skapa ett hållbart samhälle där vi möter klimatutmaningen, ger alla barn en ärlig chans i skolan och skapar förutsättningar för nya jobb. Vi menar att Sverige i stället för ytterligare ett jobbskatteavdrag behöver en offensiv politik med investeringar i skola, klimat och jobb. Investeringar i klimatet och våra barns skolgång ger nya jobb och möjligheter samtidigt som det bygger vårt land starkt inför framtiden.

I Miljöpartiets budgetmotion föreslog partiet utgiftsramar för utgiftsområde 20. Riksdagen fastställde dock den 20 november 2013 andra ekonomiska ramar för de olika utgiftsområdena i den statliga budgeten och gjorde en annan beräkning av statens inkomster för 2014 än vad som skulle blivit fallet med Miljöpartiets förslag.

Eftersom riksdagsmajoriteten i första steget av budgetprocessen har gett budgetpolitiken en helt annan inriktning än den jag hade önskat avstår jag från att delta i beslutet. Miljöpartiets budgetalternativ bör ses som ett sammanhållet paket. Jag vidhåller denna uppfattning och anser att anslagen inom utgiftsområde 20 borde ha ökats med 4 139 000 000 kronor på det sätt som framgår av Miljöpartiets motion 2013/14: MJ517.

Naturvårdsverket har en nyckelroll i miljömålsarbetet. Vi vill förstärka verkets arbete med samordningen och genomförandet av en rad av de åtgärder som Miljömålsrådet föreslog i Nu är det bråttom!, samt andra åtgärder som föreslagits senare av t.ex. Miljömålsberedningen. Verket har också en

nyckelroll som part vid tillståndsprovning för miljöfarliga verksamheter. Vi vill därför att anslaget 1:1 Naturvårdsverket ökas med 230 miljoner kronor 2014.

Anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. används för uppföljning av miljömålen, stöd till ideella miljöorganisationer m.m. Miljöpartiet anser att miljöövervakning är av väsentlig betydelse för att följa upp den faktiska utvecklingen i miljön. Bidrag som ges för att stödja engagemang i ideella miljöorganisationer är mycket kostnadseffektiva satsningar. Dessa anslag har inte räknats upp med pris- och löneomräkning och bör höjas. Regeringen har fortfarande inte hittat en tillfredsställande lösning för att ersätta det arbete som det numera skrotade fartyget Argos utförde för myndigheter som SMHI och Havs- och vattenmyndigheten. Sammantaget vill vi öka anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. med 100 miljoner kronor per år.

Internationellt samarbete behövs för att klara många miljömål. Utvecklingsländerna är särskilt utsatta för miljöutmaningar. Regelverk och förvaltning är ofta mindre utvecklade och ekonomiska resurser är begränsade. Samtidigt flyttas alltmer av produktionen till utvecklingsländer. Det finns ett växande behov av internationella regleringar och internationellt samarbete på miljöområdet. FN:s toppmöte Rio + 20 i juni 2012 underströk betydelsen av det internationella arbetet och pekade på nya områden där arbetet behöver utvecklas, som havsmiljön. Vi vill öka Sveriges bidrag till det internationella miljöarbetet både inom FN-systemet och i miljökonventioner. Vi vill också öka det bilaterala samarbetet med strategiskt viktiga utvecklingsländer och i viss mån öka svenska myndigheters möjligheter att bidra till det internationella arbetet av betydelse för utvecklingsländerna. Till dessa ändamål vill vi öka anslaget 1:7 Internationellt miljösamarbete med 50 miljoner kronor per år.

Vi vill flytta 6 miljoner kronor från anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning, som i dag används till djurskyddsforskning, till utgiftsområde 23 anslaget 1:8 Jordbruksverket, som tidigare ansvarat för forskningspengarna. Det tror vi skulle stärka kopplingen mellan medelstillelningen och identifierade forskningsbehov.

Sverige behöver en strategi för användning av nanopartiklar i produkter och för forskning om nanoteknik. Tekniken håller på att revolutionera många områden inom elektronik, ytbehandling, medicin, energi m.m. Vinsterna är stora men så även riskerna. Nanopartiklar i molekylstorlek har ofta andra egenskaper än samma ämne i större storleksmassa. EU:s kemikalielagstiftning (Reach) är inte alltid tillämplig på nanoteknik eftersom det går att tillverka stora mängder nanopartiklar innan man når upp till de gränsvärden där det krävs tester av tillverkarna. I nuläget har ett femtiotal länder en nationell strategi för nanoteknik. Utredningen om åtgärder för en nationell handlingsplan för nanomaterial är ett steg i rätt riktning (SOU 2013:70). Sverige behöver samla resurserna kring nanoforskningen och forska även på etik och säkerhet kring nanoteknik.

Sveriges utsläpp av växthusgaser måste minska kraftigt de kommande åren om vi ska klara EU:s klimatmål till 2050: en minskning med 80–95 procent. Med den takt regeringen håller i klimatarbetet kommer EU:s mål att nås först omkring år 2200, 150 år för sent. I den internationella klimatpolitiken har Sverige haft ett högt förtroende vid förhandlingarna om bindande globala klimatavtal. Vi tillhör de 23 länder i världen som genom FN:s klimatkonvention har två uppgifter: att minska våra egna utsläpp till en hållbar nivå och att – utöver biståndet – finansiera det internationella klimatarbetet, främst i fattiga länder. Tyvärr har Sverige inte levt upp till dessa löften.

Det är hög tid att ta nästa steg i klimatarbetet. Miljöpartiet presenterar i årets budget ett klimatpaket som ger betydande utsläppsminskningar både på kort sikt och på längre sikt. På så sätt kan Sverige ta ett stort steg mot att uppfylla vår första uppgift: att minska våra inhemska utsläpp till en hållbar nivå. Miljöpartiet anser att det krävs krafttag för att få ny fart på landets klimatpolitik; det behövs en omstart efter flera års viloläge. Vi lägger därför fram förslag på satsningar och styrmedel inom en rad sektorer. Satsningar inom trafik- och energisektorerna beskrivs i huvudsak i särskilda motioner som behandlar de områdena.

Paketet ska inte ses som den slutliga lösningen på klimathotet, kanske inte ens för att överbrygga gapet mellan vetenskapen och politiken fram till 2020. Tiden är knapp och beräkningsmodellerna för utsläpp är underutvecklade. Politik skapas varje dag, och klimatpolitiken kommer att behöva utvecklas längs vägen med en långsiktig och tydlig inriktning. Paketet omfattar en rad förslag inom tre huvudområden: ett politiskt ramverk och utsläppstak för att skapa ordning och reda i klimatpolitiken, konkreta styrmedel för minskade utsläpp i Sverige och internationellt samt förslag för att minska Sveriges sårbarhet.

Som en övergripande åtgärd för att få långsiktighet, målstyrning och transparens i den svenska klimatpolitiken föreslår Miljöpartiet ett klimatpolitiskt ramverk enligt samma modell som det finanspolitiska ramverket för de svenska utsläppen av växthusgaser med strikt budgetkontroll, långsiktiga mål, utsläppstak, budgetperioder och budgeteringsmarginal. Samtidigt måste ramverket medge utrymme för politiska prioriteringar och val av styrmedel samt vara flexibelt för oväntade händelser i omvärlden.

Vi föreslår ett stöd för klimatinvesteringar i kommuner och regioner (Klokt-stöd) enligt samma modell som finns i Norge. Modellen baseras på kommunernas egna klimat- och energiplaner, och inledningsvis får kommunen föreslå en åtgärdslista. För varje åtgärd som kommunen föreslår beräknas en klimateffekt. Kommunen går därefter in i en förhandling med staten om pris för åtgärderna eller hela program av åtgärder. För staten är det då fritt att avgöra om man vill ”köpa” en föreslagen åtgärd eller inte. På detta sätt blir det ett tydligt system utan resurskrävande ansökningsförfarande. För detta vill vi ha ett nytt anslag: Klokt-stöd. Vi vill använda totalt 600 miljoner kronor till stödet under 2014.

Merparten av den fordonsflotta som rullar på våra vägar det närmaste decenniet har redan köpts. Vi vill göra det lättare att konvertera befintliga fordon från drift med fossila drivmedel till drift med förnybara drivmedel och inför därför ett anslag, Stöd efterhandskonvertering, på 50 miljoner kronor per år inom utgiftsområde 20. Vi anser däremot att regeringens supermiljöbilspremie är en felsatsning på 100 miljoner kronor, som inte behövs med de åtgärder vi föreslår. Vi föreslår därför att anslaget 1:8 Supermiljöbilspremie upphör.

Sverige ska förvalta sitt internationella förtroendekapital och bryta den misstro som präglar och låser de internationella klimatförhandlingarna. Det gör vi bäst genom att leva upp till de två åtaganden vi gjort i FN:s klimatkonvention: att minska våra egna utsläpp till en hållbar nivå och att finansiera klimatarbete i fattiga länder. För Sveriges del betyder det sistnämnda en satsning utöver 1 procent av BNI som är vad riksdagen beslutat ska gå till insatser för fattigdomsbekämpning och demokrati. Miljöpartiet inrättar ett anslag för klimatsatsningar utanför biståndsramen inom utgiftsområde 20. Satsningen innebär 2 miljarder kronor årligen under de kommande fyra åren.

Miljöpartiet anser att Sverige ska intensifiera arbetet med att minska spridningen av miljögifter. Det behövs en vassare tillsyn och att vi mer aktivt tar vara på de möjligheter som EU:s kemikalier regler nu ger både nationellt och inom Europa. Det behövs också mer långsiktighet och stabilitet i finansieringen av Kemikalieinspektionens arbete. Miljöpartiet föreslår en höjning av anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen med 10 miljoner kronor 2014 och 25 miljoner kronor fr.o.m. 2015 jämfört med regeringens förslag.

Naturvårdsverket har konstaterat att behovet av sanering och efterbehandling är betydligt större än vad som är möjligt att genomföra med tillgängliga medel. Konsekvensen är att verket skjuter ett antal åtgärder för nationellt prioriterade områden på framtiden. Samtidigt utreder länsstyrelserna nya områden och föreslår nya prioriterade objekt som behöver åtgärdas. Myndigheterna har tidigare bedömt att det behövs anslag på ungefär 660 miljoner kronor per år för att kunna sanera de mest förorenade områdena inom rimlig tid. Regeringens anslag har pendlat runt en mycket lägre nivå. Det finns mycket förlorad tid att ta igen. För att öka takten i arbetet med att minska spridningen av miljögifter från de mest förgiftade platserna runt om i Sverige föreslår Miljöpartiet att anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden höjs med 280 miljoner kronor för 2014.

Sammantaget blir det en satsning på 290 miljoner kronor inom utgiftsområdet 2014 för åtgärder för att minska spridningen av miljögifter.

Den biologiska mångfalden i våra skogar utarmas. Områden som borde skyddas avverkas i stället i brist på pengar. Miljömålsberedningen lade under året fram ett betänkande om skogspolitiken. Beredningen borde ha utgått i från vad som behövs för att värna kvarvarande skogar med höga

naturvärden. I stället utgick man i från regeringens snäva budgetramar och vill anpassa målen till budgeten. I budgeten för 2013 återställde regeringen en del av de neddragningar som tidigare riktades mot skyddet av skogar. Nu påbörjas en etappvis sänkning igen. Det blir en stor utmaning för Sverige att klara det mål som antogs vid partsmötet för konventionen om biologisk mångfald i Nagoya 2010 om att länderna ska säkra ett långsiktigt skydd för 17 procent av landytan. Naturvårdsverket konstaterar år efter år att behovet av åtgärder för skydd av värdefull natur sammantaget överstiger de tillgängliga medlen. Det innebär att oersättliga värden kommer att skövlas i våra skogar och att markägare som vill skydda sin skog får vänta på sin ersättning från staten. Miljöpartiet anser att arbetet med skyddet av områden med höga naturvärden måste intensifieras. Vi föreslår en ökning av anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur med 540 miljoner kronor 2014 med en stegvis upptrappning kommande år.

När alltmer natur skyddas behövs också mer resurser för skötseln av skyddade områden. I större delen av landet kan vi inte återskapa den branddynamik och översvämningsdynamik som en gång i tiden präglade skogslandskapet, och därför behövs i många skyddade skogar en aktiv naturvårdsskötsel för att bevara de naturtyper och arter som områdena avsatts för att skydda. Sådan naturvårdsskötsel är kraftigt eftersatt i dag. För ett antal av våra hotade arter behövs också mer specifika bevarandeinsatser, både i och utanför skyddade områden. Därför har arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter stor betydelse om vi ska kunna nå miljömålet Ett rikt växt- och djurliv. Trots att regeringen lovordar arbetet med åtgärdsprogram för hotade arter har resurserna för detta arbete reducerats kraftigt de senaste åren, och regeringens budgetförslag innebär ingen ljusning i det avseendet. Av dessa skäl föreslår vi också en höjning av anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur med 300 miljoner kronor 2014 med en stegvis upptrappning kommande år för andra åtgärder för att skydda den biologiska mångfalden.

Regeringen gjorde för några år sedan en tillfällig höjning av anslagen för havsmiljön, som sedan upphörde förra året och nu föreslås delvis återställas. Denna ryckighet i finansieringen leder till ineffektivitet också för havsmiljön. Regeringens havsmiljösatsning går också i hög utsträckning till åtgärder som inte är tillräckligt kostnadseffektiva. Regeringens egna uppskattningar är att flera år av dess satsning på åtgärder för hav och vatten på sikt ska ge en minskning av kväveutsläppen som är mindre än hälften av den minskning som konstgödselskatten gav. Ryckigheten är till nackdel för myndigheterna och andra aktörer och minskar effektiviteten ytterligare. Vi vill i stället satsa på vissa lokala åtgärder och åtgärder inom vattenförvaltningen för att klara målen i EU:s vattendirektiv. Det behövs satsningar på åtgärder inom den internationellt antagna handlingsplanen för Östersjön. Det behövs bättre tillsyn av kraftverk, vattenregleringar och dammar för att förbättra tillämpningen av existerande lagstiftning. Vi vill

påbörja en sanering av förorenade havsområden, inklusive skeppsvrak. Miljöpartiet vill satsa 75 miljoner kronor mer än regeringen på anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö.

Havs- och vattenmyndigheten ska genomföra merparten av en sammanhållen svensk politik för havs- och vattenmiljöer. Myndigheten har också viktiga uppdrag i det internationella arbetet, bl.a. genomförandet av EU:s havsmiljödirektiv och fiskerikontrollen. Det folkrörelsedrivna fiskesekretariatet Fish gör ett värdefullt och kostnadseffektivt arbete på den europeiska nivån. Miljöpartiet vill öka anslaget 1:17 Havs- och vattenmyndigheten med 10 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag.

3. Anslagen för 2014 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 2 (SD)

Josef Fransson (SD) anför:

Sverigedemokraterna är ett socialkonservativt parti med en nationalistisk grundsyn som betraktar värdekonservatism och upprätthållandet av en solidarisk välfärdsmodell som de viktigaste verktygen i byggandet av det goda samhället. Partiets övergripande mål är att formera en demokratisk, politisk rörelse som slår vakt om den gemensamma nationella identitet som har utgjort grunden för framväxten av välfärdsstaten och vårt lands fredliga och demokratiska utveckling.

Målet om ett miljövänligare samhälle bör primärt uppnås genom medvetandegörande, teknisk utveckling och positiva incitament till omställning mot ett mer hållbart levnadssätt, inte genom ett ensidigt fokus på bestraffningar av oönskade levnadssätt hos enskilda medborgare.

Detta är särskilt viktigt i de fall där det för den enskilda medborgaren saknas reella, kostnadseffektiva, miljövänliga alternativ. Vi inser dock att bestraffande åtgärder ibland kan vara nödvändiga för att komma till rätta med akuta problem och finner det naturligt att företag som tjänar pengar på miljöförstörande verksamhet också tvingas kompensera för den skada de åsamkar.

Vi inser också att de miljöpolitiska intressena ständigt måste vägas mot andra viktiga samhällsvärden, att merparten av miljöproblemen är av global karaktär, att Sverige inte ensamt kan lösa problemen och att de resurser som kan avsättas för att förbättra miljön bör satsas där de gör största möjliga nytta.

Sverigedemokraterna tar situationen i vårt innanhav Östersjön på allvar. Vi ökar anslagen för att sanera och återställa förorenade områden samt för åtgärder för havs- och vattenmiljön.

4. Anslagen för 2014 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård, punkt 2 (V)

Jens Holm (V) anför:

Vänsterpartiet vill se ett tryggt och värdigt samhälle byggt på omtanke och solidaritet. Vi ser nu hur välfärdssamhället krackelerar alltmer och att Sverige inte klarar 14 av våra 16 miljömål. Högerregeringen har sedan 2006 lagt 27 gånger mer på skattesänkningar än på den gemensamma välfärden i kommunsektorn, dvs. vård, skola och omsorg. Samtidigt har vårt samhälle blivit alltmer av ett risksamhälle där ingen av oss längre kan lita på att de gemensamma trygghetssystemen, som sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring, finns där för oss när vi behöver dem.

Det är dags för en ny färdriktning. Ett samhälle som byggs med omtanke och medmänsklighet är i grunden starkare än ett land där girigheten får råda. Vänsterpartiet sätter kampen mot arbetslösheten främst i den ekonomiska politiken och föreslår kraftiga resursförstärkningar till välfärden. Vi gör stora investeringar i bostadsbyggande, infrastruktur, klimatomställning och utbildning, och vi gör tydliga förstärkningar i de gemensamma trygghetssystemen. Redan nästan år räknar vi med att våra satsningar på välfärden och investeringar i infrastruktur, bostadsbyggande m.m. ger nästan 30 000 jobb.

Vi i Sverige måste ta vårt ansvar för våra historiska utsläpp. Därför lägger Vänsterpartiet fram förslag på nya skarpare klimatmål för Sverige och EU. Vi vill att utsläppen ska bringas ned till under 40 miljoner ton till 2020. Vi driver också att EU ska minska sina utsläpp med 40 procent till 2020.

Våra förslag är viktiga steg mot ett jämställt samhälle. Vi föreslår ett antal strategiskt viktiga reformer för att minska löne- och inkomstskillnaderna mellan kvinnor och män och omfördela ansvaret för det obetalda hemarbetet.

I motsättning till dessa reformer står regeringens ensidiga skattesänkarpolitik. I och med den minskar möjligheterna att satsa på en bättre och utbyggd välfärd och en rättvis fördelning av de ekonomiska resurserna, och den står också i motsats till en effektiv jobbpolitik. Vänsterpartiet finansierar sina satsningar fullt ut genom att avvisa ett antal av de skattesänkningar och subventioner till arbetsgivare som regeringen genomfört. Målsättningen med Vänsterpartiets skattepolitik är att trygga välfärden, få fler människor i arbete, öka jämlikheten och jämställdheten och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling. Då behövs större skatteintäkter än i dag, och vi vet att viljan att betala skatt är god om det finns en tydlig koppling till satsningar på exempelvis sjukvård, skola, äldreomsorg och miljö. Vi tar därför steg mot ett skattesystem byggt på principen skatt efter bärkraft och likformighet.

Vänsterpartiets förslag till ökning av ramen för utgiftsområde 20 framgår av partimotion 2013/14:Fi254. Regeringens förslag till budget för utgiftsområdet innebär fortsatt sänkta miljö- och klimatambitioner. Anslags-

nivåerna är otillräckliga för att Sverige ska uppnå 14 av våra 16 nationella miljökvalitetsmål. Inte heller är nivåerna tillräckliga för att Sverige globalt ska ta sitt klimatansvar eller leva upp till åtagandena i Nagoya om att bromsa utarmningen av den biologiska mångfalden. Det krävs politiska lösningar på miljö- och klimatproblemen, och sammantaget föreslår vi att utgiftsområdet tillförs 2 085 miljoner kronor utöver regeringens förslag för 2014. Vi föreslår en successiv ökning av utgiftsområdets ram jämfört med regeringens förslag under perioden 2015–2016. Därutöver föreslår Vänsterpartiet ett nytt klimatbistånd med nya additionella medel. Detta finansieras med 1 miljard kronor 2013 och 1,5 miljard kronor åren 2014 respektive 2015. Dessa medel återfinns i vårt förslag till anslag inom utgiftsområde 7.

Med Vänsterpartiets förslag på införande av klimatprogram och kraftigt ökade anslag för skydd av värdefull natur tillförs ökade medel för administrativa kostnader. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget 1:1 Naturvårdsverket med 60 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2014.

Anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. tillförs medel för att möjliggöra arbete med könsuppdelad statistik och analys av klimatpåverkan. Kunskapen på området och om hur ojämlikheter och bristande hållbarhet kan åtgärdas måste fördjupas. Anslaget bör öka med 25 miljoner kronor.

Anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur är underdimensionerat i förhållande till behovet av att sköta och förvalta skyddade områden och bevara hotade arter. Ökade insatser för att förvalta och stärka naturvärden i skyddade områden kommer att krävas för att uppnå överenskommelsen i Nagoya om biologisk mångfald till 2020, där man slog fast målet att skydda 17 procent av land- och vattenområden och 10 procent av kust och marina områden. Vi saknar en svensk handlingsplan och finansiering av hur detta ska gå till i Sverige. Anslaget bör förstärkas med 250 miljoner kronor för 2014.

Det finns stora områden i Sverige som är förorenade och behöver saneras. Vi anser att det finns all anledning att skynda på med det saneringsarbetet. Bristande anslag under lång tid riskerar leda till att miljömålet Giftfri miljö inte uppnås och att en stor miljöskuld byggs upp i våra kommuner. Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden med 150 miljoner kronor.

Vänsterpartiet vill stärka den forskning som stöder Naturvårdsverkets arbete med miljömålen. En ökning av anslaget 1:5 Miljöforskning med 10 miljoner kronor föreslås.

För att stärka arbetet med att riskbegränsa allmänkemikalier och bekämpningsmedel samt stärka kunskapen om kemikaliers påverkan på miljön ökar Vänsterpartiet insatserna för att åstadkomma en giftfri vardag. Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen med 50 miljoner kronor.

Begreppet grön kemi står för uppfinnande av kemiska produkter och processer som minskar eller helt eliminerar användandet eller bildandet av farliga ämnen. Grön kemi är en viktig del i en hållbar kemikalieproduktion och kemikalieanvändning. Vänsterpartiet anser att detta område behöver utvecklas mer och föreslår, i likhet med Kemikalieinspektionen, att ett svenskt kemikalieinstitut inrättas.

Ambitionsnivån inom klimatpolitiken behöver höjas, och samarbetet med internationella miljöorganisationer behöver intensifieras. Anslaget 1:7 Internationellt miljösamarbete bör därför förstärkas med 30 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2014.

Supermiljöbilspremien ger inga miljöeffekter. Vi avvisar premien och föreslår en minskning av anslaget 1:8 Supermiljöbilspremie med 100 miljoner kronor.

För att stärka SMHI:s arbete med klimatanpassning tillförs medel. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut med 20 miljoner kronor jämfört med regeringens förslag för 2014.

Arbetet med förebyggande och kunskapshöjande insatser för att begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar behöver stärkas. Vänsterpartiet vill öka anslaget 1:10 Klimatanpassning med 50 miljoner kronor för att ge ökade resurser för klimatanpassningsåtgärder i länsstyrelsernas regi.

För att intensifiera arbetet med övergödning, miljögifter samt restaurering och skydd av havs- och vattenmiljöer ökar Vänsterpartiet anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö med 60 miljoner kronor. Vi ser även ett ökat behov av resurser för att bevara skyddszoner till vattenmiljöer och för skötsel av våtmarker, då minskade miljöersättningar från EU riskerar att försvaga detta arbete de kommande åren.

Regeringens anslag för att bekosta skydd och bevarande av värdefulla naturmiljöer är kraftigt underdimensionerat. Utarmningen av den biologiska mångfalden fortsätter, och anslaget måste höjas kraftigt för att uppnå ett flertal av våra miljömål samt överenskommelsen i Nagoya om skyddad areal. Huvuddelen av vårt ökade anslag går till ökat skydd av skog men avser även marina reservat och övriga naturmiljöer. I anslaget ingår även medel för landskapsplanering i samverkan med skogsägare för ett starkare skogsskydd. Anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur bör förstärkas med 400 miljoner kronor.

Havs- och vattenmyndigheten har sedan starten arbetat med otillräckliga resurser. Dessutom anslås medel för att stärka arbetet inom Helcom för att förbättra situationen i Östersjön. Vänsterpartiet föreslår en ökning av anslaget 1:17 Havs- och vattenmyndigheten med 25 miljoner kronor jämfört med regeringen förslag för 2014.

Vänsterpartiet föreslår ett ökat anslag för miljötoxikologisk forskning med 25 miljoner kronor. Vidare föreslår vi att nya medel anslås till Formas för landsbygdsutveckling. Medlen ska kunna sökas av regionala hög-

skolor i samverkan med det lokala och regionala näringslivet. För detta anslår vi 15 miljoner kronor. Vi ökar även anslaget med 15 miljoner kronor för Stockholm Environment Institute (SEI). Sammantaget föreslår Vänsterpartiet en ökning av anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning med 55 miljoner kronor. Regeringen bör även stödja forskning kring de hormonstörande ämnena, t.ex. nonylfenol, bisfenol-A och ftalater. De kan alla orsaka störningar av människans fortplantning.

Ett nytt klimatprogram bör inrättas med syftet att minska utsläppen av växthusgaser och energianvändningen samt skapa nya jobb – klimatjobb. Mellan 2014 och 2016 satsar vi 3 miljarder kronor på att minska utsläppen och skapa nya jobb. Stödet ska kunna sökas av kommuner, landsting och företag. Stödet ska bl.a. gå till utbyggnad av biogas, installation av fjärrvärme, övergång till biobränslen och övrig förnybar energi, energieffektivisering, klimatanpassningsåtgärder och klimatinformation för en hållbarare livsstil. Programmet kan också innefatta klimatanpassningsåtgärder inom byggande och samhällsplanering. Klimatprogrammet väntas minska utsläppen med ca 1 miljon ton koldioxidekvivalenter per år. Vänsterpartiet föreslår därmed ett nytt anslag, Klimatprogram, på 1 000 miljoner kronor.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2013/14:1 Budgetpropositionen för 2014 utgiftsområde 20:

1. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:2 Miljöövervakning m.m. ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 92 000 000 kronor 2015–2018.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:3 Åtgärder för värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 210 000 000 kronor 2015–2037.
3. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 000 000 000 kronor 2015–2023.
4. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:5 Miljöforskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 102 000 000 kronor 2015–2017.
5. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:7 Internationellt miljösamarbete ingå ekonomiska åtaganden som medför behov av framtida anslag på högst 6 000 000 kronor 2015–2019.
6. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:10 Klimatanpassning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 52 000 000 kronor 2015 och 2016.
7. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö. ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 130 000 000 kronor 2015–2018.
8. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 1 811 000 000 kronor 2015–2022.
9. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 17 000 000 kronor 2015–2019.

10. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 1:16 Skydd av värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 25 000 000 kronor 2015–2063.
11. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för anslaget 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på 1 650 000 000 kronor 2015–2019.
12. Riksdagen anvisar för budgetåret 2014 ramanslagen under utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt uppställning.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2012

2012/13: MJ265 av Krister Örnfjäder (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kalkning av sjöar och vattendrag.

2012/13: MJ420 av Cristina Husmark Pehrsson (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att hindra mårddhundens expansion genom att säkerställa Mårddhundsprojektets fortlevnad samt att skyndsamt återinföra kravet på avmaskning av hundar som förs in på svenskt territorium för att därigenom förhindra spridning av dvärgbandmask.

Yrkandet behandlas i den del det avser avmaskning av hundar för att förhindra spridning av dvärgbandmask.

2012/13: MJ425 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

18. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör presentera åtgärder för att hejda spridningen av dvärgbandmasken.

2012/13: MJ455 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

22. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Naturvårdsverket ska få i uppdrag att utreda ett system där musselodlare och andra ersätts för sina insatser när det gäller att binda näringsämnen i havet.

2012/13: MJ470 av Helena Lindahl och Ola Johansson (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om långsiktigt hållbara åtgärder mot dvärgbandmask.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2013

2013/14:C467 av Hannah Bergstedt m.fl. (S):

4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att prioritera den hållbara staden.

2013/14:T517 av Anders Ygeman m.fl. (S):

26. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett bonus–malus-system för nya personbilar och de säkerhetskrav som ställs på de personbilar som erhåller bonus.

2013/14:T526 av Stina Bergström m.fl. (MP):

12. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett stöd enligt den s.k. Klokt-modellen för lokala klimatinvesteringar.
36. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att skynda på omställningen av den svenska bilparken genom ett s.k. bonus–malus-system, där bilar som släpper ut lite fossil koldioxid får en bonus som bekostas av bilar som släpper ut mycket koldioxid.
38. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att ersätta dagens miljöbilsdefinition med den främsta kategorin/de främsta kategorierna i ett framtida bonus–malus-system.
48. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en konverteringspremie för byte från bensin till etanol-biogas-hybriddrift i personbil.

2013/14: MJ210 av Jan Lindholm (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om nyttan med att införa en skrotningspremie på äldre kylskåp.

2013/14: MJ238 av Jan Lindholm och Agneta Börjesson (båda MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utreda hur ändringar i miljöbalken kan ge ett starkare stöd till dem som drabbas av inommiljöproblem.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en översyn av rättstryggheten vid tillämpning av miljöbalken när det gäller människor som drabbats av inommiljöproblem och som försöker driva rättsfall.

2013/14: MJ259 av Helena Leander (MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att återställa Sölvbacka strömmar.

2013/14:MJ299 av Jens Holm m.fl. (V):

3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inrätta ett grönt kemikalieinstitut.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om öronmärkta pengar till miljötoxikologisk forskning.

2013/14:MJ302 av Jens Holm m.fl. (V):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ges i uppdrag att utarbeta en handlingsplan för utfasning av miljöskadliga subventioner.

2013/14:MJ327 av Betty Malmberg och Finn Bengtsson (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att undersöka möjligheterna att inrätta ett särskilt tvärfunktionellt råd där myndigheter och institut som är delansvariga för arbetet med efterbehandling av förorenade områden ska ingå.

2013/14:MJ338 av Louise Malmström (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över handläggningstiderna och villkoren för företag som vill göra miljöinvesteringar.

2013/14:MJ339 av Maria Stenberg (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om spridning av dvärgbandmasken.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om spridningen av mårddundar.

2013/14:MJ348 av Isak From och Agneta Gille (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att öka kunskapen om tiaminbrist.

2013/14:MJ350 av Suzanne Svensson och Peter Jeppsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att uppdra åt regeringen att förtydliga uppdraget till Havs- och vattenmyndigheten vad gäller fiskerifrågorna.

2013/14:MJ354 av Margareta Cederfelt och Lars-Arne Staxäng (båda M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheten att korta handläggningstider vid miljöprövningar.

2013/14: MJ381 av Annika Lillemets och Valter Mutt (båda MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en statlig offentlig utredning för att kartlägga hur olika grupper i samhället exponeras för miljörisker och om vissa grupper drabbas oproportionerligt hårt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Naturvårdsverket bör få i uppdrag att inrätta en särskild enhet för miljörättvisa.

2013/14: MJ383 av Cristina Husmark Pehrsson (M):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att stoppa mårddhundens spridning.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tydliggöra beslutsamhet att bekämpa invasiva arter innan de får fäste.

2013/14: MJ385 av Henrik Ripa (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över miljöbalken i syfte att skydda boende i flerfamiljshus från miljöfarliga ämnen.

2013/14: MJ399 av Isak From m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att utöka bekämpningen av den invasiva (skadliga) främmande arten mårddhund.

2013/14: MJ401 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förutsättningar för lokalt och regionalt miljöarbete.

2013/14: MJ402 av Åsa Lindestam och Elin Lundgren (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att undersöka möjligheten för basanslag till Rovdjurscentrum.

2013/14: MJ416 av Tina Ehn och Valter Mutt (båda MP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en strategi för användning av nanopartiklar i produkter samt för forskning om nanoteknik.

2013/14: MJ421 av Jonas Sjöstedt m.fl. (V):

Riksdagen anvisar anslagen för 2014 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2013/14: MJ464 av Josef Fransson m.fl. (SD):

Riksdagen anvisar anslagen för 2014 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt förslaget i tabell 1 i motionen.

2013/14: MJ481 av Anders Åkesson och Göran Lindell (båda C):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige på sikt måste arbeta för att få världens i särklass mest miljöanpassade buss- och lastbilspark och att detta bör uppmuntras genom en miljöfordonspremie för köp i Sverige av de mest miljövänliga bussarna och lastbilarna, kombinerat med en premie för dem som tankar miljövänligt bränsle.

2013/14: MJ484 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

1. Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen för 2014 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö och naturvård enligt uppställningen i tabell 1.
2. Riksdagen bemyndigar regeringen att under 2014 för ramanslaget 1:16 Skydd för värdefull natur ingå ekonomiska åtaganden som inklusive tidigare gjorda åtaganden medför behov av framtida anslag på högst 28 000 000 kronor 2015–2063.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om införa miljöbilsbonus och registreringsavgift.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utforma detaljerna i ett system med stöd för miljömålsinvesteringar.
5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utforma detaljerna i ett system där musselodlare och andra ersätts för sina insatser att binda näringsämnen och att använda medel inom anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö för detta ändamål.
6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att de medel som inom anslaget 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar är avsedda för köp av CDM och JI i stället ska användas för stöd till FN:s gröna klimatfond, The Green Climate Fund.

2013/14: MJ485 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

9. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör presentera åtgärder för att hejda smittspridningen av dvärgbandmasken.

2013/14: MJ489 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att säkerställa att mårhundprojektet kan fortgå och att mårhundens expansion i Sverige hejdas.

2013/14: MJ492 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utforma detaljerna i ett miljömålsinvesteringsprogram.
17. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör stödja forskning kring de hormonstörande ämnena.
30. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Naturvårdsverket ska få i uppdrag att utreda ett system där musselodlare och andra ersätts för sina insatser att binda näringsämnen i havet.
72. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en nationell strategi beträffande den spanska skogssnigeln.

2013/14: MJ493 av Matilda Ernkrans m.fl. (S):

10. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige måste börja betala in pengar till FN:s gröna klimatfond och att de budgetmedel som i dag används till CDM och JI ska användas till detta.

2013/14: MJ517 av Helena Leander m.fl. (MP):

Riksdagen anvisar med följande ändringar i förhållande till regeringens förslag anslagen inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård enligt tabell 1 i motionen.

2013/14: N222 av Kent Persson m.fl. (V):

13. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av en nationell plan för hur vi bäst kan skydda och nyttja grundvattnet i sand- och grusavlagringar på ett hållbart sätt.

2013/14: N238 av Kew Nordqvist m.fl. (MP):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om klimatinvesteringsstöd för produktion, distribution och uppgradering till fordonsdrivmedel.

2013/14:N423 av Jennie Nilsson m.fl. (S):

19. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av att tillståndsprövningar i enlighet med miljöbalken effektiviseras.

BILAGA 2

Utskottets anslagsförslag

Förslag till beslut om anslag för 2014 inom utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Tusental kronor

| Ramanslag | Avvikelse från regeringen | Utskottets förslag |
|---|----------------------------------|---------------------------|
| 1:1 Naturvårdsverket | ±0 | 377 231 |
| 1:2 Miljöövervakning m.m. | ±0 | 292 714 |
| 1:3 Åtgärder för värdefull natur | ±0 | 636 535 |
| 1:4 Sanering och återställning av förorenade områden | ±0 | 418 018 |
| 1:5 Miljöforskning | ±0 | 82 162 |
| 1:6 Kemikalieinspektionen | ±0 | 216 327 |
| 1:7 Internationellt miljösamarbete | ±0 | 190 906 |
| 1:8 Supermiljöbilspremie | ±0 | 100 000 |
| 1:9 Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut | ±0 | 218 136 |
| 1:10 Klimatanpassning | ±0 | 110 000 |
| 1:11 Inspire | ±0 | 20 000 |
| 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö | ±0 | 672 565 |
| 1:13 Insatser för internationella klimatinvesteringar | ±0 | 115 000 |
| 1:14 Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland | ±0 | 26 000 |
| 1:15 Hållbara städer | ±0 | 3 300 |
| 1:16 Skydd av värdefull natur | ±0 | 808 000 |
| 1:17 Havs- och vattenmyndigheten | ±0 | 206 715 |
| 2:1 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Förvaltningskostnader | ±0 | 52 225 |
| 2:2 Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhällsbyggande: Forskning | ±0 | 610 163 |
| Summa för utgiftsområdet | ±0 | 5 155 997 |

BILAGA 3

Regeringens och oppositionens anslagsförslag

Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Tusental kronor

| Rammanslag | Regeringens förslag | Avvikelse från regeringen | | | |
|------------|--|---------------------------|----------|----------|----------|
| | | S | MP | SD | V |
| 1:1 | Naturvårdsverket | 377 231 | +230 000 | +20 000 | +60 000 |
| 1:2 | Miljöövervakning m.m. | 292 714 | +100 000 | | +25 000 |
| 1:3 | Åtgärder för värdefull natur | 636 535 | +300 000 | | +250 000 |
| 1:4 | Sanering och återställning av förorenade områden | 418 018 | +280 000 | +100 000 | +150 000 |
| 1:5 | Miljöforskning | 82 162 | | | +10 000 |
| 1:6 | Kemikalteinspektionen | 216 327 | +10 000 | | +50 000 |
| 1:7 | Internationellt miljösamarbete | 190 906 | +50 000 | | +30 000 |
| 1:8 | Supermiljöbilspremie | 100 000 | -100 000 | | -100 000 |
| 1:9 | Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut | 218 136 | | | +20 000 |
| 1:10 | Klimatanpassning | 110 000 | | | +50 000 |
| 1:11 | Inspire | 20 000 | | | |
| 1:12 | Åtgärder för havs- och vattenmiljö | 672 565 | +75 000 | | +60 000 |
| 1:13 | Insatser för internationella klimatinvesteringar | 115 000 | | | |
| 1:14 | Internationellt miljö- och kärnsäkerhetssamarbete med Ryssland | 26 000 | | | |
| 1:15 | Hållbara städer | 3 300 | | | |
| 1:16 | Skydd av värdefull natur | 808 000 | +100 000 | +540 000 | +400 000 |
| 1:17 | Havs- och vattenmyndigheten | 206 715 | +10 000 | | +25 000 |

| Ramanslag | Regeringens förslag | Avvikelse från regeringen | | | |
|---------------------------------|--|---------------------------|-------------------|-----------------|-------------------|
| | | S | MP | SD | V |
| 2:1 | Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhälls- byggande: Förvaltningskost- nader | 52 225 | | | |
| 2:2 | Forskningsrådet för miljö, areella näringar och samhälls- byggande: Forskning | 610 163 | -6 000 | | +55 000 |
| Nya anslag | | | | | |
| 99:1 | Miljömålsinvesteringar | +250 000 | | | |
| 99:2 | Miljöbilsubus | +600 000 | | | |
| 99:3 | Klimatsatsning utvecklings- länder | | +2 000 000 | | |
| 99:4 | Klökt-stöd | | +600 000 | | |
| 99:5 | Stöd efterhandskonvertering | | +50 000 | | |
| 99:6 | Klimatprogrammet | | | | +1 000 000 |
| Summa för utgiftsområdet | | 5 155 997 | +4 139 000 | +120 000 | +2 085 000 |

BILAGA 4

Uppföljning av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

Förord

Miljö- och jordbruksutskottet beslutade den 21 februari 2013 att följa upp regeringens resultatredovisning inom de båda utgiftsområden som utskottet bereder. Uppföljningen har inriktats på att följa upp de resultat som regeringen har redovisat och att följa hur regeringen redovisar vad som har hänt utifrån utskottets tidigare uppföljningar.

Syftet med uppföljningen har varit att ta fram ett underlag inför beredningen av budgetpropositionen för 2014 och att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen.

Uppföljningen har genomförts av utskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp. Underlagen till uppföljningen har på gruppens uppdrag tagits fram inom Riksdagsförvaltningen av utvärderaren Fredrik Friberg vid utskottsavdelningens utvärderings- och forskningssektariat i samarbete med uppföljnings- och utvärderingsgruppens sekreterare, föredraganden Lena Sandström vid miljö- och jordbruksutskottets kansli.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen överlämnar härmed sin uppföljningsrapport till miljö- och jordbruksutskottet.

Stockholm i oktober 2013

Irene Oskarsson (KD), ordförande

Jan-Olof Larsson (S)

Helena Leander (MP)

Jens Holm (V)

Josef Fransson (SD)

Nina Lundström (FP)

Roger Tiefensee (C)

Christer Akej (M)

Sammanfattning

Uppföljnings- och utvärderingsgruppens bedömning i korthet: Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp har följt upp delar av regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20. Gruppen anser bl.a. följande:

- Det är positivt att utvecklingsarbetet med och dialogen om ekonomisk styrning och regeringens resultatredovisning fortsätter. Den dialog som har utvecklats mellan Miljödepartementet och utskottet fyller en viktig funktion.
- I vissa delar av resultatredovisningen är det svårt att se vilka resultat som har uppnåtts med anledning av regeringens insatser. Exempelvis redovisas inte indikatorerna för de olika målen i budgetpropositionen. Det är samtidigt positivt att resultatutvecklingen inom flera områden redovisas genom tidsserier.
- När det gäller havsmiljöområdet efterfrågar gruppen en tydligare motivering till och bedömning av hur senare års variationer i anslagsutvecklingen påverkar de resultat som uppnåtts.
- Gruppen anser att utvecklingen inom klimatområdet fortfarande är oroväckande och ser fram emot att regeringen återkommer till frågan om behovet av nya åtgärder i samband med en tidigare aviserad kontrollstation för klimat- och energipolitiken.
- Regeringen har fortfarande inte lämnat förslag om hur det samlade överskottet av utsläppsrätter ska hanteras. Gruppen utgår från att regeringen återkommer till riksdagen med förslag i enlighet med riksdagens tillkännagivande.
- Det är positivt att tillsynen inom kemikalieområdet har lett till avsedda resultat, men gruppen konstaterar att redovisningen kan förtydligas och att regeringen inte heller i årets budgetproposition lämnar någon redogörelse för de förväntade konsekvenserna när satsningen kommer att trappas av.
- När det gäller biologisk mångfald i rinnande vatten understryker gruppen återigen vikten av förstärkta insatser för att nå etappmålet, och att det är viktigt att följa upp resultatet av de insatser som görs.

Bakgrund

Enligt budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen lämna en redovisning av de resultat som uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen beslutat. Som en del i utskottets löpande uppföljning beslutade miljö- och jordbruksutskottet i februari 2013 att genomföra fortsatta uppföljningar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen. Syftet har varit att ta fram ett beslutsunderlag inför behandlingen av budgetpropositionen för 2014 och att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara

möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan mål, gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och genomföra arbetet med uppföljning och utvärdering i enlighet med regeringsformen.

Fortsatt utvecklingsarbete kring ekonomisk styrning och regeringens resultatredovisning

Miljö- och jordbruksutskottet tar sedan flera år aktiv del i utvecklingsarbetet kring ekonomisk styrning, och det pågår en dialog mellan utskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras. Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. att man uppmärksammat utskottets uppföljningar och angett att man ser positivt på det utvecklingsarbete som riksdagen har inlett och utvecklingen av resultatredovisningen för utgiftsområde 20. Under 2012 bedrev en arbetsgrupp, kallad samarbetsgruppen för bättre resultatredovisning mellan riksdag och regering, ett arbete där bl.a. resultatredovisningen i utgiftsområde 20 analyserades. Deltagare från miljö- och jordbruksutskottet och Miljödepartementet samarbetade i detta arbete som leddes av Finansdepartementet och finansutskottet. En rapport togs fram som ska tjäna som vägledning vid skrivandet av budgetpropositionen. Det arbete med fokus på resultatuppföljning som har bedrivits i miljö- och jordbruksutskottets parlamentariska utvärderings- och uppföljningsgrupp har varit en god inspirationskälla för samarbetsgruppen för bättre resultatredovisning.

Gruppen gör bl.a. följande bedömningar:

- Enligt gruppens bedömning är det positivt att utvecklingsarbetet fortsätter eftersom det fortfarande finns behov av förbättringar i resultatredovisningens struktur och utformning. Gruppen ser fram emot resultatet av fortsatta utvecklingsinsatser.
- Den dialog som har utvecklats mellan Miljödepartementet och utskottet om resultatredovisningen fyller en viktig funktion. Gruppen är angelägen om att dialogen vidmakthålls och utvecklas.
- Regeringens resultatredovisning utgår från de miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat om. Det är positivt att resultatredovisningen alljämt utgår från de av riksdagen beslutade miljö kvalitetsmålen. Gruppen kan dock ånyo konstatera att det i resultatredovisningen är svårt att se vilka resultat som faktiskt har uppnåtts, särskilt inom klimatområdet. Exempelvis redovisas inte indikatorerna för de olika målen i budgetpropositionen. Gruppen betonar att utskottet tidigare framförde att det är viktigt att regeringen beaktar riksdagens behov av resultatinformation.

- Gruppen noterar att regeringen för flera miljömål aviserar att det inom myndigheterna pågår ett utvecklingsarbete för att uppdatera indikatorerna till de nya preciseringarna till miljökvalitetsmålet. Gruppen utgår från att de synpunkter som under senare år har framförts i utskottets uppföljningar utgör ett underlag för denna översyn.
- Gruppen anser att det är positivt att utvecklingen av resultat inom flera områden redovisas genom tidsserier. Detta göra det lättare för riksdagen att följa utvecklingen och bedöma resultat över tid.

Redovisade resultat inom havsmiljöområdet

Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. att man bedömer att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med de styrmedel som är beslutade eller planerade i dagsläget, och det är inte möjligt att se någon tydlig riktning för utvecklingen i miljön. De storskaliga problemen för havsmiljön kvarstår, med följderna att havets biologiska mångfald hotas. Allvarliga problem kvarstår när det gäller god ekologisk och kemisk status för kustvatten, bl.a. på grund av miljögifter. Till följd av mänskliga aktiviteter är särskilt värdefulla ekosystemtjänster hotade. Genom nationella och internationella åtgärder syns såväl positiva som negativa trender, men de storskaliga problemen för havsmiljön återstår.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har i sin bedömning av resultaten för statens insatser inom havsmiljöområdet lyft fram bl.a. följande synpunkter:

- Gruppen delar regeringens bedömning att miljötillståndet i omkringliggande hav fortsätter att vara bekymmersamt. Mycket återstår att göra innan det är ett bra miljötillstånd i samtliga kust- och havsvatten.
- Gruppen noterar att insatser bedrivs på internationell nivå och vill betona vikten av att Sverige är pådrivande och bedriver ett målinriktat arbete för att förbättra havsmiljön.
- Med anledning av att anslagstutvecklingen för havs- och vattenmiljö under senare år har varierat stort efterfrågar gruppen från regeringen en tydligare motivering till förändringarna och en bedömning av hur dessa påverkar det resultat som uppnåts.
- Det är även i fortsättningen viktigt att regeringen redovisar resultaten av insatserna och hur de utvecklas över åren för riksdagen.

Redovisade resultat inom klimatområdet

Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. att tillståndet i miljön på global nivå, liksom tidigare år, är negativt. Enligt preliminär statistik minskade Sveriges utsläpp med ca 20 procent under perioden 1990–2012. Enligt preliminära beräkningar släppte Sverige ut 58 miljoner ton växthusgaser 2012, vilket är den lägsta noteringen sedan 1990. Utsläppsminskningarna kan enligt regeringen till stor del förklaras av den förda klimatpolitiken. Vägtrafikens utsläpp av växthusgaser minskade under 2012 men

ligger fortfarande strax över 1990 års nivå. När det gäller internationella klimatinsatser anger regeringen att Energimyndigheten behöver förvärva ytterligare utsläppsminskningenheter för att insatserna ska nå målet till 2020. Regeringen anser att det underlag som tas fram genom klimatforskning har stor betydelse för att de klimatpolitiska målen ska nås. Länsstyrelsernas arbete med regionala klimat- och energistrategier, åtgärdsprogram samt klimatanpassning bedöms utvecklas väl. Regeringen bedömer att etappmålet för utsläpp av växthusgaser under perioden 1990 till 2020, dvs. att utsläppen ska minska med 40 procent, kan uppnås (se s. 115 för redovisning av etappmålet).

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har i sin bedömning av resultaten för statens insatser inom klimatområdet lyft fram bl.a. följande synpunkter:

- Gruppen konstaterar att tillståndet i miljön förändras i en negativ riktning, och det är enligt gruppen oroväckande att förbättringstakten inte är tillräcklig för att uppnå målet för bl.a. transportsystemets klimatpåverkan.
- Gruppen ser med oro på att utsläppen från vägtrafiken, trots en minskning under 2012, fortfarande ligger över 1990 års nivå. Det är bekymmersamt att den tidigare minskande trenden för utsläpp orsakade av uppvärmning sedan två år är bruten.
- Gruppen konstaterar att regeringen redovisar att Sveriges samlade utsläpp av växthusgaser fortsatte att minska och att regeringen bedömer att etappmålet för utsläppsutvecklingen till 2020 är inom räckhåll.
- Gruppen ser fram emot att regeringen återkommer i fråga om behov av nya åtgärder för att nå målet i samband med att en kontrollstation för politikområdet genomförs 2015.
- Gruppen noterar att regeringen inte har lämnat förslag om hur det samlade överskottet av utsläppsrätter ska hanteras. Gruppen utgår från att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om hur överskottet ska hanteras i enlighet med riksdagens tillkännagivande.

Hållbara städer

Utskottet genomförde 2010 en uppföljning av statens satsning på hållbara städer. Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. att det enligt regeringen inte är möjligt att se någon tydlig riktning för utvecklingen inom området God bebyggd miljö. Regeringen bedömer att det med de styrmedel som i dagsläget är beslutade eller planerade är möjligt att nå miljökvalitetsmålet. Under 2012 avslutade Delegationen för hållbara städer sitt arbete i och med att en slutrapport lämnades till regeringen. Boverket har fått i uppdrag att utvärdera det arbete som Delegationen för hållbara städer har gjort och de stödprojekt som fått medel från delegationen.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har i sin bedömning av resultatredovisningen lyft fram bl.a. följande synpunkter:

- Gruppen har tidigare betonat vikten av att regeringen uppmärksammar de problem som utskottet uppmärksammat i uppföljningen av satsningen på hållbara städer. Regeringen gör i årets budgetproposition ingen bedömning av satsningens utfall.
- Det är positivt att regeringen genom Boverket har initierat en uppföljning av både stödprojekt och det arbete delegationen utfört. Det är viktigt att erfarenheterna från satsningen tas till vara och sprids. Gruppen utgår från att regeringen återkommer till riksdagen med en redovisning av uppföljningens resultat.

Kemikalieområdet

Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. att det inte går att se någon tydlig riktning för utvecklingen i miljön. Medan lagstiftning och andra styrmedel utvecklas positivt och bedöms bidra till målets uppfyllande antas en fortsatt ökad konsumtion och bristfällig kunskap om hälso- och miljöfarliga egenskaper verka i negativ riktning. Regeringen redovisar flera positiva tendenser men konstaterar samtidigt att det för flertalet övriga ämnen saknas uppgifter om halter i människa och miljö samt om förändringen över tid. Satsningen på handlingsplanen har gjort det möjligt för Kemikalieinspektionen att utöka varutillsynen, att främja initiativ i näringslivet för byta ut farliga ämnen m.m. Sverige tillhör enligt regeringen de mest aktiva länderna i EU när det gäller att lämna förslag på åtgärder mot enskilda hälso- och miljöfarliga ämnen.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har i sin bedömning av resultatredovisningen lyft fram bl.a. följande synpunkter:

- Gruppen konstaterar att regeringen inte heller i årets budgetproposition lämnar någon redogörelse för de förväntade konsekvenserna när satsningen upphör, vilket efterfrågades av utskottet tidigare år.
- Gruppen noterar att regeringen i budgetproposition beräknar att anslaget för Kemikalieinspektionen även efter 2014 kommer att ligga kvar på en högre nivå än före satsningen 2011.
- Gruppen anser det positivt att tillsynen i form av bl.a. inspektioner har ökat och lett till resultat. I enlighet med gruppens önskemål i förra årets uppföljning redovisar regeringen i årets budgetproposition satsningens betydelse för tillsynen och vilket resultat den gav. Givet frågans vikt och det stora engagemanget på området skulle gruppen gärna ta del av en fördjupad analys av de resultat som har uppnåtts genom anslagsutvecklingen.
- Förra året efterfrågade gruppen en redovisning av bl.a. samverkan på internationell nivå. Gruppen noterar att regeringen i årets budgetproposition redovisar både hur samverkan skett och resultat av bl.a. överenskommelser.

Biologisk mångfald i rinnande vatten

Utskottet genomförde 2011 en uppföljning av statens insatser för biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft. Av regeringens resultatredovisning framgår bl.a. regeringens bedömning att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet om levande sjöar och vattendrag till 2020 med de styrmedel som är beslutade eller planerade i dagsläget. Fortfarande kvarstår många miljöproblem på grund av att ett överskott av växtnärsämnen, farliga ämnen och läkemedelsrester tillförs vattenmiljön. Kunskapen om ämnenas spridning och påverkan behöver förbättras. Försurningen har under senare decennier minskat, men trots det är både vatten och mark starkt påverkade. I dag råder både resurs- och kunskapsbrist för skydd och restaurering av kulturmiljövärden längs sjöar och vattendrag.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har i sin bedömning av resultatredovisningen lyft fram bl.a. följande synpunkter:

- Det är likväl positivt att regeringen har identifierat vissa åtgärdsbehov, men gruppen anser, liksom förra året, att ytterligare åtgärder måste vidtas för att målet ska uppnås.
- Gruppen vill återigen understryka vikten av förstärkta insatser för restaurering av vattendrag och vikten av att följa upp resultatet av de insatser som görs.
- I miljö- och jordbruksutskottets uppföljning av biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft 2011 redovisades och analyserades en rad olika problem. Gruppen följer med intresse arbetet i den utredning regeringen har tillsatt för att se över reglerna för vattenverksamhet.

1 Inledning

1.1 Bakgrund

I utskottens beredning av ärenden ingår uppgiften att följa upp och utvärdera riksdagsbeslut.¹ Som en del i utskottens löpande uppföljning ingår att behandla den resultatinformation som regeringen presenterar. Miljö- och jordbruksutskottet har under de senaste åren genomfört uppföljningar av regeringens resultatredovisningar till riksdagen inom utgiftsområdena 20 Allmän miljö- och naturvård och 23 Areella näringar, landsbygd och livsmedel. Dessa har behandlats av utskottet i budgetbetänkandena. Utskottet har utifrån uppföljningarna gjort ett antal ställningstaganden, bl.a. om behovet av en fortsatt utveckling av indikatorer och vikten av att utskottets ställningstaganden vad gäller ekonomisk styrning uppmärksammas i det fortsatta utvecklingsarbetet. Riksdagen har beslutat att godkänna det som utskottet har anfört i dessa frågor.

¹ 4 kap. 8 § regeringsformen och 4 kap. 18 § riksdagsordningen.

Riksdagen har vid två tillfällen under senare år, 2001 och 2006, beslutat om riktlinjer för riksdagens arbete med bl.a. behandlingen av regeringens resultatredovisning.² Av riktlinjerna framgår bl.a. att riksdagen är en central länk i styrkedjan, när det gäller både ekonomisk styrning och regelstyrning. För att styrningen ska fungera måste riksdagen få information om resultaten, bl.a. om resurser har fördelats enligt de politiska prioriteringarna och om avsedda resultat har uppnåtts samt om de lagar som riksdagen har beslutat om har fått avsedda effekter. Utskottens arbete med uppföljning och utvärdering är ett sätt att få en sådan resultatinformation och stärka kopplingen till besluten om lagstiftning och budget. Av riktlinjerna framgår vidare att uppföljningen och utvärderingen inom riksdagen bör ha en framåtblickande inriktning och användas till att ge underlag för väl underbyggda ställningstaganden i utskottens beredningsarbete. Utskottens uppföljning och utvärdering bör enligt riktlinjerna användas som ett instrument för att bedöma vilka eventuella justeringar som kan behövas i budgeten eller lagstiftningen.

Ett centralt dokument i mål- och resultatdialogen mellan riksdagen och regeringen är utskottens budgetbetänkanden, där utskotten har möjlighet att ta ställning till de resultat som regeringen redovisat i förhållande till av riksdagen beslutade mål och anslagna medel. Regeringen måste enligt riktlinjerna på ett bättre sätt leva upp till riksdagens önskemål om fördjupad resultatredovisning. Detta är enligt riksdagens riktlinjer nödvändigt för att dialogen mellan riksdag och regering ska kunna fortsätta.

Uppföljningsarbetet inom utgiftsområde 20 inleddes 2007 med att följa upp och analysera regeringens redovisning av resultaten för havsmiljöområdet. Utskottet har därefter årligen genomfört uppföljningar, vilka har omfattat både resultatredovisningarnas innehåll samt struktur och utformning. Hösten 2011 gjordes dessutom en fördjupning vad gäller kemikalieområdet.³ Under senare år har utskottet i särskilda uppföljningar behandlat följande frågor:

- Statens insatser inom havsmiljöområdet (2008/09:RFR3, bet. 2008/09: MJU1)
- Statens satsning på hållbara städer (2010/11:RFR2, bet. 2010/11: MJU1)
- Biologisk mångfald i rinnande vatten och vattenkraft (2011/12:RFR1, 2011/12:RFR3, bet. 2011/12: MJU1).

1.2 Syfte och frågeställningar

I februari 2013 beslutade miljö- och jordbruksutskottet att genomföra fortsatta uppföljningar av regeringens resultatredovisning i budgetpropositionen.⁴ Syftet har varit att ta fram ett fördjupat beslutsunderlag inför

² Försl. 2000/01:RS1, bet. 2000/01:KU23; framst. 2005/06:RS3, bet. 2005/06:KU21.

³ Bet. 2011/12: MJU1.

⁴ Protokoll utskottssammanträde 2012/13:20, miljö- och jordbruksutskottet 2013-02-21.

behandlingen av budgetpropositionen för 2014. Uppföljningen har vidare syftat till att ge utskottet ett underlag för den fortsatta dialogen med regeringen om utvecklingen av den ekonomiska styrningen inom miljö- och jordbruksutskottets beredningsområde.

Uppföljningen har inriktats på att följa upp de resultat som regeringen har redovisat och att följa hur regeringen redovisar vad som har hänt utifrån utskottets tidigare uppföljningar. Gruppen har inriktat sin uppföljning på havsmiljön och klimatet samt på att översiktligt följa redovisningen för de områden som utskottet tidigare har följt upp, dvs. satsningen på hållbara städer, kemikalieområdet och biologisk mångfald i rinnande vatten.

Uppföljnings- och utvärderingsgruppen har i sin analys utgått bl.a. från de synpunkter som utskottet har lämnat i samband med tidigare uppföljningar. En utgångspunkt för gruppens arbete har varit att det ska vara möjligt för utskottet att följa kopplingen mellan mål, gjorda insatser, uppnådda resultat och regeringens anslagsförslag för att kunna göra prioriteringar i beredningen av regeringens budgetförslag och genomföra arbetet med uppföljning och utvärdering i enlighet med regeringsformen.

2 Fortsatt arbete med ekonomisk styrning och regeringens resultatredovisning

2.1 Strukturen för miljömålsarbetet

Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser. Detta förutsätter en ambitiös miljöpolitik i Sverige, inom EU och i internationella sammanhang.⁵ Riksdagen beslutade våren 1999 om 15 miljö kvalitetsmål, som anger vilket tillstånd som ska uppnås i ett generationsperspektiv.⁶ Ytterligare ett miljö kvalitetsmål beslutades av riksdagen hösten 2005.⁷ Målen omfattar följande områden:

1. Begränsad klimatpåverkan
2. Frisk luft
3. Bara naturlig försurning
4. Giftfri miljö
5. Skyddande ozonskikt
6. Säker strålmiljö
7. Ingen övergödning
8. Levande sjöar och vattendrag

⁵ Prop. 2009/10:155, bet. 2009/10:MJU25.

⁶ Prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6.

⁷ Prop. 2004/05:150, bet. 2005/06:MJU3.

9. Grundvatten av god kvalitet
10. Hav i balans samt levande kust och skärgård
11. Myllrande våtmarker
12. Levande skogar
13. Ett rikt odlingslandskap
14. Storslagen fjällmiljö
15. God bebyggd miljö
16. Ett rikt växt- och djurliv.

I juni 2010 beslutade riksdagen om en ny målstruktur för miljömålsarbetet med ett utvecklat generationsmål.⁸ Riksdagen godkände regeringens förslag att en ny bedömningsgrund för en samlad bedömning av måluppfyllelse för miljökvalitetsmålen skulle införas. Tre av målen – Bara naturlig försurning, Giftfri miljö och Säker strålmiljö – ändrades.

Inom en generation ska antingen det tillstånd i miljön som miljökvalitetsmålet uttrycker eller förutsättningarna för att nå denna miljökvalitet ha skapats. Den nya målstrukturen innebär att miljöarbetet ska vara strukturerat med ett generationsmål, miljökvalitetsmål och etappmål. En parlamentarisk kommitté, Miljömålsberedningen, har tillsatts och har uppgiften att utveckla miljömålssystemet genom strategier med etappmål, styrmedel och åtgärder.

Regeringen beslutade våren 2012 om reviderade preciseringar till flertalet miljökvalitetsmål. Sedan 2010 har sammanlagt 18 etappmål införts inom områdena klimat, luftföroreningar, farliga ämnen, avfall, biologisk mångfald och utsläpp av växthusgaser till 2020. De beslutade etappmålen ersätter tidigare delmål.

Ansvar för miljömålssystemet är fördelat på 25 myndigheter som ska verka för miljöpolitikens mål och miljökvalitetsmålen samt vid behov föreslå utvecklingsåtgärder. Av dessa myndigheter är åtta nationellt målansvariga och ska redovisa resultat, analys och bedömning av respektive miljökvalitetsmål och etappmål. Naturvårdsverket ska samordna miljömålsuppföljningen i samråd med de andra berörda myndigheterna. Verket ska årligen redovisa en bedömning av möjligheterna att nå miljökvalitetsmålen och etappmålen. Minst en gång per mandatperiod ska Naturvårdsverket dessutom redovisa en fördjupad utvärdering, vilket senast gjordes 2012.

2.2 Utveckling av den ekonomiska styrningen

Enligt 10 kap. 3 § budgetlagen (2011:203) ska regeringen i budgetpropositionen redovisa de resultat som har uppnåtts i verksamheten i förhållande till de mål som riksdagen beslutat. Formerna för denna resultatredovisning har varit och är föremål för utvecklingsarbete, inom både riksdagen och regeringen. Utvecklingsarbetets syfte är att ge riksdagen och regeringen bättre underlag för prioriteringsdiskussioner och för att lättare kunna

⁸ Prop. 2009/10:155, bet. 2009/10: MJU25.

bedöma värdet av insatta resurser i förhållande till politiskt beslutade mål. Inom riksdagen har utvecklingen av mål- och resultatstyrningen bl.a. behandlats av Riksdagskommittén och varit föremål för insatser inom olika utskott.

I årets budgetproposition (prop. 2013/14:1) informerar regeringen om att Regeringskansliets arbete med resultatanalyser ska prioriteras. Regeringen framför att analyserna har stor betydelse för regeringens resultatredovisning till riksdagen. Regeringen uppger att man under det senaste året har fortsatt att utveckla resultatredovisningen i förhållande till de mål som riksdagen beslutat och att stärka kopplingen mellan resultat, analys och budgetförslag. Resultatet av diskussionerna i den arbetsgrupp som bildades våren 2012 med tjänstemän från Regeringskansliet och Riksdagsförvaltningen har utgjort en del av underlaget i Regeringskansliets utvecklingsarbete för att förbättra resultatredovisningen. Regeringen uppger vidare att man i årets budgetproposition har eftersträvat en tydligare disposition och struktur samt ökad tydlighet i vilka indikatorer och bedömningsgrunder som ligger till grund för bedömningen av resultat gentemot de mål som riksdagen beslutat. Arbetet har lett till förändringar inom ett antal utgiftsområden.

Regeringen framför att ytterligare åtgärder behöver vidtas så att det t.ex. mer genomgående framgår vilka resultatindikatorer och andra bedömningsgrunder som regeringen har använt i analysen av den genomförda politiken. Regeringens mål är att det tydligt ska kunna utläsas av resultatredovisningen vilka resultat som uppnåtts i verksamheten och att redovisningen ska vara ett bra underlag för riksdagens ställningstagande till regeringens budgetförslag.

Regeringen anger under utgiftsområde 20 att en samarbetsgrupp under ledning av finansutskottet och Finansdepartementet har bedrivit ett arbete där bl.a. resultatredovisningen har analyserats. Arbetsgruppen tog fram en rapport som ska vägleda skrivandet av budgetpropositionen. Regeringen skriver att det arbete med fokus på resultatuppföljning som bedrivits genom miljö- och jordbruksutskottets grupp för uppföljning och utvärdering har varit en god inspirationskälla för samarbetsgruppen.

2.3 Resultatredovisningens struktur och utformning

Strukturen för regeringens resultatredovisning utgår liksom förra året från miljökvalitetsmålen. Regeringen anger att det arbete som tidigare inlemts för att utveckla miljömålssystemet fortsätter, bl.a. genom Miljömålsberedningens arbete och i ett av Naturvårdsverket initierat utvecklingsarbete för en mer konsekvent, transparent och robust uppföljning av miljömål och etappmål.

2.4 Utskottets tidigare ställningstaganden

I förra årets uppföljning gjorde miljö- och jordbruksutskottet följande påpekanden till regeringen när det gäller resultatredovisningen för utgiftsområde 20.

Utskottet konstaterade att man sedan flera år tar aktiv del i utvecklingsarbetet med ekonomisk styrning, och att det pågår en dialog mellan utskottet och regeringen om hur regeringens resultatredovisning kan förbättras. Av förra årets resultatredovisning framgick bl.a. att regeringen ser positivt på det utvecklingsarbete som miljö- och jordbruksutskottet har inlett. Utskottet ansåg att det är positivt att utvecklingsarbetet fortsätter. Utskottet menade att den dialog som har utvecklats mellan regeringen och utskottet om resultatredovisningen är värdefull. Utvecklingsarbetet bör bl.a. leda till att utskottets möjligheter att bedöma mål, resultat och anslagsförslag förbättras. Utskottet var positivt till att regeringens resultatredovisning för utgiftsområde 20 har en tydlig koppling till miljö kvalitetsmålen. Utskottet menade dock att det var svårt att se vilka resultat som faktiskt hade uppnåtts. Indikatorerna för de olika målen redovisades inte i budgetpropositionen. Utskottet utgick i sitt ställningstagande från att de synpunkter som under senare år har framförts av utskottet kommer att vara ett underlag för regeringens aviserade översyn av indikatorerna i syfte att få en tydligare och mer transparent redovisning. Utskottet framförde att tidsserier behöver redovisas för att man ska kunna följa den långsiktiga utvecklingen av resultaten under en längre tid.

Utskottet konstaterade vidare att det finns anledning att tydligare skilja på regeringens beskrivningar av dels tillståndet och utvecklingen inom ett område, dels statens insatser, dels det faktiskt uppnådda resultatet av statens insatser. Resultatredovisningen borde i större utsträckning omfatta en redovisning och bedömning av uppnådda resultat av genomförda statliga insatser.

2.5 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Miljö- och jordbruksutskottets uppföljnings- och utvärderingsgrupp konstaterar att målen är viktiga för det miljöpolitiska arbetet i Sverige. Miljömålen är till sin karaktär sektorsövergripande och berör därmed olika utskott i riksdagen. De har olika uppgifter, och en av uppgifterna är att vara en utgångspunkt för mål- och resultatstyrningen av den statliga verksamheten. Detta innebär att målen ska vara en utgångspunkt för den resultatredovisning som regeringen lämnar till riksdagen, varför det är väsentligt att målen är tydliga.

Det pågår ett utvecklingsarbete kring den ekonomiska styrningen i staten och hur resultatredovisningen från regeringen till riksdagen kan utvecklas vidare. Regeringen har i årets budgetproposition för utgiftsområde 20

angett att man ser positivt på det utvecklingsarbete som riksdagen har bedrivit. Under 2012 bedrev en arbetsgrupp, kallad samarbetsgruppen för bättre resultatredovisning mellan riksdag och regering, ett arbete där bl.a. resultatredovisningen i utgiftsområde 20 analyserades. Deltagare från miljö- och jordbruksutskottet och Miljödepartementet samarbetade i detta arbete som leddes av Finansdepartementet och finansutskottet. En rapport togs fram som ska tjäna som vägledning vid skrivandet av budgetpropositionen. Det arbete med fokus på resultatuppföljning som har bedrivits i miljö- och jordbruksutskottets parlamentariska utvärderings- och uppföljningsgrupp har varit en god inspirationskälla för samarbetsgruppen för bättre resultatredovisning. Enligt gruppens bedömning är det mycket positivt att utvecklingsarbetet fortsätter och att det sker i samarbete mellan riksdagen och regeringen. Gruppen är särskilt angelägen om att dialogen mellan utskottet och Miljödepartementet vidmakthålls och utvecklas. Gruppen ser fram emot resultatet av fortsatta utvecklingsinsatser. Utvecklingsarbetet bör bl.a. leda till att utskottets möjligheter att bedöma mål, resultat och anslagsförslag förbättras. Gruppen vill understryka att en tydlig och klar resultatredovisning bidrar till en ökad förståelse för hur statliga anslagsmedel används och vilka resultat de får.

Utskottet har tidigare slagit fast att regeringens resultatredovisning är ett viktigt underlag för riksdagens budgetberedning, och det är därför viktigt att regeringens redovisning och bedömning har en klar och tydlig struktur som knyter samman mål, anslag och uppnådda resultat. Samtidigt vill gruppen betona att den har förståelse för att det i flera fall kan vara svårt att på relativt kort sikt redovisa kopplingar mellan mål, insatser och resultat, inte minst eftersom målen berör biologiska processer vars effekter uppkommer efter lång tid.

Liksom tidigare är utgångspunkten för regeringens resultatredovisning från de miljö kvalitetsmål som riksdagen har beslutat om. Gruppen välkomnar denna tydliga koppling till målen men kan ånyo konstatera att det i resultatredovisningen är svårt att se vilka resultat som faktiskt har uppnåtts, särskilt inom klimatområdet. Exempelvis redovisas inte indikatorerna för de olika målen i budgetpropositionen. Gruppen anser samtidigt att det är positivt att regeringen inom flera områden – bl.a. Levande sjöar och vattendrag – redovisar exempel på det aktuella tillståndet i miljön. Gruppen noterar också att det är positivt att utvecklingen av resultaten inom flera områden redovisas genom tidsserier. Detta göra det lättare för riksdagen att följa utvecklingen och bedöma resultat över tid. Gruppen vill betona att utskottet tidigare framfört att det är viktigt att regeringen beaktar riksdagens behov av resultatinformation.

Gruppen noterar att regeringen för flera miljömål aviserar att det inom myndigheterna pågår ett utvecklingsarbete för att uppdatera indikatorerna till de nya preciseringarna till miljö kvalitetsmålet. Gruppen utgår från att de synpunkter som under senare år har framförts i utskottets uppföljningar är ett viktigt underlag för denna översyn.

Gruppen har tidigare påpekat att det i resultatredovisningen för utgiftsområde 20 till stor del redovisas vilka insatser som vidtas eller planeras och till mindre del vilka resultat som faktiskt har uppnåtts. Gruppen vill i detta avseende understryka vikten av att om möjligt skilja det som ska ses som en insats från resultatet av en insats, liksom att skilja omvärldsfaktorer från det som ska ses som resultat. Gruppen noterar att redovisningen av de resultat som uppnåtts inom kemikalieområdet har förbättrats jämfört med tidigare år, men att regeringen fortfarande inte redovisat de beräknade konsekvenserna av att satsningen upphör efter 2014. Gruppen ser fram emot en sådan redovisning.

3 Havsmiljö

3.1 Mål och anslag

Riksdagens miljö kvalitetsmål om hav i balans

Regeringen redovisar resultaten för havsmiljöfrågor fördelat på olika miljö kvalitetsmål, i första hand Hav i balans samt levande kust och skärgård och Ingen övergödning. Den genomgång som görs nedan är ingen heltäckande uppföljning av de miljö kvalitetsmål som är väsentliga för en god havsmiljö.

Enligt riksdagens beslut innebär miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård att Västerhavet och Östersjön ska ha en långsiktig hållbar produktionsförmåga och att den biologiska mångfalden ska bevaras. Kusten och skärgården ska ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar, rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård ska bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden ska skyddas.⁹

Regeringen har beslutat om preciseringar till miljö kvalitetsmålet. Dessa ska förtydliga målets innebörd och det miljö tillstånd som ska nås i ett generationsperspektiv.

Inom flera andra utgiftsområden genomförs insatser i syfte att förbättra miljö tillståndet i havet. Som exempel kan nämnas landsbygdsprogrammet inom utgiftsområde 23.

3.2 Regeringens resultatredovisning för Hav i balans

I detta avsnitt redovisas regeringens resultatredovisning för miljö kvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård i budgetpropositionen för 2014. Till grund för uppföljningen av miljö kvalitetsmålet finns fyra

⁹ Se prop. 2000/01:130, bet. 2001/02:MJU3.

indikatorer, vilka redovisas på miljömålsportalen. Indikatorerna är enligt redovisningen inte uppdaterade för att spegla de nya preciseringarna till miljökvalitetsmålet, men inom myndigheterna pågår ett utvecklingsarbete.

Regeringen redovisar bl.a. följande:

- Regeringen bedömer att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med de styrmedel som är beslutade eller planerade i dagsläget. Det är inte möjligt att se någon tydlig riktning för utvecklingen i miljön.
- De storskaliga problemen för havsmiljön kvarstår: övergödning, ett för intensivt fiske och utsläpp av miljöfarliga ämnen. Detta leder till att havets biologiska mångfald hotas, och flera arter har redan försvunnit.
- Tillståndet i havet varierar beroende på vilka ekosystemkomponenter och vilka områden som studeras. De belastningar som särskilt pekas ut är biologisk störning genom uttag av arter, tillförsel av näringsämnen och tillförsel av farliga ämnen samt fysisk påverkan genom bottenräkning och marint avfall.
- Allvarliga problem kvarstår för en god ekologisk och kemisk status för kustvattnen, bl.a. på grund av miljögifter. Exempelvis innehåller fisk från Bottenhavet och Bottenviken fortfarande höga halter av dioxiner och PCB. För flera marina naturtyper och fiskarter är såväl nuvarande tillstånd som framtidsutsikterna dåliga, främst på grund av stor belastning av näringsämnen och kommersiellt fiske.
- Flera av de ekosystemtjänster som pekas ut som särskilt värdefulla för människan och karakteristiska för havet är hotade till följd av mänskliga aktiviteter och effekter av sådana, såsom utsläpp av miljögifter och övergödande ämnen, klimatförändringar och exploatering.
- För stora delar av landet saknas enligt en utvärdering av miljömålen tillräcklig kunskap om skärgårdsbebyggelsens kulturvärden. Det är därmed svårt att följa utvecklingen för miljötillståndet. Under 2012 har påbörjats ett arbete med att peka ut marina riksintressen för kulturmiljövården.
- Genom nationella och internationella åtgärder syns flera positiva trender, men även negativa trender syns, och de storskaliga problemen för havsmiljön återstår. Den nationella rådigheten över möjligheterna att nå målet är begränsad.

Möjligheten att nå målet om hav i balans med avseende på en hållbar utveckling av näringsverksamhet påverkas bl.a. av insatser inom jordbruket. För miljökvalitetsmålet Ingen övergödning skriver regeringen att till följd av bl.a. övergödning är utbredningen av syrefria botten historiskt hög i Östersjön, medan situationen är bättre i övriga hav. Insatser inom jordbruket och förbättrad rening och tillsyn av avloppsvatten har enligt regeringen bidragit till bättre möjligheter att nå målet, men det tar tid innan miljön svarar på de åtgärder som genomförs.

Anslag för havsmiljöområdet

Området Miljöpolitik ingår i utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård. Regeringen föreslår att sammanlagt 673 miljoner kronor anslås för anslaget för åtgärder för havs- och vattenmiljön. Anslaget används för att förbättra, bevara, planera, restaurera och skydda havs- och vattenmiljöer.

Tabell 1 Utgiftsutvecklingen för anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö

| År | Belopp (tkr) |
|---------------|--------------|
| 2009 Utfall | 283 034 |
| 2010 Utfall | 359 421 |
| 2011 Utfall | 562 366 |
| 2012 Utfall | 736 741 |
| 2013 Anslag | 502 565 |
| 2014 Förslag | 672 565 |
| 2015 Beräknat | 666 565 |
| 2016 Beräknat | 676 565 |
| 2017 Beräknat | 672 565 |

Källor: Prop. 2010/11:1, prop. 2011/12:1, prop. 2012/13:1 och prop. 2013/14:1 utg.omr. 20.

3.3 Utskottets tidigare ställningstaganden

I förra årets uppföljning av resultatredovisningen gjorde miljö- och jordbruksutskottet följande påpekanden till regeringen. Utskottet konstaterade att det enligt regeringen inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet Hav i balans samt levande kust och skärgård till 2020 med beslutade eller planerade styrmedel. Utskottet konstaterade att mycket återstår innan miljötillståndet i samtliga kust- och havsvatten är bra. Många aktörer och aktiviteter gör anspråk på att nyttja hav och kust, och flera av dem medför en påverkan på havens förmåga att leverera ekosystemtjänster. Utskottet menade att tillståndet för havets biologiska mångfald inte är gynnsamt. Utskottet ville därför framhålla att det är viktigt att Sverige fortsätter att vara pådrivande och bedriver ett målinriktat arbete för att förbättra havsmiljön. Utskottet framhöll vikten av att regeringen även i fortsättningen till riksdagen redovisar resultaten av insatserna och hur de utvecklas över åren.

3.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Regeringens resultatredovisning visar, liksom föregående år, att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet till 2020 med de styrmedel som hittills har beslutats eller planerats. Gruppen delar regeringens bedömning att miljötillståndet i omkringliggande hav fortsätter att vara bekymmersamt. Mycket återstår att göra innan det är ett bra miljötillstånd i samtliga kust-

och havsvatten. Utskottet gjorde 2008 en uppföljning av statens insatser för havsmiljön. Ett flertal problem uppmärksammades, och sedan dess har gruppen följt utvecklingen av resultaten inom havsmiljöområdet med särskilt intresse. Gruppen noterar att insatser bedrivs på internationell nivå och vill betona vikten av att Sverige är pådrivande och bedriver ett målinriktat arbete för att förbättra havsmiljön. Det är även i fortsättningen viktigt att regeringen redovisar resultaten av insatserna och hur de utvecklas över åren för riksdagen. Gruppen anser att regeringens beskrivning av anslagsutvecklingen på området behöver förtydligas. Anslaget 1:12 Åtgärder för havs- och vattenmiljö har sedan flera år varierat betydligt (736 miljoner kronor 2012, 503 miljoner kronor 2013 och 673 miljoner kronor 2014). Därtill är förslaget för 2014 i årets budgetproposition 95 miljoner kronor högre än den prognos för 2014 som lämnades i förra årets budgetproposition. Regeringen har inte kommenterat variationen. Gruppen anser att det är önskvärt att regeringen redovisar motivet till sådana förändringar och sina bedömningar kopplat till anslagsutvecklingen.

4 Klimat

4.1 Mål och anslag

Mål

Riksdagen har beslutat om miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan:

Miljö kvalitetsmålet innebär att halten av växthusgaser i atmosfären i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringen ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet ska uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras. Sverige har tillsammans med andra länder ett ansvar för att det globala målet kan uppnås.¹⁰

Miljö kvalitetsmålet preciseras med ett temperaturmål och ett koncentrationsmål. Den globala ökningen av medeltemperaturen begränsas till högst 2 grader Celsius jämfört med den förindustriella nivån. Sverige ska verka internationellt för att det globala arbetet inriktas mot detta mål. Sveriges klimatpolitik utformas så att den bidrar till att koncentrationen av växthusgaser i atmosfären på lång sikt stabiliseras på nivån högst 400 miljondelar koldioxidekvivalenter. Möjligheten att uppfylla miljö kvalitetsmålet är till avgörande del beroende av internationellt samarbete och insatser i alla länder.¹¹

¹⁰ Prop. 1997/98:145, bet. 1998/99:MJU6.

¹¹ Prop. 2008/09:162, bet. 2008/09:MJU28.

Riksdagen har tidigare beslutat om ett nationellt mål för utsläppen av växthusgaser för perioden 2008–2012, och våren 2009 beslutade riksdagen om ett etappmål för utsläppen av växthusgaser för 2020:

- Nationellt mål för utsläppen av växthusgaser för perioden 2008–2012: De svenska utsläppen av växthusgaser ska som ett medelvärde för perioden 2008–2012 vara minst 4 procent lägre än utsläppen 1990. Utsläppen ska räknas som koldioxidekvivalenter och omfatta de sex växthusgaserna enligt Kyotoprotokollet och IPCC:s definitioner. Delmålet ska uppnås utan kompensation för upptag i kolsänkor eller med flexibla mekanismer.¹²
- Etappmål för utsläppen av växthusgaser för 2020: Utsläppen av växthusgaser i Sverige, från verksamheter som inte omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter, ska minska med 40 procent till 2020 jämfört med 1990.¹³ Detta innebär att utsläppen av växthusgaser från dessa verksamheter ska vara ca 20 miljoner ton koldioxidekvivalenter lägre jämfört med 1990 års nivå. Minskningarna ska ske i Sverige och i form av investeringar i andra EU-länder eller flexibla mekanismer som Clean Development Mechanism (CDM).¹⁴

Dessutom har EU gemensamt slagit fast mål för utsläppsminskningar till 2020 och 2050 som Sverige ska bidra till uppfyllelsen av.

Anslag inom klimatområdet

Av de 17 anslag som ingår i statsbudgetens område Miljöpolitik är några särskilt inriktade mot klimatområdet.

Anslaget 1:10 Klimatanpassning används för vissa förebyggande och kunskaphöjande insatser för att begränsa samhällets sårbarhet till följd av klimatförändringar. Anslaget får även användas för de administrativa kostnader som följer med insatserna. I årets budgetproposition föreslår regeringen att 110 miljoner kronor anvisas under anslaget för 2014.

När det gäller anslaget 1:13 för internationella klimatinvesteringar, används detta till insatser som syftar till att uppfylla det svenska åtagandet till 2020 och framtida internationella klimatåtaganden genom projekt och metoder för gemensamt genomförande och mekanismen för ren utveckling samt för att utveckla liknande mekanismer som upprättas inom ramen för FN:s klimatkonvention. I samma syfte får anslaget användas för förvärv av utsläppsutrymme. Anslaget används också för att utveckla systemet för handel med utsläppsrätter och för att finansiera övervakning i anknytning till internationell utsläppshandel. Anslaget får även användas till att bidra till

¹² Prop. 2001/02:55, bet. 2001/02:MJU10.

¹³ Målet gäller för de verksamheter som *inte* omfattas av systemet för handel med utsläppsrätter, dvs. transporter, bostäder, avfallsanläggningar, jord- och skogsbruk och vattenbruk samt delar av industrin m.m. För de verksamheter som omfattas av EU:s system bestäms ambitionen för minskningen av utsläpp gemensamt på EU-nivån inom ramen för handelssystemets regler.

¹⁴ Prop. 2008/09:162, bet. 2008/09:MJU28.

finansieringen av den internationella transaktionsförteckningen (ITL) för registerhållning av transaktioner av s.k. Kyotoenheter. Regeringen föreslår att anslaget för 2014 anvisas 115 miljoner kronor.

Anslaget 1:8 Supermiljöbilspremie används för att främja introduktionen av bilar med ett utsläpp av koldioxid under 50 gram per kilometer. Regeringen föreslår att 100 miljoner kronor anvisas under anslaget för 2014.

Inom utgiftsområde 20 kan också nämnas skatteutgiften Förmån av miljöanpassade bilar. Förmånen omfattar bilar som helt eller delvis är utrustade med teknik för drift med elektricitet eller med mer miljöanpassade drivmedel än bensin eller dieselloja, och som därför har ett högre nybilspris än jämförbara bilar utan sådan teknik. För 2014 beräknar regeringen 180 miljoner kronor för skatteutgiften.

4.2 Regeringens resultatredovisning för klimatområdet

Regeringen redovisar att tillståndet i miljön, liksom tidigare år, är negativt. På global nivå fortsätter växthusgaserna i atmosfären och den globala medeltemperaturen att öka. Enligt preliminär statistik minskade Sveriges utsläpp med ca 20 procent under perioden 1990–2012. Enligt preliminära beräkningar släppte Sverige ut 58 miljoner ton växthusgaser 2012, vilket är den lägsta noteringen sedan 1990. Utsläppsminskningarna kan enligt regeringen till stor del förklaras av den förda klimatpolitiken. Beskattningen av koldioxid och energi, den förbättrade avfallshanteringen och andra ekonomiska styrmedel inom transportområdet har spelat en viktig roll i utvecklingen. Vägtrafikens utsläpp av växthusgaser minskade preliminärt med 4 procent under 2012 men ligger fortfarande strax över 1990 års nivå. Visionen att Sverige 2050 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser kräver betydande utsläppsminskningar. Regeringen avser att återkomma till frågan om behovet av nya åtgärder i samband med att en tidigare aviserad kontrollstation för klimat- och energipolitiken genomförs 2015.

När det gäller internationella klimatinsatser, anger regeringen, behöver Energimyndigheten förvärva ytterligare 21 miljoner utsläppsminskningenheter fram till 2020 för att insatserna ska nå målet till 2020. Genom preciseringen av volymmålet skapas enligt regeringens uppfattning goda förutsättningar för ökad planmässighet i förvärven i enlighet med Riksrevisionens rekommendation i rapporten Klimatinsatser utomlands – statens inköp av utsläppskrediter (RiR 2011:8). Energimyndigheten deltar nu i projekt i 42 länder, utifrån fortsatt fokus på regional spridning och de minst utvecklade länderna.

Regeringen anser att det underlag som tas fram genom klimatforskning har stor betydelse för att de klimatpolitiska målen ska kunna nås. Åtgärdsinriktad forskning är viktig för att ställa om samhället till minskad klimatpåverkan. Tillsammans med andra länder deltar Sverige i ett kunskapsupp-

byggande projekt som ska analysera och så långt som möjligt beräkna klimatåtgärders tänkbara kostnader och vinster i ett samhällsekonomiskt perspektiv.

Länsstyrelsernas arbete med regionala klimat- och energistrategier, åtgärdsprogram samt klimatanpassning utvecklas väl, enligt regeringens bedömningar. Dock är skillnaderna mellan länens genomförande av åtgärder, ambitionsnivå och kvalitet i arbetet fortfarande relativt stora. Klimat- och energiaspekter behöver arbetas in i länsstyrelsernas bredare verksamhet, såsom landsbygdsutveckling, miljöskydd m.m. Samverkan med berörda aktörer och dialogen med kommuner och näringsliv är väsentlig att förstärka. Länsstyrelserna fick i regleringsbrevet för 2013 i uppdrag att till halvårsskiftet 2014 utarbeta regionala handlingsplaner för klimatanpassning.

Regeringen bedömer att etappmålet att utsläppen av växthusgaser under perioden 1990 till 2020 ska minska med 40 procent kan nås.

Under rubriken Grön ekonomi (avsnitt 3.6.5) skriver regeringen att det i enlighet med kommissionens färdplan för resurseffektivitet pågår en samlad kartläggning av det nationella arbetet i syfte att identifiera behov av nya åtgärder. Miljöskadliga subventioner ska också kartläggas.

4.3 Utskottets tidigare ställningstaganden

I förra årets uppföljning av resultatredovisningen konstaterade utskottet att det av regeringens resultatredovisning framgick att tillståndet i miljön förändras i negativ riktning. De globala utsläppen av växthusgaser fortsatte att öka, och den globala årsmedeltemperaturen fortsatte att stiga. Enligt regeringens bedömning var det inte möjligt att nå miljö kvalitetsmålet Begränsad klimatpåverkan till 2020 med de styrmedel som dittills hade beslutats eller planerats. Det konstaterades att möjligheterna att nå miljö kvalitetsmålet är beroende av en global omställning till fossilbränslesnål energitillförsel och effektivare energianvändning. Utskottet konstaterade att regeringen bedömde att det nationella målet för perioden 2008–2012 skulle komma att nås med marginal och att etappmålet till 2020 låg inom räckhåll. Enligt regeringens bedömning kunde utsläppsminskningarna sedan 1990 till stor del förklaras av den förda klimatpolitiken. Regeringen redovisade att utsläppen från transporter då var större än 1990 och att den tidigare trenden med en minskning av uppvärmningsrelaterade utsläpp hade brutits.

När det gäller resultaten för statens insatser inom klimatområdet ansåg utskottet att förbättringstakten inte var tillräcklig för att nå de uppsatta målen för transportsystemets klimatpåverkan. Utskottet såg med oro på den av regeringen redovisade utvecklingen inom transportområdet. Utskottet framförde att det är av stor betydelse att utskottet får fortlöpande information för att löpande kunna följa den fortsatta händelseutvecklingen vad gäller klimatpåverkande utsläpp. Vidare konstaterade utskottet att frå-

gan om hur det samlade överskottet av utsläppsrätter ska hanteras ännu inte hade underställts riksdagen för beslut. Utskottet utgick från att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om hur överskottet ska hanteras i enlighet med riksdagens tillkännagivande.

4.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Gruppen konstaterar utifrån regeringens redovisning att tillståndet i miljön förändras i en negativ riktning. De globala utsläppen av växthusgaser fortsätter att öka och den globala årsmedeltemperaturen fortsätter att stiga. Förbättringstakten är inte tillräcklig för att nå uppsatta mål för transportsystemets klimatpåverkan. Gruppen ser med oro på att utsläppen från vägtrafiken, trots en minskning under 2012, fortfarande ligger över 1990 års nivå. Det är oroväckande att den tidigare minskande trenden för utsläpp orsakade av uppvärmning sedan två år är bruten. Det är i sammanhanget positivt att Sveriges samlade utsläpp av växthusgaser fortsatte att minska och att regeringen bedömer att etappmålet för utsläppsutvecklingen till 2020 är inom räckhåll. Sveriges utsläpp av växthusgaser har sedan 1990 minskat med 20 procent.¹⁵ Det innebär att målet för perioden 2008–2012, att utsläppen som ett medelvärde ska vara 4 procent lägre än utsläppen 1990, uppnåddes. Gruppen noterar att regeringen redovisar övergripande resultat av länsstyrelsernas arbete och att man utifrån skillnader mellan län identifierat områden som kan förbättras. Gruppen ser fram emot att regeringen återkommer om behovet av nya åtgärder i samband med att en kontrollstation för politikområdet genomförs 2015. Gruppen noterar även att regeringen har aviserat en kartläggning av bl.a. miljöskadliga subventioner, och gruppen ser fram emot att ta del av det fortsatta arbetet i frågan.

Hösten 2011 påpekade utskottet att riksdagen med anledning av en redogörelse från Riksrevisionen hade gett regeringen till känna att frågan om hur det samlade överskottet av utsläppsrätter ska hanteras bör underställas riksdagen för beslut, och att regeringen ännu inte hade lämnat förslag om hur överskottet ska hanteras. Utskottet utgick från att frågan om hur ett eventuellt kommande överskott ska hanteras kommer att underställas riksdagen i enlighet med riksdagens tidigare beslut. Regeringen redovisade i mars 2012 att regeringen i budgetpropositionen hade angivit att man avser att återkomma till riksdagen i frågan. Vidare redovisade regeringen i Årsredovisning för staten 2010 kvantitativa uppskattningar av Sveriges förväntade överskott av utsläppsrätter (AAU). Regeringen angav att det definitiva överskottet kan fastställas först när 2011 och 2012 års utsläpp är kända. Regeringen uppgav i skrivelsen att Regeringskansliet fortfarande bereder ärendet och genomför en analys av handlingsalternativ med sikte på att återkomma till riksdagen i 2013 års budgetproposition. Gruppen noterar att

¹⁵ Se s. 115 för redovisning av etappmålet.

regeringen i årets budgetproposition redovisar en precisering av planerade förvärv av utsläppsminskningenheter. Gruppen utgår från att regeringen återkommer till riksdagen med förslag om hur överskottet ska hanteras i enlighet med riksdagens tillkännagivande.

5 Hållbara städer

5.1 Utskottets uppföljning

Riksdagen anslag medel till ett ekonomiskt stöd för hållbara städer om totalt 340 miljoner kronor under perioden 2009–2010. Vidare tillsatte regeringen en delegation med uppgiften att verka för en hållbar utveckling av städer, tätorter och bostadsområden. Miljö- och jordbruksutskottet genomförde 2010 en uppföljning av statens satsning på hållbara städer. Med anledning av uppföljningen framförde utskottet bl.a. att en utvärdering av satsningens mer långsiktiga effekter bör göras om några år och pekade på vikten av att satsningens resultat och den kunskap som har samlats inom delegationen och i projekten tas om hand när satsningen är slut och delegationen avvecklad. Utskottet underströk vidare vikten av att regeringen i de årliga resultatredovisningarna till riksdagen redovisar och bedömer de resultat som uppnås genom statens olika insatser för en hållbar stadsutveckling och att det är viktigt att fortsätta följa denna fråga.

Hösten 2010 beslutade riksdagen att tillföra anslaget för hållbara städer 30 miljoner kronor per år 2011–2012 för att fasa ut verksamheten. Regeringen beslutade därefter att förlänga delegationens uppdrag fram till december 2012, för att konsolidera och avsluta det arbete som inletts.¹⁶

5.2 Regeringens resultatredovisning

Det är enligt regeringen inte möjligt att se någon tydlig riktning för utvecklingen inom området God bebyggd miljö. Regeringen bedömer att det med de styrmedel som i dag är beslutade eller planerade är möjligt att nå miljö-kvalitetsmålet.

Under 2012 avslutade Delegationen för hållbara städer sitt arbete i och med att en slutrapport lämnades till regeringen. Under utgiftsområde 18 i årets budgetproposition redovisas att för perioden 2009–2012 beviljades totalt 98 projekt stöd till ett belopp om 357 miljoner kronor. Boverket har fått i uppdrag att utvärdera stödet med redovisning den 30 juni 2014.

¹⁶ Prop. 2010/11:1 utg.omr. 20, bet. 2010/11: MJU1. Dir. 2011:29.

Tabell 2 Utgiftsutvecklingen för anslaget 1:15 Hållbara städer

| År | Belopp (tkr) |
|---------------|--------------|
| 2009 Utfall | 6 330 |
| 2010 Utfall | 97 461 |
| 2011 Utfall | 138 193 |
| 2012 Utfall | 22 984 |
| 2013 Anslag | 15 500 |
| 2014 Förslag | 3 300 |
| 2015 Beräknat | 80 000 |
| 2016 Beräknat | 2 500 |
| 2017 Beräknat | 4 500 |

Källor: Prop. 2010/11:1, prop. 2011/12:1, prop. 2012/13:1 och prop. 2013/14:1 utg.omr. 20.

5.3 Utskottets tidigare ställningstaganden

I förra årets uppföljning av resultatredovisningen konstaterade utskottet att det av regeringens redovisning framgick att stödet har resulterat i ett stort antal stödansökningar. Vidare hade bl.a. möten för erfarenhetsutbyte genomförts, och Delegationen för hållbara städer hade lämnat förslag till fortsatt arbete för en hållbar stadsutveckling.

Utskottet konstaterade att satsningen på hållbara städer har lett till ett ökat intresse för hållbar stadsutveckling. Det kvarstår mycket arbete för att på bred front åstadkomma en hållbar utveckling av städerna. Utskottet menade att det är viktigt att regeringen uppmärksammar och åtgärdar de problem som utskottet har pekat på i sin tidigare uppföljning. Utskottet konstaterade att Delegationen för hållbara städer hade föreslagit att en nationell stadspolitik införs för bättre samordning av olika statliga sektorsintressen och en fortsatt statlig satsning på hållbar stadsutveckling. Utskottet menade att det är viktigt att erfarenheterna från satsningen tas till vara och sprids och att det fortsatta arbetet har en tydlig koppling till ordinarie förvaltningsstrukturer.

5.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Gruppen har tidigare konstaterat att satsningen på hållbara städer har ökat intresset för hållbar stadsutveckling och betonat vikten av att regeringen uppmärksammar de problem som utskottet lyft fram i uppföljningen av satsningen på hållbara städer.

Regeringen gör i årets budgetproposition ingen bedömning av satsningens utfall.

Av redovisningen framgår att regeringen genom Boverket initierat en uppföljning av både stödprojekt och det arbete delegationen utfört. Det är enligt gruppens uppfattning viktigt att erfarenheterna från satsningen tas till vara och sprids. Gruppen utgår från att regeringen återkommer till riksdagen med en redovisning av uppföljningens resultat.

6 Kemikalieområdet

6.1 Utskottets uppföljning

Hösten 2010 beslutade riksdagen att 25 miljoner kronor per år skulle tillföras anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen under perioden 2011–2014 för en handlingsplan för kemikalier. Hösten 2011 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en uppföljning som inriktades på att närmare följa upp resultaten inom kemikalieområdet och hur den resursförstärkning som riksdagen beslutat har använts. Av utskottets uppföljning framgick att resursförstärkningen under det första året främst användes till personalkostnader. Satsningen innebar bl.a. att tillsynen utökades, något som enligt utskottets bedömning var en viktig insats som kan utgöra underlag för överväganden om en mer långsiktig finansiering av utökad tillsyn. Satsningen innebar även att projekt förbereds i dialog med andra aktörer. Utskottet framförde med anledning av uppföljningen att samarbete med andra myndigheter är viktigt för att ta till vara olika kompetenser och för att uppnå ett brett engagemang kring dessa frågor. Ökat samarbete kan även leda till att arbetet blir mer långsiktigt. Utskottet framförde att det är viktigt att regeringen analyserar eventuella behov av att ge relevanta myndigheter i uppdrag att samverka och att återrapportera resultatet.

Utskottet menade vidare att satsningen innebär att Sveriges möjlighet att driva på EU:s kemikaliepolitik ökar. Detta är enligt utskottet positivt och ligger i linje med intentionerna bakom satsningen. Utskottet framförde att det därför vore värdefullt om riksdagen fick fortsatt rapportering om de konkreta resultat som satsningen leder till när det gäller Sveriges möjlighet att driva på för en mer effektiv kemikaliepolitik i EU.

Utskottet konstaterade det positiva i att satsningar av denna typ kan leda till att en fråga uppmärksammas under en viss tid. Samtidigt kan tidsbegränsade satsningar av denna typ leda till en viss ryckighet i myndigheters arbete och möjlighet att arbeta långsiktigt och målmedvetet med olika frågor. Det tar tid att både rekrytera personal till en satsning och att avveckla personal vid satsningens slut. Utskottet pekade vidare på att det är oklart vad som händer med upparbetade rutiner, samlad kunskap och påbörjat arbete efter satsningsperiodens slut. Utskottet menade att det är värdefullt att utvärdera hur effektiva denna form av satsningar är i jämförelse med mer långsiktiga åtaganden. I detta kan ingå att följa frågan om hur kostnadseffektiva denna typ av satsningar är. Det vore värdefullt om

regeringen återkom till riksdagen i någon av de två kommande årens budgetpropositioner och redogjorde för vilka konsekvenser som regeringen ser inför att den riktade satsningen upphör. En sådan redogörelse skulle ge riksdagen ett fördjupat underlag inför beredningen av regeringens budgetförslag.

Mot den bakgrunden ville utskottet särskilt lyfta fram vikten av att regeringen löpande följer utvecklingen av insatserna och att resultaten av detta redovisas till riksdagen, inte minst vad gäller satsningens konkreta betydelse för tillsynen, dialogen med andra aktörer och EU-arbetet inom kemikalieområdet. Utskottet framförde att det är angeläget att regeringen säkerställer att berörda myndigheter involveras och att regeringen analyserar om det finns behov av att ge dessa myndigheter i uppdrag att samverka och att detta återrapporteras samt att satsningen följs upp och utvärderas. Uppnådda resultat bör redovisas till riksdagen och bedömas i förhållande till mål och kostnader. Det är väsentligt att beakta hur resultat på lång sikt kan uppnås vad gäller arbetet för en giftfri miljö och att i det fortsatta kemikaliepolitiska arbetet ta till vara de erfarenheter som görs inom satsningen.

6.2 Regeringens resultatredovisning

Regeringen redovisar insatser på kemikalieområdet under En giftfri vardag. Regeringen skriver att det inte går att se någon tydlig riktning för utvecklingen i miljön. Medan lagstiftning och andra styrmedel utvecklas positivt och bedöms bidra till målets uppfyllande, antas fortsatt ökad konsumtion och bristfällig kunskap om hälso- och miljöfarliga egenskaper verka i negativ riktning. Regeringen redovisar flera positiva tendenser:

- Användningen av vissa farliga ämnen i varor har begränsats genom EU-regler, bl.a. bly i smycken och akrylamid i tätningemedel.
- Halterna av en del miljögifter har minskat i modersmjölk, t.ex. PBC och bromerade flamskyddsmedel.
- Förekomsten av s.k. CMR-ämnen (ämnen med cancerframkallande, mutagena och reproduktionstoxiska egenskaper) minskar i svenskproducerade varor.

Samtidigt konstaterar regeringen att det för flertalet övriga ämnen saknas uppgifter om halter i människa och miljö samt om förändringen över tid.

Anslaget till Kemikalieinspektionen föreslås för 2014 öka från 194 till 216 miljoner kronor. Regeringen skriver att satsningen på handlingsplanen har gjort det möjligt för Kemikalieinspektionen att utöka varutillsynen, och för Kemikalieinspektionen och Läkemedelsverket att främja initiativ i näringslivet att byta ut farliga ämnen och därmed minska risker. Mer resurser har lagts på operativ tillsyn och tillsynsvägledning samt på kemiska analyser för kontroll av företagens regelefterlevnad. Genom tillsynen har

man upptäckt ett flertal överträdelser som lett till åtalansmälningar. Under rubriken Politikens inriktning skriver regeringen att man bör fortsätta på denna inriktning.

I det internationella arbetet har Kemikalieinspektionen under 2012 lämnat in ämnesutvärderingar och flera förslag till den europeiska kemikalie-myndigheten Echa. Sverige tillhör enligt regeringen de mest aktiva länderna i EU när det gäller att lämna förslag på åtgärder mot enskilda hälso- och miljöfarliga ämnen. Genom internationellt samarbete på den globala kemikaliestrategins tredje högnivåmöte har enligt regeringen små men viktiga steg tagits inom området information om kemikalier i varor, genom antagandet av en hälsostrategi och genom att hormonstörande ämnen togs upp. Inom ramen för konventioner med partsmöten blev ett antal nya ämnen, bl.a. kvicksilver, reglerade på global nivå.

Regeringen har i årets resultatredovisning inte kommenterat utskottets uppföljning.

Tabell 3 Utgiftsutvecklingen för anslaget 1:6 Kemikalieinspektionen

| År | Belopp (tkr) |
|---------------|--------------|
| 2010 Utfall | 156 033 |
| 2011 Utfall | 185 950 |
| 2012 Utfall | 189 200 |
| 2013 Anslag | 194 260 |
| 2014 Förslag | 216 327 |
| 2015 Beräknat | 200 398 |
| 2016 Beräknat | 205 755 |
| 2017 Beräknat | 210 229 |

Källor: Prop. 2011/12:1, prop. 2012/13:1 och prop. 2013/14:1 utg.omr. 20.

6.3 Utskottets tidigare ställningstaganden

I förra årets uppföljning av resultatredovisningen konstaterade utskottet att det av regeringens resultatredovisning framgick att de extra resurserna under 2011 bl.a. hade lett till ett intensifierat tillsynsarbete och att branschdialoger hade initierats. Utskottet noterade att regeringen hade redovisat en del resultat av satsningen men inte kommenterat de synpunkter som utskottet framförde året innan i sin uppföljning. Detta gällde t.ex. utskottets önskemål om regeringens analys av samverkansbehov, satsningens betydelse för tillsynen, dialogen med andra aktörer och EU-arbetet. Utskottet framförde att det är viktigt att regeringen löpande följer utvecklingen av insatserna och att resultaten av detta redovisas till riksdagen. Utskottet betonade att uppnådda resultat bör bedömas i förhållande till mål och kostnader.

Utskottet konstaterade att regeringen i budgetpropositionen för 2013 inte hade lämnat någon redogörelse för de förväntade konsekvenserna av att satsningen upphör. Utskottet utgick från att en sådan analys kommer att lämnas i budgetpropositionen för 2014 i enlighet med utskottets tidigare önskemål.

6.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Under perioden 2011–2014 görs en statlig satsning inom kemikalieområdet i form av en resursförstärkning på Kemikalieinspektionen. Gruppen har tidigare lyft fram vikten av att regeringen följer den löpande utvecklingen av insatserna och att resultaten redovisas för riksdagen.

Gruppen konstaterar att regeringen inte heller i årets budgetproposition lämnar någon redogörelse för de förväntade konsekvenserna när satsningen kommer att upphöra, vilket efterfrågades av utskottet tidigare år. Gruppen noterar att regeringen i budgetpropositionen beräknar att anslaget för Kemikalieinspektionen även efter 2014 kommer att ligga kvar på en högre nivå än före satsningen 2011.

I enlighet med gruppens önskemål i förra årets uppföljning redovisar regeringen i årets budgetproposition satsningens betydelse för tillsynen. Gruppen anser det positivt att tillsynen i form av bl.a. inspektioner har ökat och lett till resultat. Givet frågans vikt och det stora engagemanget på området skulle gruppen gärna ta del av en fördjupad analys av de resultat som har uppnåtts genom anslagsutvecklingen.

Förra året efterfrågade gruppen en redovisning av bl.a. samverkan på internationell nivå. Gruppen välkomnar att regeringen i årets budgetproposition redovisar både hur samverkan skett och resultat av bl.a. överenskomelser.

7 Biologisk mångfald i rinnande vatten

7.1 Utskottets uppföljning

År 2011 genomförde miljö- och jordbruksutskottet en uppföljning av statens insatser för biologisk mångfald i rinnande vatten. Uppföljningen inriktades på att studera ansvarsfördelningen mellan olika aktörer i samband med vattenkraft. Utskottet konstaterade i sin behandling av uppföljningen att dammar, vattenkraftverk och regleringsmagasin påverkar den biologiska mångfalden i rinnande vatten på ett mycket negativt sätt, samtidigt som vattenkraften har flera fördelar. Utskottet ansåg bl.a. att det är viktigt att lyfta fram både problem och möjligheter för att kunna bevara

och återskapa biologisk mångfald i rinnande vatten. Utskottet pekade på vikten av att de frågor som togs upp i uppföljningen behandlas vidare i utvecklingsarbetet.

Utskottet noterade vidare att det saknas tillräckliga motiv för kraftbolagen att arbeta med miljöfrågor. Det konstaterades att riksdagens miljömål för vattendragen inte hade nåtts, och utskottet uppmärksammade att det finns flera olika målkonflikter som inte får förlama det fortsatta utvecklingsarbetet. Det är därför viktigt med en tydlig uppgifts- och ansvarsfördelning samt att myndigheterna ges ett tydligt uppdrag från regeringen att samarbeta. Utskottet konstaterade att det saknas en helhetsbild av vilka insatser som gjorts och resultatet av dem. Utskottet menade att det är viktigt att regeringen säkerställer att det samlade resultatet av åtgärderna redovisas och analyseras, och att regeringen i de årliga resultatredovisningarna till riksdagen redovisar och bedömer de resultat som uppnås. Utskottet framhöll dessutom vikten av samarbete och samverkan mellan myndigheterna och betonade vikten av hög kompetens i vattenfrågor vid de myndigheter som berörs.

Utskottet konstaterade att arbetet med fiskvägar, restaurering av vattendrag och fiskevård har gått långsamt i förhållande till målen och att det finns ett fortsatt behov av åtgärder. Utskottet betonade därför vikten av förstärkta insatser för restaurering av vattendrag och fiskevård samt vikten av att följa upp resultatet av de insatser som görs. Utskottet fann att det är viktigt att säkerställa att kraftbolagen har tillräckliga motiv för att bevara och återskapa den biologiska mångfalden i vattendragen. Utskottet konstaterade att det inte finns någon entydig bild av vilken kostnad som fiskvägar innebär för kraftbolagen, men att det inte heller finns någon entydig bild av vilket värde som återskapad biologisk mångfald leder till. Utskottet menade att det är viktigt att klargöra de ekonomiska konsekvenserna av olika handlingsalternativ.

Utskottet menade att det i första hand är kraftbolagen som bör betala för åtgärder, men konstaterade att statliga bidrag till restaureringsåtgärder kan förenkla arbetet och göra att processen går snabbare. Det är viktigt att kraftbolagen ges tillräckliga motiv att arbeta med biologisk mångfald. Dessutom behövs statliga resurser för att finansiera åtgärder som annars inte skulle komma till stånd, varför det är viktigt att det även fortsättningsvis avsätts statliga medel till sådana insatser. Utskottet konstaterade att de statliga resurserna för restaurering av vattendrag har varierat över tid och framhöll vikten av långsiktighet i medelstillelningen och det faktum att det behövs resurser för att kunna genomföra restaureringar.

Utskottet konstaterade att bestämmelserna om vattenverksamhet inte har integrerats helt i miljöbalken, vilket har lett till att praxis utgår från den äldre, exploateringsinriktade vattenlagen och inte från den helhetssyn som finns i miljöbalken och dess förarbeten. Utskottet noterade att det finns utredningsförslag som syftar till att harmonisera regelverket för vattenverksamhet med annan verksamhet som regleras i miljöbalken. Inför det fort-

satta utvecklingsarbetet betonade utskottet vikten av det övergripande målet att främja en hållbar utveckling och vikten av att denna fråga hantearas vidare. Utskottet vidhöll sin bedömning att för att nå miljökvalitetsmålen behövs ett intensifierat arbete med bl.a. tillsyn och omprövning av vattendomar. Utskottet redovisade att man har fått många indikationer på att situationen är otillfredsställande med tanke på hur äldre vattendomar är utformade. Det behövs fortsatta analyser av hur frågan kan hanteras för att säkerställa den biologiska mångfalden.

Utskottet konstaterade avslutningsvis att de fem vattenmyndigheterna fortfarande ses som nya aktörer och att flera instanser pekat på att det är ett problem att ingen har haft ansvar för att hålla ihop och samordna vattenmyndigheternas arbete på nationell nivå. Utskottet betonade vikten av fortsatt utveckling av vattenförvaltningen och menade att Havs- och vattenmyndigheten kan innebära en möjlighet till tydligare samordning.

7.2 Regeringens resultatredovisning

Regeringen gör i resultatredovisningen för Levande sjöar och vattendrag liksom tidigare år bedömningen att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet om levande sjöar och vattendrag till 2020 med de styrmedel som i dag är beslutade eller planerade. Det åtgärdsarbete som bedrivs i dag bedöms inte ske i den takt som skulle innebära att målet nås till 2020.

Regeringen redovisar i budgetpropositionen bl.a. följande:

- Den senaste klassningen av vattenförekomster i vattendrag och sjöar visar att 44 procent respektive 37 procent har sämre än god ekologisk status.
- Situationen för ålen är fortfarande allvarlig, till stor del på grund av kraftverken. Förbud och fiskeregleringar har införts.
- Arbetet med att minska utsläppen från övergödning pågår och behöver fortsätta. Fortfarande kvarstår många miljöproblem på grund av att överskott av växtnäringsämnen, farliga ämnen och läkemedelsrester tillförs vattenmiljön. Kunskapen om ämnens spridning och påverkan behöver förbättras.
- Försurningen har under senare decennier minskat, men trots det är både vatten och mark starkt påverkade, och många vattenmiljöer kommer att behöva kalkas under lång tid fram över.
- I dag råder både resurs- och kunskapsbrist för skydd och restaurering av kulturmiljövärden längs sjöar och vattendrag. Det pågår satsningar i syfte att förbättra kunskapsunderlaget.

I syfte att öka åtgärdstakten när det gäller enskilda avlopp gav regeringen Havs- och vattenmyndigheten i uppdrag att till september 2013 föreslå styrmedel och nödvändiga författningsförändringar.

Den kommitté som tillsattes 2012 med uppdrag att se över reglerna om vattenverksamheter har fått förlängd tid t.o.m. 2014 och ska under 2013 redovisa två delrapporter.

7.3 Utskottets tidigare ställningstaganden

I förra årets uppföljning av resultatredovisningen konstaterade utskottet att det av regeringens redovisning framgick att anläggande av kraftverks- och regleringsdammar har stor påverkan på den fysiska miljön. Antalet restaurerade vattendrag har ökat de senaste åren, men arbetet går långsamt, bl.a. på grund av den juridiska processen vid omprövningar och tillstånd för vattenverksamhet. Utskottet konstaterade att regeringen därför hade tillsatt en utredning som ska se över reglerna för vattenverksamhet. Utskottet konstaterade även att det finns ett stort intresse i frågor som rör vattenkraften och biologisk mångfald i rinnande vatten. Det är därför tillfredsställande att regeringen har tillsatt en utredning. I sitt ställningstagande utgick utskottet från att de problem som uppmärksammas kommer att lösas, och att regeringen i de kommande årliga resultatredovisningarna till riksdagen redovisar och bedömer de resultat som uppnås för den biologiska mångfalden i rinnande vatten.

7.4 Uppföljnings- och utvärderingsgruppens iakttagelser och bedömningar

Gruppen konstaterar att det av regeringens resultatredovisning framgår att utvecklingen på området fortfarande är oroande. Regeringen gör bedömningen att det inte är möjligt att nå miljökvalitetsmålet om levande sjöar och vattendrag till 2020 med de styrmedel som hittills har beslutats eller planerats. Det är likväl positivt att regeringen har identifierat vissa åtgärdsbehov, men gruppen anser, liksom förra året, att ytterligare åtgärder måste vidtas för att uppnå målet.

När det gäller frågan om restaurering av vattendrag visar regeringens resultatredovisning även i år att arbetet fortfarande går långsamt. Gruppen understryker återigen vikten av förstärkta insatser för restaurering av vattendrag och vikten av att följa upp resultatet av de insatser som görs.

I miljö- och jordbruksutskottets uppföljning av den biologiska mångfalden i rinnande vatten och vattenkraft 2011 redovisades och analyserades en rad olika problem, bl.a. kring tillsyn och tillståndsprövning. Kraftverks- och regleringsdammar har stor påverkan på den fysiska miljön i vattendragen. Hösten 2011 genomförde utskottet en utfrågning med anledning av utskottets uppföljning. Det finns sammantaget ett stort intresse i frågor som rör vattenkraften och biologisk mångfald i rinnande vatten. Gruppen ser fram emot att ta del av resultatet av den utredning regeringen har tillsatt för att se över reglerna för vattenverksamhet.